

Regeringens proposition

1979/80: 162

om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.:

beslutad den 13 mars 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till prisreglering på jordbruksprodukter utom sockerbeter och socker för regleringsåret 1980/81 och för sockerbeter och socker för tiden efter den 30 juni 1980. Vidare föreslås ett förbättrat prisstöd till jordbruket i norra Sverige. Slutligen föreslås vissa åtgärder till stöd för trädgårdsnäringen.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Förelaggen lydelse

8 §²

Om pris på vete, råg, havre eller korn *höjes*, erlägger den som driver kvarnrörelse *eller* spannmålshandel eller som yrkesmässigt tillverkar fodermedel avgift för lager av sådan spannmål och blandningar därav.

Om pris på vete, råg, havre eller korn *höjs*, erlägger den som driver kvarnrörelse, spannmålshandel *eller mälteri* eller som yrkesmässigt tillverkar fodermedel avgift för lager av sådan spannmål och blandningar därav.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

² Senaste lydelse 1974: 473.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-03-13

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Mundebo, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

1 Inledning

Enligt riksdagens beslut våren 1978 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. för tiden den 1 juli 1978 – den 30 juni 1981 (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348) skall justeringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker göras dels halvårsvis på grundval av utvecklingen av kostnaderna inom jordbruket och viss uppsamling och förädling, dels den 1 juli varje år för att nå följsamhet för jordbrukarnas inkomster till inkomstutvecklingen för andra befolkningsgrupper. Våren 1979 beslöt riksdagen (prop. 1978/79: 208, JoU 1978/79: 36, rskr 1978/79: 417) om prisregleringen för sockerbetor för tiden den 1 juli 1979 – den 30 juni 1982 och för socker för tiden den 1 juli 1979 – den 30 juni 1980.

Regeringen godkände den 21 juni och den 13 december 1979 förslag av statens jordbruksnämnd om kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 juli 1979 resp. den 1 januari 1980 till följd av kostnadsutvecklingen, m. m. Förslagen hade lagts fram efter överläggningar och i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation.

I skrivelse den 6 december 1979 har statens jordbruksnämnd redovisat ett förslag till system för styrning av fläskproduktionen. Nämnden anmäler att i samband med de avslutade överläggningarna inför den 1 januari 1980 mellan jordbruksnämndens konsumentdelegation och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har den senare delegationen presenterat ett inom Lantbrukarnas riksförbund (LRF) utarbetat förslag. Nämnden framhåller att eftersom förslagen delvis har olika syften har parterna enats om att

underställa båda systemen regeringens prövning. Utdrag ur jordbruksnämndens skrivelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Regeringen uppdrog den 25 oktober 1979 åt statens jordbruksnämnd att efter överläggningar med företrädare för sockertillverkningen och jordbruksnämndens konsumentdelegation avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen för socker för tiden efter den 30 juni 1980. Regeringen uppdrog vidare åt nämnden att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt konsumentdelegationen avge förslag om sockerbetsareal och arealbidrag för 1980 års odling samt kostnadskompensation till betodlarna för tiden den 1 juli 1980 – den 30 juni 1981. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av proposition om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m. m. (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103) samt riksdagens beslut med anledning av proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. (prop. 1978/79: 208, JoU 1978/79: 36, rskr 1978/79: 417). Vid överläggningarna skulle beaktas det avtal som den 4 juli 1979 träffats mellan regeringen, Svenska sockerfabriks AB och Sveriges betodlares centralförening angående fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund.

Den 25 oktober 1979 fick jordbruksnämnden även i uppdrag att efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation avge de förslag som krävs för att genomföra prisregleringen på jordbruksprodukter, med undantag för sockerbetor och socker, för tiden den 1 juli 1980 – den 30 juni 1981. Förslagen skulle utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. jämte motioner (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348).

I skrivelse till regeringen den 24 januari 1980 har jordbruksnämnden lagt fram förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område efter den 30 juni 1980, m. m. med anledning av nämnda uppdrag. Nämnden har innan förslagen lagts fram haft överläggningar med och nått samförstånd med berörda parter. Vad gäller prisregleringen för jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker lämnas endast förslag om införselavgiftsmedel och dessas disposition. Jordbruksnämndens förslag till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område efter den 30 juni 1980, m. m. bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Jordbruksnämnden har den 28 februari 1980 överlämnat en rapport angående livsmedelssubventionernas effekter. Rapporten bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Regeringen uppdrog den 8 februari 1979 åt statens jordbruksnämnd att göra en översyn av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Översynen skulle även omfatta frågan om stöd till äggproduktionen. Jordbruksnämnden fick vidare i uppdrag att samtidigt se över prisstödet till rennäringen. Nämnden skulle vid fullgörande av uppdragen samråda med lantbruksstyrelsen.

Jordbruksnämnden har den 6 december 1979 med anledning av sistnämnda uppdrag lagt fram förslag angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige fr. o. m. den 1 juli 1980. Nämndens förslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Efter remiss har yttranden över förslaget avgetts av länsstyrelserna i Uppsala, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt LRF och Svenska samernas riksförbund (SSR). Härutöver har skrivelser inkommit från Sveriges getavelsförbund och Sveriges slakteriförbund.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

I skrivelse den 4 mars 1980 har lantbruksstyrelsen hemställt att ramen för kreditgarantier till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. ökas med 5 milj. kr. till 40 milj. kr. för innevarande budgetår.

I skrivelse den 14 februari 1980 har 1974 års trädgårdsnäringsutredning hemställt om bemyndigande för lantbruksstyrelsen att efter prövning i varje särskilt fall skriva av vissa lån till växthusföretag.

Efter remiss har yttranden över sistnämnda skrivelse avgetts av rikskontrollverket, lantbruksstyrelsen och Trädgårdsnäringens riksförbund.

I prop. 1979/80: 100 (bil. 13 s. 41 och 47) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1980/81 beräkna ett förslagsanslag av 3 837 000 000 kr. och till Stöd till jordbruket i norra Sverige för budgetåret 1980/81 beräkna ett förslagsanslag av 141 000 000 kr. Jag anhåller att nu få ta upp dessa frågor.

2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1979 — den 30 juni 1980

2.1 Justering av införelavgifter, m. m. den 1 juli 1979

Det belopp som enligt gällande regler totalt skulle tillerkännas jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 juli 1979 utgjorde enligt jordbruksnämndens förslag 400 milj. kr. räknat per helt år. Av beloppet hänförde sig 346 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket och 54 milj. kr. till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling. Inkomstförbättringen skulle utgöras av rationaliseringsvinsten inom jordbruket. Något särskilt belopp för inkomstfölsamheten skulle därför inte utgå.

Fördelningen av totalbeloppet på olika varuslag i form av pris- och avgiftshöjningar framgår av följande tablå.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreglerings- ledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Vete	4 ¹	18,00
Råg	4	4,40
Korn	2	1,26
Havre	2	2,50
Matpotatis	3	20,04
Potatisstärkelse	4	2,80
Oljeväxter	7	20,23
Summa vegetabilier		69,23
Konsumtionsmjölk vid mejeri (utom nedan angivna slag)	8	104,24
Filmjölk	11	14,85
Kefir, långfil, kärnmjölk	13	4,94
Konsumtionsmjölk utanför mejeri	8	3,92
Grädde	22	13,20
Smör	20 (+ 15) ²	8,60
Ost	40	33,20
Mjölkpulver	30	6,30
Summa mjölk och mejeriprodukter		189,25
Nöt-, kalv- samt får- och lammkött	20	29,30
Fläsk	40	112,68
Summa kött och fläsk		141,98
Totalt		400,46

¹ Pristillägget för kvalitetsvete höjdes därutöver med 2 öre/kg till 6 öre/kg. Denna höjning finansierades av medel inom fördelningsplanen.

² Prisgränserna höjdes med 20 öre. Därutöver förutsattes en höjning av smörpriset med ytterligare 15 öre.

Regeringen godkände den 21 juni 1979 jordbruksnämndens förslag om ersättning till jordbruket. Regeringen beslöt samtidigt att kostnaderna för fortsatt prisstöd på broiler skulle finansieras genom en motsvarande minskning av subventionerna på kött och fläsk. Införselavgifterna på kött och fläsk höjdes i motsvarande mån. Regeringen fastställde i övrigt de av jordbruksnämnden föreslagna avgiftsändringarna för de olika produkterna och därav föranledda ändringar i mittpriser och prisgränser.

Regeringen godkände vidare jordbruksnämndens förslag att införselavgiftsmedel från malt och från fodermedel för sällskapsdjur fr. o. m. regleringsåret 1978/79 inte skulle hänföras till fodermedelsavgifterna utan föras utanför fördelningsplanen. Regeringen godkände att ett beräknat belopp av 12 milj. kr. av dessa medel för regleringsåret 1978/79 skulle få tas in anspråk för utbyteshandel med kött och fläsk avseende andra länder än öststaterna.

Regeringen medgav vidare att nämnden av den rörliga kredit på 120 milj. kr. som riksdagen ställt till förfogande under regleringsåret 1979/80 får disponera högst 15 milj. kr. för utbyteshandel med kött och fläsk avseende andra länder än öststaterna samt även att använda krediten för att under

regleringsåret 1979/80 täcka ökade räntekostnader för säsongmässig lagring av smör och köttvaror i avvaktan på en slutlig lösning av frågan hur nämnda räntekostnader skall täckas.

Regeringen godtog också nämndens förslag rörande den närmare utformningen av stödet till vallfröodlingen. Enligt förslaget skall stödet i genomsnitt för en längre period till minst 50 % utgå i form av arealbidrag. För enskilda grödor och enskilda år skall stödet emellertid kunna utgå i huvudsak i form av pristillägg. Pristillägg och arealbidrag skall, inom anvisad medelsram, varje regleringsår fastställas av Sveriges oljeväxtintressenter efter förslag av vallfrönämnden.

Regeringen bemyndigade vidare jordbruksnämnden att genomföra vissa tekniska ändringar i prisregleringen för olika produkter.

2.2 Justering av införselavgifter, m. m. den 1 januari 1980

Det totala belopp som enligt gällande regler skulle utgå till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 januari 1980 uppgick till 850 milj. kr. räknat per helt år. Av beloppet hänförde sig 646 milj. kr. till kostnadsutvecklingen inom jordbruket, 71 milj. kr. till kostnadsutvecklingen för viss uppsamling och förädling samt 134 milj. kr. till inkomstföljsamheten för eget arbete och eget kapital. I sistnämnda belopp ingick ca 69 milj. kr. som ersättning för ändrade arbetsgivaravgifter och 65 milj. kr. för förtjänst/löneutvecklingsgarantin. Av det totala beloppet föreslog jordbruksnämnden att 60 milj. kr. skulle avsättas för bl. a. utökad avbytarverksamhet. Detta belopp skulle enligt förslaget finansieras med pristilläggsmedel vilka ersätter uteblivna prishöjningar på grund av livsmedelssubventioner. Regeringen godkände den 13 december 1979 nämndens förslag. Fördelningen av det totala beloppet på olika varuslag i form av pris- och avgiftshöjningar framgår av följande tablå.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreglerings- ledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Fettvaruavgiften	24 ¹	26,01
Summa vegetabilier		26,01
Konsumtionsmjölk vid mejeri	17	250,92
Konsumtionsmjölk utanför mejeri	17	8,33
Grädde, tjock	85	34,00
Grädde, tunn	55	11,00
Ost	85	70,55
Smör	60	25,80
Mjölkpulver	29	6,09
Summa mjölk och mejeriprodukter		406,69

¹ Avgiften höjdes därutöver med 2 öre/kg på grund av ändrad omräkningskalkyl.

	Höjning av pris eller avgift, öre/kg (för mjölk öre/l) i prisreglerings- ledet	Beräknat belopp till jordbruket och viss livs- medelsindustri, milj. kr.
Nöt-, kalv- samt får- och lammkött	97	142.11
Fläsk	70	197.19
Broiler	65	24.25
Kalkon	100	1.60
Ägg	50	52.00
Summa kött, fläsk, fjäderfä och ägg		417.15
Totalt		849.85

Regeringen bemyndigade vidare jordbruksnämnden att fortsättningsvis t. o. m. den 30 juni 1980 pröva ett modifierat prisgränssystem för kött och fläsk.

2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1980

Mittpriser, prisgränser och införselavgifter (normalavgifter) fr. o. m. den 1 januari 1980 (öre/kg, för mjölk örel).

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris ¹	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normalfallet
Vete		85		Rorlig
Råg		79		Rörlig
Korn		79		Rörlig
Havre		78		Rörlig
Matpotatis				
6/7 - 14/11	48	54.5	61	41.5
15/11 - 30/11	52	58.5	65	44.5
1/12 - 10/12	55.5	62	68.5	44.5
11/12 - 31/12	59	65.5	72	44.5
1/1 - 20/1	61	67.5	74	44.5
21/1 - 15/2	62.5	69	75.5	44.5
16/2 - 10/3	64.5	71	77.5	47.5 ²
11/3 - 15/4	66.5	73	79.5	47.5
16/4 - 5/7	67	73.5	80	47.5
Potatisstärkelse	209	238	267	169
Oljevaxtrö	147	160	173	290 ³
Kokärter				63
Bruna bönor				185
Konsumtionsmjölk 0.5% fetthalt			166.3 - 166.8	109.14
Konsumtionsmjölk 3% fetthalt			169.3 - 169.8	114.14
Grädde, tjock				884
Grädde, tunn				596
Smör	1 004	1 032 ⁴	1 231	557

¹ För spannmål definitivt intösenpris.

² Normalavgiften höjs den 1 mars till 47.50 öre/kg.

³ Fettvaruavgift.

⁴ S. k. ingångspris.

	Nedre pris- gräns	Mitt- pris ¹	Övre prisgräns	Införsel- avgift i normalfallet
Ost	1 141	1 274	1 407	941 ⁵
Mjölkpulver, magert	497	579	661	479
Mjölkpulver, fett	680	779	878	509
Vasslepulver				163
Hästkött				844
Nötkött	1 175	1 350	1 525	981
Kalvkött	1 272	1 496	1 720	981
Fär- och lammkött	1 019	1 194	1 369	789
Fläsk	795	920	1 045	540 ⁶
Broiler ⁷	951	1 035	1 119	597
Kalkon	1 188	1 308	1 428	772
Ägg	624	683	742	369
Heläggmassa	703	810	917	556
Heläggpulver	2 943	3 324	3 705	2 116
Aggulepulver	2 913	3 284	3 657	1 940

⁵ För s. k. mögelost m. m. 1 203 öre/kg.

⁶ Avser hela och halva kroppar med huvud.

⁷ I höjningen ingår en teknisk justering av mittpriset med 37 öre/kg.

De direkta livsmedelssubventionernas storlek fr. o. m. den 1 januari 1980 (dvs. den ersättning öre/kg, för mjölk öre/liter, som av budgetmedel utgår till jordbruket som kompensation för uteblivna avgiftshöjningar och företagna prissänkningar för berörda varor).

Vara	Subvention i prisregle- ringsledet öre/kg (för mjölk öre/l) marknads- förd vara inom landet
Brödsäd	
Vete	22
Råg	21
Konsumtionsmjölk vid mejeri (utom mjölk som ingår i chokladmjölk och fruktyoghurt)	
med 3% och 0,5% fetthalt	127,36
med 0,05% fetthalt	138,36
Färskost och ostmassa av typ kvarg	250
Smältost och hårdost	262
Mjölkpulver	124
Not- och hästkött	358
Kalvkött	373
Fläsk	166,3
Broiler	ca 55

Förutom dessa subventionsbelopp utgår viss ersättning till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade prishöjningar för kött, fläsk och ost, vilkas priser annars skulle ha höjts till följd av stigande världsmarknadspri-
ser. Denna form av subvention varierar under året. För regleringsåret
1979/80 beräknas den uppgå till ca 25 öre per kg för fläsk och ca 55 öre per
kg för ost.

3 Föredragandens överväganden

3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker

Som jag redovisat i det föregående har regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande fastställt införselavgifter m. m. för tiden fr. o. m. den 1 juli 1979 och tiden fr. o. m. den 1 januari 1980 efter förslag av statens jordbruksnämnd. Fr. o. m. den 1 juli 1979 tillerkändes jordbruket och viss livsmedelsindustri 400 milj. kr. och per den 1 januari 1980 850 milj. kr., räknat per helt år. Beloppen får tas ut i form av pris- och avgiftshöjningar.

Jag har i det föregående även redovisat de mittpriser, prisgränser och normalinförselavgifter som gäller fr. o. m. den 1 januari 1980 samt de fr. o. m. samma tidpunkt utgående livsmedelssubventionerna. Jag återkommer senare till beräkningen av kostnaderna för livsmedelssubventionerna vid behandlingen av anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Jordbruksnämnden har fortsatt sitt arbete med att kartlägga och analysera *livsmedelssubventionernas effekter* för staten, konsumenterna och jordbruket (se bilaga 3). I rapporten redovisas en aktualisering av tidigare av nämnden utförda beräkningar av subventionernas effekter. Nämnden avser att fortsätta utredningsarbetet.

Jag vill med anledning härav erinra om att subventionerna tillkommit som ett stöd till barnfamiljer och låginkomsttagare. Subventioner utgår också för sådana livsmedel som är av störst betydelse för dessa grupper. Möjligheterna att subventionera olika livsmedel är begränsade av bl. a. tekniska skäl, t. ex. splittrad marknadsföring. Livsmedelssubventionerna har i huvudsak varit oförändrade sedan den 1 januari 1979.

Jordbruksnämnden har i sina redovisningar beskrivit subventionernas effekter med hjälp av tillgängligt material rörande konsumtion, priser m. m. När resultat framkommit från den av statistiska centralbyrån nyligen slutförda hushållsbudgetundersökningen, bör ett ytterligare underlag kunna föreligga för bedömningar av subventionernas effekter för t. ex. olika hushållstyper.

Jag vill vidare erinra om det arbete som påbörjats i den beredning för livsmedels- och näringsfrågor som tillsattes år 1978. I beredningen ingår experter på området. Genom beredningens arbete kommer regeringen att få ett bredare underlag för sina ställningstaganden till olika frågor inom livsmedelspolitiken, däribland vilka medel som kan användas för att styra konsumtionen med hänsyn till bl. a. kost- och näringsaspekter.

I anslutning till att riksdagen år 1977 beslutade om riktlinjer för jordbrukspolitiken beslutade riksdagen också om riktlinjer för *styrning av animalieproduktionens utbyggnad* (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103).

I nämnda proposition betonade jag vikten av att jordbrukspolitiken fick en sådan inriktning att uppbyggandet och vidmakthållandet av effektiva

familjeföretag främjas. Som jag därvid framhöll förutsätter det i flertalet fall att någon form av animalieproduktion bedrivs vid företagen. En begränsning av utbyggnaden av större företag med slaktsvins- och äggproduktion kan ge utrymme för en utökad animalieproduktion vid utvecklingsbara familjeföretag.

I enlighet med regeringens förslag beslutade riksdagen att när överskott uppstår på fläsk och slaktdjursavgift behöver tas ut så skall avgiften eller motsvarande avräkning från prisstödet differentieras efter besättningarnas storlek. Härigenom skall en rationell animalieproduktion kunna bedrivas på ett familjeföretag, utan att denna produktion i en överskottssituation belastas med extra avgifter. I riksdagsbeslutet framhölls att avgifterna även kommer att medföra en inkomstomfördelning från större producenter till familjejordbrukare och att detta ligger helt i linje med strävan att nå en ökad utjämning av inkomsterna mellan olika jordbrukarkategorier.

Även våren 1978 och våren 1979 behandlades frågan om system för styrning av animalieproduktionens utbyggnad av riksdagen (prop. 1977/78: 154, JoU 1977/78: 34, rskr 1977/78: 348 och prop. 1978/79: 208, JoU 1978/79: 36, rskr 1978/79: 417). I sistnämnda proposition redovisades bl. a. att jordbruksnämnden fr. o. m. den 1 januari 1979 infört ett system med differentierade avgifter inom äggproduktionen.

Jordbruksnämnden har nu redovisat dels ett inom nämnden utarbetat förslag till system för styrning av fläskproduktionen, dels ett inom LRF utarbetat förslag framlagt av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation.

Det av nämnden utarbetade förslaget innebär att en differentierad produktionsavgift skall tas ut för svin som levereras till slakt. Avgiften skall i första hand erläggas genom att ett avdrag görs från det allmänna pristillägget vid avräkning till producent. Enligt nämnden kommer lämpliga avgifter och gränser för differentieringen bl. a. att vara beroende av den situation som råder när systemet sätts i kraft, varför det inte ansetts möjligt att nu redovisa de avgifter som kommer att tas ut.

LRF:s förslag innebär att ett differentierat pristillägg på fläsk införs i stället för en differentierad avgift. LRF föreslår att ett tillägg av 10 kr. per svin skall utgå upp till 1 500 levererade svin per år. För svin därutöver erhålls inget tillägg. I förslaget förutsätts att inga nya prisregleringsmedel tillförs. Enligt förslaget skulle nuvarande pristillägg komma att höjas med 2:50 kr. per svin vid leveranser upp till 1 500 svin per år och sänkas med 7:50 kr. per svin vid leveranser utöver 1 500 svin per år för att åstadkomma den åsyftade skillnaden i pristillägg med 10 kr. per svin.

Jordbruksnämnden framhåller att det inom nämnden utarbetade förslaget till differentierade avgifter ligger i linje med de riktlinjer till ett system för styrning av animalieproduktionen som nämnden redovisade våren 1978 och som i huvudsak godtogs av regering och riksdag. I fråga om LRF:s förslag framhåller nämnden att det förutsätts bli permanent och vara i kraft även när det inte råder något pristryckande överskott på fläsk. Tyngdpunkten i LRF:s förslag är lagd vid att genom en inkomstomfördelning främja en rationell produktion inom familjejordbruket.

Enligt min mening bör det system som införs vara så beskaffat att de positiva effekter som en styrning av slaktsvinsproduktionens uppbyggnad ger kan uppnås så snart som möjligt. Jag vill därvid särskilt framhålla det angelägna i att ett utökad avsättningsutrymme kan utnyttjas av de utvecklingsbara företagen. Statsmakterna godtog i 1977 års jordbrukspolitiska beslut 1972 års jordbruksutrednings bedömning att en utbyggnad av svinproduktionen vid de utvecklingsbara företagen är fördelaktigare från samhällets synpunkt än om motsvarande utbyggnad skulle ske vid de mycket stora företagen. En begränsning av de senares utbyggnad ger också fördelar från miljöskydds- och djurhälsosynpunkter.

Kostnaderna för exporten av fläsk uppgår f. n. till ca 70 milj. kr. räknat per år. Någon slaktdjursavgift tas inte ut för att finansiera dessa kostnader. Medel för ändamålet avsätts i stället från det belopp som står till förfogande för pristillägg. Exportkostnaderna sänker därmed avräkningspriserna för samtliga producenter med samma örestal per kg. I enlighet med vad riksdagen beslutat bör en större andel av exportkostnaderna i fortsättningen belasta de större producenterna. Härigenom bör risken för en expansion som verkar sänkande på avräkningspriserna kunna minska. Genom en intäktsomfördelning från större producenter till familjelantbrukare kan den senare gruppen lättare få tillgång till det marknadsutrymme som efter hand tillkommer.

I jordbruksnämndens framställning har redovisats två olika system för styrning av fläskproduktionen. Det ena systemet bygger på differentierade avgifter och det andra på differentierade pristillägg. Enligt min mening är skillnaden mellan systemen av enbart teknisk natur. Båda systemen kan därför användas för att uppnå de avsedda syftena. Ett uteblivet pristillägg kan jämföras med en avgift.

För egen del anser jag att ett system med differentierade pristillägg är att föredra som medel när det gäller att uppnå de mål som jag tidigare redovisat. De belopp som står till förfogande för pristillägg på fläsk bör därför fördelas så att de mindre producenterna erhåller ett högre pristillägg än de större producenterna.

Det är angeläget att skillnaden mellan det högsta och det lägsta pristillägget bestäms så att syftet med riksdagens beslut uppnås, som bl. a. är att effektivt begränsa de större företagens utbyggnad. Enligt vad riksdagen uttalat bör differentieringen göras trappstegsformad. Om så bedöms mera lämpligt bör dock enligt min mening i ett inledningsskede kunna tillämpas endast en gräns. Gränsen kan därvid lämpligen sättas vid leverans av 2000 slaktsvin per år. Graden av differentiering och pristilläggsskalan i övrigt bör efter hand bestämmas med hänsyn till rådande läge. Om tillgängliga pristilläggsmedel inte räcker, bör avgift kunna tas ut. Jag vill framhålla att den möjlighet som sedan länge föreligger att ta ut slaktdjursavgift för att finansiera bl. a. exportkostnader kvarstår.

Mot bakgrund av vad jag tidigare anfört om kostnaderna för export bör enligt min mening differentierade pristillägg i fortsättningen tillämpas när pristryckande överskott råder för att åstadkomma den avsedda styrningen av svinproduktionen.

Det bör ankomma på statens jordbruksnämnd att med utgångspunkt i de av mig förordade riktlinjerna och efter överläggningar med nämndens konsumentdelegation och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation fastställa differentierade pristillägg och besluta om de regler som skall gälla härför. Dessa bör då tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1981.

I bilaga 2 redovisas *användningen av införselavgiftsmedel m. m.* under regleringsåret 1978/79 liksom också beräkningen av införselavgiftsmedel som inflyter under regleringsåren 1979/80 och 1980/81. Den huvudsakliga medelsdispositionen för regleringsåret 1978/79 framgår av tabell på s. 14, i vilken även den preliminära dispositionen för regleringsåret 1979/80 redovisas.

Fördelningsplanen för regleringsåret 1979/80 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj. kr. Härtill kommer inflytande avgifter för fodermedelsimporten, f. n. beräknade till 160 milj. kr., varvid fördelningsplanen blir 427,2 milj. kr. Jordbruksnämnden beräknar de disponibla inkomsterna av införselavgifter till 539,2 milj. kr., vilket innebär ett beräknat överskott av 112 milj. kr. sedan medel avsatts till fördelningsplanen. Definitiv fördelningsplan för regleringsåret 1979/80 kan fastställas först efter utgången av detta år.

De ändamål *utanför fördelningsplanen* som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas för regleringsåret 1979/80 helt ta i anspråk det beräknade överskottet av 112 milj. kr.

Beräkningarna av medelsbehovet skiljer sig från de beräkningar som gjordes i prop. 1978/79: 208 om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m. till följd av att ersättningen för utbyteshandel med nötkött med de s. k. öststaterna har höjts från 18 till 25 milj. kr., prisåterbäringen till pålstdjursuppfödare har minskats med 1 milj. kr. och restitutionen av införselavgifter har ökats med 2 milj. kr. Stöd till maltproduktionen har tagits upp med 2 milj. kr. i enlighet med regeringens beslut den 13 december 1979. Vidare har ersättningen för utbyteshandeln med kött och fläsk tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 44,8 milj. kr. I den mån medel utanför fördelningsplanen inte räcker till för att medge en utbetalning av 50 milj. kr. för utbyteshandeln med kött och fläsk får, enligt regeringens beslut, den rörliga krediten hos riksgäldskontoret användas till ett belopp av 15 milj. kr. för nämnda ersättning. Enligt jordbruksnämndens beräkningar behöver således 5,2 milj. kr. av den rörliga krediten utnyttjas.

Jordbruksnämnden framhåller att i den mån tillgängliga införselavgiftsmedel överstiger 112 milj. kr. bör dessa i första hand användas till att betala utbyteshandel med kött och fläsk upp till ett belopp av 50 milj. kr.

Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m. m. regleringsåren 1978/79 och 1979/80

	1978/79 1 000-tal kr.	1979/80 1 000-tal kr. prel.
<i>Inkomster</i>		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	4 125 ¹	3 166 ¹
Under resp. regleringsår influtna införselavgifter, exkl. fodermedel	343 762	376 000
fodermedel	171 540	160 000
Summa	519 427	539 166
<i>Utgifter</i>		
a) Av medel inom resp. regleringsårs fördelningsplan		
Svensk spannmålshandel	24 900	—
Sveriges potatisintressenter	31 500	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	24 000	—
Föreningen för mejeriprodukter	178 252	199 700
Svensk köthandel	53 588	10 000
Svensk ägghandel	75 500 ²	47 500
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	5 000	—
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	5 000	12 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m. m.	24 000	25 000
Stöd till odling av konservärter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700	700
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	—	95 800
Summa	438 740	427 200
b) Utanför fördelningsplanen		
Urbyteshandel, nötkött från öststaterna	23 000	25 000
Urbyteshandel, kött och fläsk, annan	18 911	44 846
Pristillägg för får- och lammkött	12 665	14 500
Svensk matpotatiskontroll	3 897	5 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 995	1 070
Sveriges potatisodlars riksförbund	1 950	2 050
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	281	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000	3 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	6 143	9 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	79 617	111 966
c) Täckning av underskott från föregående år	1 070	—
Summa utgifter	519 427	539 166
Saldo vid utgången av resp. regleringsår	0	0

¹ Intäktsräntor från föregående år.² Härav 10 milj. kr. med återbetalningsskyldighet.

Därefter eventuellt kvarstående överskott bör enligt nämnden användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1 milj. kr. för utbyteshandel med kött och fläsk i brist på medel utom fördelningsplanen togs från fördelningsplanen regleringsåret 1978/79. Jag har inte någon erinran mot vad jordbruksnämnden anfört rörande införselavgiftsmedlens disposition under regleringsåren 1978/79 och 1979/80.

Jordbruksnämnden beräknar att det under *regleringsåret 1980/81* inflyter 560 milj. kr. i form av införselavgiftsmedel, inkl. räntor från föregående år. Härav avser 160 milj. kr. fodermedel.

Jordbruksnämnden föreslår att fördelningsplanen för regleringsåret 1980/81 bör omfatta 267,2 milj. kr. jämte inflytande fodermedelsavgifter, som beräknas till 160 milj. kr., eller totalt 427 milj. kr. Jag biträder nämndens förslag.

Med hänsyn till ovissheten rörande regleringsekonomins utveckling lägger nämnden inte fram någon fullständig fördelningsplan för det preliminärt beräknade beloppet. Nämnden bör återkomma med fullständigt förslag till preliminär fördelning i samband med förslaget till justering av införselavgifter m. m. fr. o. m. den 1 juli 1980. Nämnden bör liksom tidigare, efter hörande av Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen, få jämka fördelningen av delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och även besluta om det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande.

Jag har inget att erinra mot att Svensk spannmålshandel liksom hittills tillförs införselavgifter för viss utbyteshandel med brödsäd. Vidare bör som hittills Sveriges oljeväxtintressenter tillföras de avgiftsmedel som inflyter till följd av de höjningar av avgifter för fettvaror som har ägt rum fr. o. m. den 1 juli 1974 eller som kan komma att ske. Jag har heller inget att erinra mot att inflytande införselavgifter på vissa livsmedelsindustriprodukter (blandvaror) t. o. m. regleringsåret 1980/81 får fördelas till resp. produktområde i förhållande till utbetalda exportbidrag.

Medelsbehovet under regleringsåret 1980/81 för de ändamål *utanför fördelningsplanen* som jag anger i det följande bör i första hand täckas av införselavgiftsmedel.

De införselavgifter som inflyter till följd av s. k. *utbyteshandel* med kött och fläsk har av nämnden beräknats komma att uppgå till 75 milj. kr. Av detta belopp skall 25 milj. kr., som avser utbyteshandel med öststaterna, föras över till Svensk kötthandel. Återstående 50 milj. kr., som avser utbyteshandel med andra länder, skall föras över till Svensk kötthandel i enlighet med de grunder som redovisades i prop. 1978/79: 208.

Kostnaderna för *pristillägg för får- och lammkött* av 530 öre per kg bestrids under regleringsåret 1979/80 med 11 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och med 14,5 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Jordbruksnämnden beräknar

kostnaden för pristillägget till 25,5 milj. kr. under regleringsåret 1980/81. Jag föreslår att av pristillägget på fär- och lammkött bekostas 10 milj. kr. från anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och resterande belopp, 15,5 milj. kr., med införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Härutöver kan nämnas att regeringen har bemyndigat nämnden att under regleringsåret 1979/80, inom ramen för prisstoppet på kött av andra djurslag, utbetala pristillägg utöver 530 öre per kg intill ett belopp av 11,5 milj. kr.

Till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) har för regleringsåret 1979/80 reserverats högst 1 015 000 kr. för *upplysningsverksamhet på matpotatisområdet*. För regleringsåret 1980/81 föreslås en höjning av beloppet till högst 1 050 000 kr. Ersättningen till SMAK för *kontrollkostnader* i samband med kvalitetsmärkning av matpotatis föreslås sänkt från 4 410 000 kr. till högst 3 375 000 kr. för regleringsåret 1980/81. Jag har inget att invända mot dessa förslag.

Jordbruksnämnden föreslår att bidraget till Sveriges potatisodlares riksförbund för *effektivisering av matpotatisodlingen* höjs från 2 050 000 kr. till 2 200 000 kr. för regleringsåret 1980/81. Jag har inget att erinra mot detta.

Vidare föreslås att nämnden under regleringsåret 1980/81 får disponera högst 4 milj. kr. av avgiftsmedel utanför fördelningsplanen för *återbäring till pälsdjursuppfödare* av den del av priset på inhemskt foder för pälsdjursuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Jag biträder även detta förslag.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande bör i enlighet med nämndens förslag tillföras oförändrat 475 000 kr. under regleringsåret 1980/81.

Bidraget för att *begränsa fraktkostnaderna för mjölk och grädde* till vissa områden i de nordligaste länen bör, som nämnden föreslagit, utgå med 300 000 kr. under regleringsåret 1980/81.

För *stöd till vallfröodlingen* föreslår jordbruksnämnden för regleringsåret 1980/81 en ökning av stödet till 8 milj. kr., varav 2 milj. kr. tas av medel inom fördelningsplanen och 6 milj. kr. av medel utanför fördelningsplanen. Jag har inget att erinra mot detta förslag.

Till *fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen* har under regleringsåret 1979/80 förts 800 000 kr., varav 500 000 kr. inom och 300 000 kr. utom fördelningsplanen. Jordbruksnämnden föreslår att motsvarande belopp skall utgå under regleringsåret 1980/81. Jag har inget att invända mot detta under förutsättning att högst 300 000 kr. anslås utom fördelningsplanen.

Kostnaderna för *restitution av införselavgifter för styckningsdetaljer av kött och fläsk samt för ost* beräknas av nämnden till 9 milj. kr. för regleringsåret 1980/81. Jag har inget att erinra mot denna beräkning.

För *stöd till maltproduktionen* bör enligt nämndens förslag högst 2 milj. kr. utgå under regleringsåret 1980/81. Jag biträder även detta förslag.

Det förslag till fördelning av införselavgifter inom och utom fördelningsplanen som jag nu har lagt fram medför ett beräknat överskott i regleringsekonomin av 14,2 milj. kr.

Med hänsyn till ovissheten om den faktiska avgiftsuppbörden föreslår jordbruksnämnden att den rörliga krediten på 120 milj. kr. får stå kvar även under regleringsåret 1980/81 och att den får användas för ändamål inom och utom fördelningsplanen samt för sockerregleringen. Nämnden föreslår även att Sveriges potatisintressenter, till följd av ett beräknat underskott för stärkelseregleringen, utöver tilldelat belopp inom fördelningsplanen får låna högst 15 milj. kr. av den rörliga krediten. Jag biträder förslaget. Det bör ankomma på regeringen att närmare föreskriva hur krediten får utnyttjas och villkoren för detta.

Riksdagen medgav våren 1979 att statens jordbruksnämnd för *säsongmässig lagring av jordbruksprodukter* för budgetåret 1979/80 får disponera en rörlig kredit på högst 175 milj. kr. i riksgäldskontoret. Jordbruksnämnden har föreslagit att denna kredit höjs till 225 milj. kr. och att den får utnyttjas för budgetåret 1980/81 främst för utjämningslagring av smör och köttvaror. Även enligt min mening bör en höjning ske av den rörliga krediten. Höjningen bör dock nu begränsas till 20 milj. kr. Jag föreslår således att en rörlig kredit på högst 195 milj. kr. i riksgäldskontoret ställs till nämndens förfogande för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter för budgetåret 1980/81.

I detta sammanhang vill jag även nämna att regeringen den 13 september 1979 bemyndigade jordbruksnämnden att beräkna införselavgift och exportbidrag för malt i enlighet med ett av nämnden lämnat förslag. Nämndens förslag föranleder även ändring av 8 § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område. Enligt detta lagrum skall bl. a. den som driver kvarnrörelse erlægga avgift för lager av vissa slag av spannmål, om priset på dessa höjs. Detsamma bör i fortsättningen också gälla den som driver mälteri. Förslag till sådan lagändring har upprättats inom jordbruksdepartementet.

Slutligen vill jag också nämna att jag denna dag, mot bakgrund av riksdagens beslut våren 1979, fått regeringens bemyndigande att tillkalla en kommitté med uppdrag att utreda vissa frågor angående kapitalförändringarnas inverkan på lantbrukarnas inkomstförhållanden.

3.2 Sockerregleringen

För sockerbetsodlingen gäller f. n. en treårig prisregleringsperiod omfattande tiden den 1 juli 1979—den 30 juni 1982. Areal och betpris skall dock fastställas för varje regleringsår efter överläggningar. Gällande prisreglering för socker avser endast regleringsåret 1979/80 (prop. 1978/79: 208, JoU 1978/79: 36, rskr 1978/79: 417).

Genom beslut den 22 november 1979 medgav regeringen att sockerbola-

get fick kompensation under innevarande regleringsår med ca 9 milj. kr. för inträffade prishöjningar på eldningsolja.

Jordbruksnämnden lägger nu, efter överläggningar och i samförstånd med konsumentdelegationen och betodlarnas centralförening, fram förslag angående sockerbetsareal och kompensation till betodlarna fr. o. m. den 1 juli 1980. Vidare föreslår nämnden efter överenskommelse med sockerbolaget och konsumentdelegationen en tvåårig prisregleringsperiod för socker omfattande tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982.

Vad gäller *sockerbetsarealen* för 1980 års odling föreslår nämnden att den hålls oförändrad vid 51 500 ha. Nämnden föreslår vidare att *arealbidraget* för 1980 års areal bör vara oförändrat 400 kr. per kontrakterad ha till odlarna inom Mörbylångbrukets upptagningsområde och 500 kr. per ha till odlarna på Gotland. Bidraget bör liksom hittills finansieras med medel ur sockerregleringsfonden. I de fall arealen vid kontroll befinns vara mindre än den kontrakterade föreslås bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

Kostnadskompensationen till betodlarna har enligt förslaget beräknats till 36,3 milj. kr., vilket innebär att grundpriset för 1980 års betskörd bör höjas med 1:56 kr. till 19:46 kr. per 100 kg betor med en sockerhalt av 16 %. Höjningen av betpriset motsvarar en partiprishöjning för socker med 12:25 kr. per 100 kg.

Jag biträder nämndens förslag till sockerbetsareal, arealbidrag och kostnadskompensation till betodlarna. Det bör ankomma på regeringen att fastställa areal, bidrag och kompensation under regleringsperioden.

Vad gäller *kompensationen till sockerbolaget* innebär förslaget att prisregleringen endast avser strösocker. Av bolagets verksamhet vid raffinaderiet i Arlöv ingår i regleringen endast raffineringen av råsocker, såväl inhemskt som importerat. Detta innebär att bl.a. bitsocker- och sirapstillverkningen lämnas utanför regleringen. Även fodertillverkning lämnas utanför.

Förslaget innebär vidare att sockerpriset en gång per år, den 1 juli 1980 och den 1 juli 1981, bör justeras på grund av ökade kostnader, andra än oljekostnaderna. Korrigering av sockerpriset på grund av ändringar i oljepriset bör ske den 1 juli 1980 med hänsyn till oljeprisets förändring sedan oktober 1979. Härvid skall basen vara 827 kr. per m³ (fobpris plus bikostnader). Basen skall jämföras med det ovägda medeltalet av Rotterdammnoteringen under perioden den 15 maj—den 15 juni 1980 ökat med bikostnaderna per m³ den 15 juni. Därefter bör enligt förslaget sockerpriset justeras under prisregleringsperioden så snart oljepriset enligt löpande 30-dagarsgenomsnitt av Rotterdammnoteringen ändrats med minst ± 160 kr. per m³. En gång om året bör sockerpriset slutjusteras med hänsyn till förändringar av sockerbolagets oljekostnader mellan två tolv månaders jämförelseperioder. Om sockerbolagets oljekostnader ökat väsentligt mer än vad utvecklingen på oljemarknaden motiverar, bör kostnadskompensationen kunna reduceras.

Jordbruksnämndens förslag innebär att sockerbolaget för regleringsåret 1980/81 tillerkänns 28,6 milj. kr. för ökade kostnader i sockerproduktionen exkl. oljekostnaderna. I kostnadskompensationen ingår viss ökad ersättning för merkostnaderna för bruken på Öland och Gotland. Totalt utgör denna ersättning, inkl. tidigare beslutad ersättning, 10 milj. kr. Därutöver erhåller bolaget 4,3 milj. kr. från sockerregleringsfonden som kompensation för dessa merkostnader.

Kostnadskompensationen om 28,6 milj. kr. innebär enligt nämnden en höjning av strösockerpriset (kvalitet K 5 i säck om 50 kg) med 9:70 kr. per 100 kg den 1 juli 1980. Därutöver justeras sockerpriset för förändringar i oljepriserna från oktober 1979 till juni 1980. Tillsammans medför de föreslagna ökningarna av betpriset och sockerbolagets andel av partipriset på socker att strösockerpriset stiger med sammanlagt 21:95 kr. per 100 kg till 293:50 kr. per 100 kg. Nämnden begär att få genomföra prishöjningarna på sådant sätt att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Nämnden föreslår vidare att ersättningen för raffinering och lagring av importerat socker höjs för inträffade kostnadsökningar med utgångspunkt i den genomsnittliga kostnadsutvecklingen för strösockertillverkningen. Jordbruksnämndens förslag i övrigt innebär inga förändringar i förhållande till vad som gäller under innevarande prisregleringsperiod.

Jag biträder jordbruksnämndens förslag till reglering av sockertillverkningen för tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982 samt förslaget till ersättning till sockerbolaget under regleringsåret 1980/81. Det bör ankomma på regeringen att fastställa ersättning till sockerbolaget under regleringsperioden.

I detta sammanhang vill jag även nämna att jag denna dag, mot bakgrund av riksdagens beslut våren 1979, fått regeringens bemyndigande att tillkalla en kommitté med uppdrag att utreda den svenska sockernäringsens framtida omfattning, inriktning, organisation och struktur.

3.3 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Särskilt stöd utgår sedan länge till jordbruket i norra Sverige. Genom beslut av 1971 års riksdag förstärktes prisstödet till mjölkproduktionen där och prisstödet utvidgades till nya produkter. År 1973 utvidgades stödet till att också avse ren. En översyn av grunderna för prisstödet företogs av 1972 års jordbruksutredning. På grundval härav beslutade riksdagen år 1977 (prop. 1977/78: 19, JoU 1977/78: 10, rskr 1977/78: 103) att stödet liksom tidigare skulle utgå i form av pristillägg på mjölk, kött och fläsk samt att stödet fr. o. m. den 1 juli 1978 skulle utvidgas till att omfatta även smågrisproduktion och getskötsel. Syftet med prisstödet är att höja lönsamheten hos jordbruket i norra Sverige till en nivå som är jämförbar med den som uppnås vid det mellansvenska jordbruket. Beträffande prisstödet till smågrisproduktionen och getskötseln uttalade riksdagen att detta förbättrar sysselsättnings- och inkomstmöjligheterna främst vid mindre familjejordbruk. Stödet utgår inom olika stödområden. För mjölk utgår dessutom vissa personliga pristillägg. Bestämmelserna om prisstödet finns i

förordningen (1978:472) om prisstöd till vissa jordbruk (ändrad senast 1979:913) och i kungörelsen (1973:508) om prisstöd till rennäringen (ändrad senast 1977:171).

Kostnaderna för prisstödet till jordbruket i norra Sverige uppgick för budgetåret 1978/79 till totalt 139 milj. kr. Kostnaderna fördelar sig med 110,2 milj. kr. till mjölk, varav 1,2 milj. kr. för de personliga pristilläggen, 24,0 milj. kr. till kött, 2,6 milj. kr. till fläsk, 1,9 milj. kr. till smågrisproduktionen samt 0,3 milj. kr. till getskötseln. Härtill kommer 3,1 milj. kr. för prisstödet till rennäringen.

Enligt riksdagens beslut år 1977 skall prisstödet till jordbruket i norra Sverige ses över vart tredje år. Riksdagen uttalade även att prisstödet till rennäringen samtidigt skall ses över. Statens jordbruksnämnd har nu företagit en sådan treårsöversyn och efter samråd med lantbruksstyrelsen lämnat förslag till vissa förändringar i prisstödet fr. o. m. den 1 juli 1980. Till nämndens förslag har fogats en reservation från två av nämndens ledamöter.

Jordbruksnämnden har lämnat förslag till nya stödnivåer för produkterna, varvid nämnden som utgångspunkt haft bl. a. lantbruksstyrelsens beräkningar avseende skillnader i produktionskostnad för mjölk och kött mellan norra och mellersta Sverige samt den allmänna kostnadsstegringen i lantbruket. Nämnden har vidare föreslagit vissa justeringar av områdesindelningen samt en utvidgning av stödet till flera produkter. Slutligen har nämnden tagit upp frågan om tätare översyner av stödet.

Nästan alla remissinstanserna har framfört förslag om ändringar av prisstödet som går utöver vad jordbruksnämnden föreslagit. Flertalet remissinstanser framhåller det angelägna i att tätare översyner av prisstödet bör äga rum.

Innan jag tar ställning till de olika delarna i nämndens förslag vill jag betona den stora betydelse som jordbruket i norra Sverige har från inte minst regionalpolitisk synpunkt. Som framgår av nämndens redovisning har prisstödet haft avsedd effekt. Således har produktionsutvecklingen gått i positiv riktning. Det är angeläget att jordbruket i norra Sverige ges fortsatta möjligheter att i enlighet med gällande jordbrukspolitiska riktlinjer nå en med det mellansvenska jordbruket jämförbar lönsamhet. Mot denna bakgrund finner jag jordbruksnämndens förslag i huvudsak väl avvägt.

I likhet med nämnden anser jag att en uppräknig av stödnivåerna för mjölk bör ske enligt följande uppställning.

Område	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	27,2	39,0
2	22,0	27,6
3	19,4	24,0
4	11,2	16,0
5	4,6	6,8

Jag kan även biträda nämndens förslag till vissa ändringar i områdesindelningen för mjölk (se bilaga 4, s. 101 och 102).

Beträffande de s. k. personliga pristilläggen på mjölk föreslår jag i enlighet med nämndens förslag att en avveckling bör ske fr. o. m. den 1 juli 1980 genom att detta pristillägg för budgetåret 1980/81 minskas med 1 öre/kg och under budgetåret 1981/82 med ytterligare 1 öre/kg för att fr. o. m. den 1 juli 1982 helt upphöra att utgå.

Nämndens förslag till nya stödnivåer för kött och fläsk inom resp. område framgår av följande tablå. Jag har inget att erinra mot detta förslag.

Område	Kött av nötkreatur		Färskött		Fläsk	
	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	175	223	175	223	39	50
2	130	165	130	165	26	33
3	71	90	71	90	13	17
4	26	33	26	33	—	—

I enlighet med nämndens förslag bör stödet till *smågrisproduktionen* utgå med de belopp som framgår av följande tabell.

Område	Nuvarande stödbelopp kr./sugga	Förslag kr./sugga
	1	300
2	200	230
3	150	175
4	75	85

Stödet till *getskötseln* bör som nämnden föreslagit höjas från 130 kr. till 150 kr. per mjölkproducerande get.

I fråga om prisstödet till *rennäringen* föreslår nämnden, i avvaktan på resultatet av den utredning som tillsatts rörande rennäringens ekonomiska förhållanden, att stödet bör höjas från 100 kr. till 130 kr. per slaktad ren. Jag har heller inget att erinra mot detta förslag.

Jordbruksnämnden har även prövat frågan om stöd till *äggproduktionen*. Nämnden har därvid funnit att om ett stöd skall införas bör detta utgå som ett särskilt packeribidrag för ägg invägda vid runmärkesberättigade packerier. Med hänsyn till föreliggande överskottssituation för ägg och då äggproduktionen inte är särskilt arbetsintensiv har jordbruksnämnden dock ställt sig tveksam till att nu införa ett särskilt packeribidrag för norra Sverige.

Mot bakgrund av vad jordbruksnämnden anført är jag inte beredd att nu ta ställning till om och när ett särskilt prisstöd till äggproduktionen i norra Sverige bör införas.

Nämnden har vidare föreslagit att ett driftsbidrag om 150 000 kr. per år får utgå tills vidare för att täcka vissa regionalt betingade merkostnader för slakt av värphöns i Norrland. Jag kan godta detta förslag.

Jordbruksnämnden föreslår vidare att ett arealbidrag för *potatis* införs på försök fr. o. m. den 1 juli 1980 för att motverka en ytterligare nedgång i odlingen. Jordbruksnämndens förslag om stöd till potatisodlingen motiveras av den minskning av arealen som skett under 1970-talet och syftar till att motverka en ytterligare nedgång i odlingen. Jag är dock nu inte beredd att ta ställning till om och när ett sådant stöd till potatisodlingen bör införas.

De förslag till förbättring av prisstödet till jordbruket i norra Sverige och till rennäringen som jag nu lagt fram beräknas öka kostnaderna för stödet med sammanlagt 42,6 milj. kr. per år. Därtill kommer en kostnadsökning av 5 milj. kr. med hänsyn till beräknad produktionsutveckling för budgetåret 1980/81.

Jordbruksnämnden har också tagit upp frågan om tätare översyner av stödet. Om kostnaderna för jordbruksproduktionen fortsättningsvis utvecklas i samma takt som under de senaste åren, anser nämnden att nästa översyn bör ske inom två år.

För egen del vill jag framhålla följande i denna fråga.

Prisstödet har under 1970-talet setts över vart tredje år. Om kostnadsutvecklingen inom jordbruket fortsätter på samma sätt som under senare delen av 1970-talet torde detta, som också jordbruksnämnden framhåller, medföra att under en treårsperiod stödets realvärde sjunker hastigare än vad som ursprungligen torde ha varit tänkt. Jordbruksnämnden föreslår därför översyn inom två år.

En allmän översyn av prisstödet bör enligt min mening som hittills ske vart tredje år. Riksdagen har fastställt att ett huvudsyfte för jordbrukspolitiken skall vara att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Detta förutsätter enligt min mening att prisstödet syfte inte urholkas under treårsperioden. Under perioden bör därför, om produktionskostnaderna utvecklas på ett ogynnsamt sätt, justering av prisstödet kunna ske så att dess syfte upprätthålls. En av utgångspunkterna för bedömningen bör därvid vara förändringarna i det s. k. produktionsmedelsprisindex (PM-index).

Vid den allmänna översyn som bör ske av prisstödet inför utgången av treårsperioden bör det nu tillämpade prisstödet utvärderas. Det får ankomma på regeringen att besluta hur översyn bör ske.

3.4 Kreditgarantier till trädgårdsnäringens rationalisering m. m.

Lantbruksstyrelsen hemställer att *garantiramen för lån till trädgårdsnäringens rationalisering m. m.* ökas med 5 milj. kr. till 40 milj. kr. för innevarande budgetår och att samtidigt motsvarande ram för lån till jordbrukets rationalisering minskas med samma belopp. Styrelsen anför att

den ekonomiska situationen för trädgårdsföretagen medfört att efterfrågan på kreditgarantier ökat mer än vad som tidigare förutsetts. Bl. a. har inom yrkesfruktodlingen behov uppstått av driftslån för anskaffning av rörelsekapital samt för kreditsanering till följd av den gångna säsongsens priser och avsättningsproblem.

För innevarande budgetår har riksdagen medgivit att statlig kreditgaranti får lämnas för lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån, driftslån och maskinlån med sammanlagt högst 613 milj. kr., för lån till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. med högst 35 milj. kr., för lån till rennäringsens rationalisering m. m. med högst 2,5 milj. kr. samt för lån till inköp av avelshästar och ridhästar med sammanlagt högst 500 000 kr. (prop. 1979/80: 101, JoU 1979/80: 28, rskr 1979/80: 166).

Enligt min mening är det med hänsyn till de nuvarande problemen inom trädgårdsnäringen angeläget att kreditgarantier står till näringens förfogande i tillräcklig omfattning. Ifrågavarande ram bör därför i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag för innevarande budgetår ökas med 5 milj. kr. till 40 milj. kr. Ramen för garantier för lån till jordbrukets rationalisering bör som styrelsen också föreslagit minskas i motsvarande mån.

Jag övergår här efter till 1974 års trädgårdsnäringsutrednings förslag om bemyndigande för lantbruksstyrelsen att efter prövning i varje särskilt fall skriva av vissa lån till växthusföretag.

Utredningen anför att växthusodlarna sedan den s. k. oljekrisen år 1974 haft lönsamhetsproblem till följd av oljeprisökningar och otillfredsställande prisutveckling för flertalet produkter. Situationen har uppmärksamats av statsmakterna och vid flera tillfällen har stödåtgärder satts in, vilka också haft effekt. Sålunda beslutade 1975 års riksdag om ett temporärt stöd i form av lån och bidrag till företag med odling i växthus och företag med champinjonodling (prop. 1975: 85, JoU 1975: 16, rskr 1975: 183). I samband härmed uttalade jordbruksutskottet att det förutsatte att utredningen i sitt fortsatta arbete med uppmärksamhet skulle följa utvecklingen av detta stöd till trädgårdsnäringen. Utredningen skulle därvid bl. a. vara oförhindrad att även pröva möjligheten att – därest så befanns motiverat – i förekommande fall slopa återbetalningsskyldigheten för lånen. Även år 1977 beslutade riksdagen om fortsatt stöd till företag med produktion av snittblommor i växthus (prop. 1976/77: 100 bil. 13, JoU 1976/77: 13, rskr 1976/77: 182). År 1978 ändrades bestämmelserna så att stöd kunde utgå till alla företag med produktion i växthus med uppvärmning (prop. 1977/78: 101, JoU 1977/78: 11, rskr 1977/78: 131). Sistnämnda stödform upphörde vid utgången av juni månad år 1979. Totalt hade då 73 lån beviljats från anslaget Lån till trädgårdsnäringen under fonden för låneunderstöd på kapitalbudgeten med sammanlagt 13,2 milj. kr.

Av de företag som på dessa sätt fått stöd är enligt utredningen många nu åter i ett svårt läge på grund av den ogynnsamma lönsamhetsutvecklingen i branschen. Till denna utveckling har bl. a. räntehöjningarna med 3,5 procentenheter sedan mitten av år 1979 starkt medverkat, eftersom de företag det här är fråga om är högt skuldsatta. I januari 1980 steg vidare oljepri-

serna med ytterligare 10%. Odlingen befinner sig f. n. i en akut ekonomisk kris. Under senare tid har enligt utredningen minst tre större trädgårdsföretag avvecklats och sex företag inställt betalningarna eller gått i konkurs. Utredningen anger att 13,2 milj. kr. har beviljats som lån enligt de med stöd av riksdagens nämnda beslut utfärdade förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag. Härav återstår f. n. ca 7,4 milj. kr. att amortera. Resterande del av lånen, ca 5, 8 milj. kr., har redan skrivits av i samband med ackord eller konkurser eller återbetalats då företag lagts ned.

I december 1979 beslutade riksdagen om ett temporärt lånestöd till sådana trädgårdsföretag som fått likviditetsproblem till följd av den senaste tidens oljeprisökningar (prop. 1979/80: 47, JoU 1979/80: 23, rskr 1979/80: 83). Flera av de företag som ansöker om dessa nya lån är belastade med äldre lån från anslaget Lån till trädgårdsnäringen. För dessa företag är det enligt utredningen nödvändigt för att öka kreditvärdigheten att få de äldre lånen helt eller delvis avskrivna. Utredningen framhåller att avskrivning bör ske efter prövning i varje särskilt fall. Ett villkor skall vara att företaget har förutsättningar för rationell drift i framtiden.

Av remissinstanserna tillstyrker lantbruksstyrelsen och Trädgårdsnäringens riksförbund förslaget. Lantbruksstyrelsen anför samtidigt att förslaget i dagsläget inte är tillräckligt som stöd åt näringen, eftersom det är begränsat till dem som redan tidigare fått stöd i form av statliga lån. I samband med fullgörandet av regeringens uppdrag den 7 februari 1980 till styrelsen att kartlägga situationen för högt skuldsatta lantbrukare och trädgårdsföretagare kommer dock även andra kategoriers situation att analyseras. Trädgårdsnäringens riksförbund framhåller att avskrivningarna bör ske på ett sådant sätt att de inte skapar snedvridna konkurrensförhållanden och därmed skadar livskraftiga företag. Riksrevisionsverket anser att man i första hand bör undersöka om anstånd med betalning av räntor och amorteringar kan säkra företagens fortbestånd eller om anstånd bör beviljas med amortering och befrielse ges från att betala ränta under motsvarande tid. Med hänsyn till att nyssnämnda åtgärder i vissa fall inte kan vara tillräckliga för att företagen skall kunna fortsätta driften vill verket inte motsätta sig att vederbörande myndighet bemyndigas att efter utredning och prövning i varje särskilt fall helt eller delvis medge befrielse från återbetalningsskyldighet.

För egen del vill jag anföra följande. Den ekonomiska och finansiella situationen för växthusföretagen har avsevärt försämrats under år 1979. Som nyss har nämnts beslutade riksdagen hösten 1979 om ett temporärt lånestöd till sådana trädgårdsföretag som fått likviditetsproblem till följd av oljeprisökningarna under året. Vidare har regeringen den 17 december 1979 bemyndigat lantbruksstyrelsen att efter prövning i varje särskilt fall besluta om anstånd med betalning av räntor och amorteringar för lån som beviljats enligt förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till

vissa trädgårdsföretag, om det är nödvändigt för företagens fortbestånd. Företagens ekonomiska situation har dock därefter ytterligare försämrats bl. a. på grund av höjd ränta och ökade oljepriser.

Enligt min mening är det nödvändigt att med hänsyn till rådande situation förbättra de mest utsatta företagens soliditet och kreditvärdighet. Det f. n. lämpligaste sättet för detta är enligt min mening att ge möjlighet att efter prövning i varje särskilt fall helt eller delvis efterge lån som har beviljats enligt förordningarna (1975: 545 och 1977: 174) om statligt stöd till vissa trädgårdsföretag även i andra fall än dem som omfattas av riksdagens tidigare lämnade bemyndigande (prop. 1940: 281, SU 1940: 210, rskr 1940: 373). Ett villkor för eftergift bör vara att företaget bedöms ha förutsättningar för rationell drift i framtiden. Vidare bör åtgärden vara nödvändig för företagets fortbestånd. Det bör ankomma på lantbruksstyrelsen att besluta om eftergift.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att

1. antaga förslaget till lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,

dels att

2. godkänna vad jag har förordat om styrning av slaktsvinsproduktionens utbyggnad,
3. godkänna vad jag har förordat om regleringen av priser m. m. på sockerbetor,
4. godkänna vad jag har förordat om prisregleringen på socker för tiden den 1 juli 1980—den 30 juni 1982,
5. godkänna vad jag har förordat i fråga om användningen av avgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1980/81 eller har influtit under tidigare regleringsår,
6. medge att den rörliga kredit på högst 120 milj. kr. som år 1973 ställdes till statens jordbruksnämnds förfogande i riksgäldskontoret för ändamål utanför fördelningsplanen för införselavgiftsmedel får under regleringsåret 1980/81 användas av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, statens jordbruksnämnd för ändamål inom jordbruksprisregleringen och regleringen av sockernäringen,
7. medge att statens jordbruksnämnd för säsongmässig lagring av jordbruksprodukter för budgetåret 1980/81 får disponera en rörlig kredit på högst 195 000 000 kr. i riksgäldskontoret,
8. godkänna vad jag har förordat i fråga om prisstödet till jordbruket i norra Sverige.

9. medge att för budgetåret 1979/80 statlig kreditgaranti lämnas för lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån, driftslån och maskinlån med sammanlagt högst 608 000 000 kr., för lån till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. med högst 40 000 000 kr., för lån till rennäringens rationalisering m. m. med högst 2 500 000 kr. samt för lån till inköp av avelshästar och ridhästar med sammanlagt högst 500 000 kr.,
10. godkänna vad jag har förordat om eftergift av vissa lån till trädgårdsföretag.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

I fråga om anslagsberäkningar för budgetåret 1980/81 återkommer jag i nästa punkt.

5 Anslagsfrågor för budgetåret 1980/81

TIONDE HUVUDDITTELN

C. Jordbruksprisreglering

C 3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

1978/79 Utgift	3 880 203 596
1979/80 Anslag	3 837 000 000
1980/81 Förslag	3 966 000 000

Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen samt prisstoppsersättningen till jordbruket. Vidare utgår medel till låginkomstsatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala satsningar inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även kostnaderna för prisutjämningen.

	1979/80	Beräknad ändring 1980/81	
		Statens jordbruksnämnd	Föredraganden
Anslag			
Prisutjämning	190 000 000	+ 10 000 000	+ 10 000 000
Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.	3 280 000 000	+ 120 000 000	+ 120 000 000
Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket	300 000 000	-	-
Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen	66 000 000	- 1 000 000	- 1 000 000
Särskilda undersökningar	670 000	+ 180 000	
Summa (avrundad)	3 837 000 000	+ 129 000 000	+ 129 000 000

Statens jordbruksnämnd

Från posten *Prisutjämning* bestrids kostnaderna för intern prisutjämning till livsmedelsindustrin. Från posten utgår också kompensation för den kostnadsfördyring som tullskyddet på vissa fettvaror medför för livsmedelsindustrin och den tekniska industrin. För budgetåret 1980/81 beräknar nämnden kostnaderna till sammanlagt 200 milj. kr.

Från posten *Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m.* bestrids kostnaderna för ersättning till jordbruket dels till följd av uteblivna införsel- och förmalningsavgiftshöjningar samt föreskrivna avgiftssänkningar på grund av livsmedelssubventionering och prisstopp, dels ersättning till jordbruket för genom prisstoppet förhindrade prishöjningar på varor, vilkas priser annars skulle ha höjts till följd av stigande internationella priser.

Jordbruksnämnden beräknar – om prisstoppet kommer att gälla oförändrat samt om nu utgående subventioner och konsumtionsmönster består – ersättningsbeloppen för mejeri- och köttvaror till ca 3 098 milj. kr. för budgetåret 1979/80. Därutöver tillkommer kostnader för broilerstödet med högst 20 milj. kr. Kostnaderna för den ålagda reduktionen av förmalningsavgifterna kan beräknas uppgå till ca 125 milj. kr. för budgetåret 1979/80.

Ersättningen till jordbruket till följd av genom prisstoppet förhindrade prishöjningar på varor, vars priser annars skulle ha höjts på grund av stigande internationella priser, beräknar nämnden till 115 milj. kr. för budgetåret 1979/80.

Sammanlagt beräknar jordbruksnämnden sålunda medelsätgången för Ersättning till följd av livsmedelssubventioner, prisstopp m. m. till 3 358 milj. kr. för budgetåret 1979/80.

Jordbruksnämnden kan inte förutse vilka förändringar i utgående subventioner och av prisstoppet som kan komma att inträffa under budgetåret 1980/81. Jordbruksnämnden tar därför reservationsvis upp en anslagspost om 3 400 milj. kr. för budgetåret 1980/81.

Av anslagsposten till *Låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket* får högst 175 milj. kr. användas för att bestrida kostnaderna för leveranstillägg till mjölkproducenter, stöd till smågrisproduktionen samt avbytarverksamhet inom jordbruket. Vidare får 5 milj. kr. användas för företagshälsovård inom jordbruket och 120 milj. kr. till socialförsäkringsskydd för lantbrukarna.

För leveranstillägget för mjölk har anvisats 115 milj. kr. Stödet till smågrisproduktionen har tagits upp till 20 milj. kr. För avbytarverksamheten har avsatts 40 milj. kr. Liksom hittills skall besparingar resp. överskridanden av beloppet för leveranstillägg för mjölk eller stöd till smågrisproduktion tillföras resp. avgå från beloppet för avbytarverksamheten.

Jordbruksnämnden föreslår att 300 milj. kr. anslås för budgetåret 1980/81.

I skrivelse den 6 december 1979 föreslog jordbruksnämnden att, av det totala beloppet som enligt gällande regler skulle utgå till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 januari 1980, 60 milj. kr. skulle avsättas för låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket. Beloppet fördelar sig med 10 milj. kr. till leveranstillsätt för mjölk, 5 milj. kr. till stöd åt smågrisproduktionen, 41 milj. kr. till avbytarverksamhet inom jordbruket och 4 milj. kr. till företagshälsovård inom jordbruket. Nämnden föreslog att beloppet skulle finansieras med pristilläggsmedel, vilka ersätter uteblivna prishöjningar på grund av livsmedelssubventioneringen.

Anslagsposten på 66 milj. kr. för *Ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen* fördelar sig för budgetåret 1979/80 med 55 milj. kr. på kostnader för sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk och med 11 milj. kr. på kostnader för pristillägg för får- och lammkött. Anslagsposten för budgetåret 1979/80 innebär vad gäller får- och lammkött en sänkning med 1 milj. kr. jämfört med föregående år. Motsvarande belopp tas i stället från införselavgifter utanför fördelningsplanen. Detta har blivit möjligt genom att potatisförädlingen vid Sveriges utsädesförening fr. o. m. år 1980 inte längre finansieras med införselavgiftsmedel utan över statsbudgeten. Detta innebär att budgetåret 1980/81 ytterligare 1 milj. kr. av införselavgiftsmedel friställs som kan finansiera pristillägg på får- och lammkött. Anslagsposten föreslås därför sänkt med 1 milj. kr. till 65 milj. kr.

Anslagsposten *Särskilda undersökningar* har använts för ett antal angelägna projekt inom jordbruksnämndens verksamhetsområde. För budgetåret 1980/81 begär nämnden ett belopp av 850 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag tidigare har anført beräknar jag anslaget till 3 966 milj. kr.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 3 966 000 000 kr.

C 6. Prisstöd till jordbruket i norra Sverige

1978/79 Utgift	¹ 140 671 271
1979/80 Anslag	¹ 141 000 000
1980/81 Förslag	193 600 000

¹ Anslaget Stöd till jordbruket i norra Sverige.

Statens jordbruksnämnd disponerar anslaget för pristillägg enligt förordningen (1978: 472) om prisstöd till vissa jordbruk (ändrad senast 1979: 913) och enligt kungörelsen (1973: 508) om prisstöd till rennäringsen (ändrad senast 1977: 171).

Statens jordbruksnämnd

Mjölkinvägningen vid mejeri har under budgetåret 1978/79 såväl i hela riket som inom de områden i norra Sverige som uppbär extra mjölkpristillägg ökat med drygt 3 % i förhållande till föregående år. I fråga om slaktdjursproduktionen har någon större förändring inte inträffat.

Fr. o. m. den 1 juli 1979 genomfördes en ändrad områdesindelning, vilken beräknas medföra en ökad kostnad per år av ca 1 milj. kr. Med hänsyn till redovisade förändringar och till produktionsutvecklingen beräknar nämnden utgifterna för stödet till jordbruket i norra Sverige till 146 milj. kr. för budgetåret 1979/80.

De föreslagna ändringarna av prisstödet fr. o. m. den 1 juli 1980 beräknas öka kostnaderna för stödet med 44,9 milj. kr. Därtill kommer en kostnadsökning av 5 milj. kr. med hänsyn till förväntad produktionsutveckling. Nämnden beräknar det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1980/81 till 196 milj. kr.

Föredraganden

Jag har i det föregående lämnat förslag till förbättring av prisstödet till jordbruket i norra Sverige och till rennäringen. Med hänsyn härtill och till vad jag nu har anfört beräknar jag medelsbehovet på anslaget till 193,6 milj. kr. Jag förordar att benämningen på anslaget ändras till Prisstöd till jordbruket i norra Sverige.

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

att till *Prisstöd till jordbruket i norra Sverige* för budgetåret 1980/81 anvisa ett förslagsanslag av 193 600 000 kr.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

STATENS JORDBRUKSNÄMND
TRANSUMT
1979-12-06

Bilaga 1
Dnr 409-968/79

Regeringen
Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående kompensation till jordbruket och
viss livsmedelsindustri fr o m den 1 januari 1980 till följd av
kostnadsutvecklingen, m m

2 bilagor ¹

1 INLEDNING

Enligt statsmakternas beslut våren 1978 (prop 1977/78:154, JcU 1977/78:34, rskr 1977/78:348, regleringsskrivelse den 1 juni 1978) skall under löpande treåriga prisregleringsperiod (1 juli 1978 - 30 juni 1981) jordbruksprisregleringens mittpriser, prisgränser och införselavgifter justeras varje halvår den 1 juli och den 1 januari. Detta innebär att justering nu skall göras den 1 januari 1980 med hänsyn till den prismässiga ökning av produktionsmedels- och förädlingskostnader som beräknas ha skett efter senast gjorda justering den 1 juli 1979.

Vid justeringstillfälle under prisregleringsperioden skall hänsyn kunna tas till utvecklingen av världsmarknadspriserna enligt de regler som har gällt under regleringsperioderna den 1 juli 1974 - den 30 juni 1978.

¹Här uteslutna.

Jordbruksnämnden har nu överlagt med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen angående den justering av priserna som skall ske den 1 januari 1980. I samförstånd med delegationerna lägger nämnden fram förslag angående storleken och fördelningen av det belopp som skall tillföras jordbruket och viss livsmedelsindustri. I anslutning härtill föreslås ändringar av mittpriser, prisgränser och införselavgifter m m.

Vid överläggningarna har även diskuterats förslag till vissa ändringar i det prisgränssystem som på försök tillämpats sedan våren 1979 och system för styrning av fläskproduktionens utveckling. Förslagen redovisas i det följande (avsnitt 3.4.3 och 4).

4 System för styrning av fläskproduktionen

Statens jordbruksnämnd anmälde i skrivelse till regeringen den 8 juni 1979 att nämnden i enlighet med regeringens beslut hade fortsatt arbetet att ta fram ett system för avgiftsbeläggning av storproduktion av fläsk. Nämnden anförde härvid att den under hösten 1979 avsåg att till regeringen redovisa ett sådant system.

Det nu redovisade förslaget till avgiftssystem ligger i linje med de riktlinjer till ett system för styrning av animalieproduktionen som nämnden presenterade för regeringen i skrivelse den 13 mars 1978. I prop 1977/78:154 godtog departementschefen i huvudsak de av nämnden redovisade riktlinjerna till avgiftssystem.

I samband med de nu avslutade överläggningarna mellan jordbruksnämndens konsumentdelegation och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation har den senare delegationen presenterat ett inom LRF utarbetat förslag till system för styrning av fläskproduktionen.^{1/} Eftersom förslagen delvis har olika syften har parterna enats om att underställa båda systemen regeringens prövning.

4.1 Bakgrund

I 1972 års jordbruksutredning (SOU 1977:17) framhölls att en styrning av den totala slaktsvinproduktionen var nödvändig. Utredningen framhöll att "de större animalieproduktionsföretagen expanderar ofta genom att utöka samtliga sina resurser. Under en period med besvärande överskott kan det därför vara motiverat att begränsa de större företagens utbyggnad genom att låta dessa företag stå för en större andel av exportkostnaderna. Kostnaden för exporten bör liksom nu finansieras med en slaktdjursavgift för att den totala produktionen skall kunna begränsas." Utredningen föreslog vidare att avgiften borde kunna differentieras med hänsyn till företagsstorlek.

1/ Jfr avsnitt 4.3

En differentiering av slaktdjursavgiften borde enligt utredningen "endast tillgripas då marknadssituationen för fläsk är sådan att det kan anses motiverat. De närmare villkoren för en differentiering bör utformas i samband med prisöverläggningarna varvid storleken på differentieringen och övriga villkor kommer att påverkas av den aktuella marknadssituationen." När marknadssituationen förbättras borde enligt utredningen differentieringen omprövas eller upphöra.

Jordbruksministern anslöt sig i prop 1977/78:19 till vad utredningen anförde om syftet med en sådan styrning och fortsatte:

"När pristryckande överskott föreligger inom fläsk- och äggproduktionen, bör som utredningen framhållit de större producenterna stå för en större andel av exportkostnaden. När överskott uppstår på fläsk och slaktdjursavgift behöver tas ut skall därför avgiften eller motsvarande avräkning från prisstödet differentieras efter besättningarnas storlek." Differentieringen borde enligt departementschefen utformas "så att den blir ett effektivt instrument för att begränsa de större företagens utbyggnad. Det innebär bl a att det bör vara möjligt att bedriva en rationell animalieproduktion på ett familj jordbruk utan att denna produktion i en överskottssituation belastas med extra avgifter. Differentieringen bör som utredningen framhållit göras trappstegsformad."

Jordbruksutskottet (JoU 1977/78:10) förklarade sig dela jordbruksministerns uppfattning om behovet av och syftet med att i vissa avseenden styra animalieproduktionen. Utskottet anförde vidare att "differentieringen bör som jordbruksministern har framhållit göras trappstegsformad. Avgifterna kommer därigenom förutom att påverka produktionens utbyggnad även att medföra en inkomstomfördelning från större producenter till familj jordbrukare. Som i propositionen anförts ligger detta helt i linje med strävan att nå en ökad utjämning av inkomsterna mellan olika jordbrukarkategorier."

Departementschefen har även i prop 1977/78:154 samt i prop 1978/79:208 anfört synpunkter på systemet med avgiftsbeläggning

av fläskproduktion. I den senare propositionen framhålls "att det är angeläget att arbetet med att ta fram ett effektivt fungerande system med differentierade avgifter inom fläskproduktionen bedrivs skyndsamt så att ett sådant system kan börja tillämpas vid pristryckande överskott. Departementschefen utgår från "att systemet kan utformas på ett från både producent- och konsument synpunkt tillfredsställande sätt."

Jordbruksutskottet (JoU 1978/79:36) anslöt sig till vad departementschefen hade framfört: "Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att det är angeläget att arbetet med att ta fram ett effektivt fungerande system med differentierade avgifter inom fläskproduktionen bedrivs skyndsamt, så att systemet kan träda i funktion när pristryckande överskott uppstår."

Jordbruksnämnden har i skrivelser till regeringen (13 mars 1978, 8 december 1978, 9 februari 1979 samt 8 juni 1979) lämnat redogörelser för arbetet med att ta fram ett system för styrning av slaktsvinproduktionen. Nämnden har härvid framhållit att det visat sig att de administrativa svårigheterna har varit större än vad man tidigare hade kunnat förutse. Nämnden har i skrivelsen den 8 juni 1979 redogjort för sin avsikt att under hösten 1979 i en särskild skrivelse till regeringen redovisa ett sådant system.

4.2 Förslag till system med en differentierad produktionsavgift på fläsk

Systemet innebär att avgift utgår för svin som levereras till slakt. Avgiften skall i första hand erläggas genom att ett avdrag görs från det allmänna pristillägget vid avräkning till producent från slakteri. I vissa fall är det nödvändigt att avgiften erläggs direkt till jordbruksnämnden.

Slakteriet blir skyldigt att alltid utta avgift - dvs ett avdrag från pristillägget - för de producenter vilka under året har levererat över ett visst antal svin. Slakteriet rapporterar därefter månadsvis till jordbruksnämnden vilka avdrag som gjorts samt lämnar vissa andra uppgifter över de större producenterna. Producenter som levererat svin till flera slakterier kan för erläggandé av rätt avgift debiteras direkt av nämnden. Detta

kan ske genom att nämnden sammanställer de leveransuppgifter över de större producenterna som erhålls från samtliga slakterier en gång per månad.

4.2.1 Systemets innebörd avseende slakteriet

Varje slakteri skall fortlöpande följa upp de större slaktsvinproducenternas leveranser och varje månad rapportera dessa till jordbruksnämnden.

När leveranserna under ett år från en producent blir så stora att avgiftsskyldighet uppstår eller högre avgiftsgräns passeras, skall slakteriet på eget initiativ göra avdrag från pristillägget med vissa fastställda belopp.

I de fall producenten levererar svin till flera slakterier, har varje enskilt slakteri inte tillräcklig information för att debitera rätt avgift.

För att komma till rätta med detta problem kommer jordbruksnämnden på basis av de uppgifter som slakterierna lämnar att göra en sammanställning över de producenter som levererat till flera slakterier. Nämnden kommer därefter att meddela respektive slakteri om vilken avgift som skall tas ut. Om det i efterhand framgår att en producent betalat för liten avgift, kommer jordbruksnämnden att debitera resterande avgift direkt.

För varje redovisningsperiod för det statliga pristillägget (d v s i princip varje månad) skall slakteriet lämna uppgifter över debiterade produktionsavgifter till jordbruksnämnden. Slakteriet skall även lämna uppgifter över vilka producenter som har levererat mer än ett visst fastställt antal svin under perioden.

4.2.2 Systemets innebörd avseende producenten

Producenten skall avge deklaration till jordbruksnämnden när leveranserna under året uppgår till den nivå då avgiftsskyldighet uppstår. Deklaration skall även avges om de totala leveranserna passerar någon ytterligare avgiftsgräns. Efter årets slut skall slutligen producenten avge deklaration över årets samlade leveranser.

I deklARATIONERNA skall anges dels hur många svin som levererats, dels till vilka slakterier detta har skett.

Producent som levererar svin till slakt genom ombud eller säljer till sk kreaturshandlare skall via denne överlämna en deklARATION till slakteriet. I deklARATIONEN skall intygas att svinen har uppfötts hos producenten i fråga.

ÄVEN ombud eller kreaturshandlare som levererar svin till slakt kommer att få betala produktionsavgift, om avgiftspliktigt antal uppnås.

Den som har betalt avgift utan att ha producerat djuren kan i efterhand ansöka hos jordbruksnämnden om återbetalning. Sådan medges dock endast under förutsättning att intyg kan uppvisas som styrker att djuren har producerats av annan.

4.2.3 Kontrollåtgärder

Jordbruksnämnden avser att upprätta ett register över de större slaktsvinsproducenterna. Detta register kommer fortlöpande att hållas aktuellt med hjälp av dels uppgifter från slakterierna och producenterna över antalet levererade svin, dels vissa uppgifter från lantbruksregistret och från provningar enligt miljöskyddskungörelsen.

För att systemet skall fungera på ett tillfredsställande sätt kommer det att vara nödvändigt att fortlöpande kontrollera verksamheten ute på fältet, dvs hos producenterna och slakterierna.

Kostnaderna för en sådan kontroll kommer att bli beroende av var gränsen för avgiftsuttag sätts.

Jordbruksnämnden föreslår att systemets kostnader för uppbörd och kontroll finansieras av avgiftsmedel. Detta ligger helt i linje med vad som fn sker i fråga om produktionsavgiften på ägg.

I regleringsbrev ang "Reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter, mm för regleringsåret 1979/80" har jordbruksnämnden

beträffande styrning av äggproduktionen erhållit ett sådant bemyndigande. Under avsnittet "Disposition av övriga avgiftsmedel" punkt 6, sägs att "de medel som inflyter genom upptagande av avgift för innehav av värphöns, skall av jordbruksnämnden - sedan därav täckts kostnader för uppbörd och kontroll - användas till prisreglerande åtgärder på äggproduktionens område".

4.2.4 Införande av systemet

Enligt vårens riksdagsbeslut (prop 1978/79:208, JoU 1978/79:36) skall systemet med differentierade slaktdjursavgifter införas när pristryckande överskott föreligger inom fläskproduktionen. Lämpliga avgifter och gränser för differentieringen kommer bli att vara beroende av den situation som råder när systemet sätts i kraft. Det har därför inte ansetts möjligt att nu redovisa de avgifter som kommer att tas ut. I prop 1977/78:19 anförs att det bör ankomma på nämnden att efter överläggningar med delegationerna lämna förslag till hur denna differentiering skall ske.

4.3 Förslag till differentierat pristillägg på fläsk

LRF har i samband med överläggningarna föreslagit att ett differentierat pristillägg på fläsk införs i stället för en differentierad produktionsavgift. Tillägget skall utgå per levererat svin till samtliga producenter upp till ett visst antal levererade svin per år. För leveranser däröver utgår inget tillägg.

LRF föreslår att tillägget blir 10 kr per svin upp till 1 500 svin per år. För svin levererade därutöver erhålls inget tillägg.

I förslaget förutsätts att inga nya medel tillförs från regleringskassan. Detta medför att pristilläggen kommer att ändras med följande belopp, om skillnaden mellan det högre och det lägre pristillägget skall uppgå till 10 kr:

+ 2,50 kr/svin för svin under 1 500 per år

- 7,50 kr/svin för svin över 1 500 per år

Brytpunkten uppstår vid leverans av 2 000 svin, d v s producenter som levererar mer än 2 000 svin kommer att få ett lägre totalt pristillägg än f n.

Det förslag som LRF har framfört skiljer sig något från riksdagens beslut bl a genom att systemet förutsätts bli permanent och vara i kraft även när det inte råder något pristryckande överskott på fläsk.

Tyngdpunkten i LRFs förslag är lagd vid att genom en inkomstfördelning främja en rationell produktion inom familjejordbruket.

Från administrativ synpunkt kan det förslag som LRF lagt fram i huvudsak utformas enligt samma grunder som förslaget med differentierade avgifter.

Insamling och bearbetning av uppgifter angående slaktsvinsleveranser kommer att behöva ske i samma omfattning i båda systemen. Det blir således nödvändigt att även i ett system med differentierade pristillägg inhämta deklARATIONER från producenter och leveransuppgifter från slakterier och sammanställa detta material på jordbruksnämnden.

Kontroll av leveranser via ombud eller kreaturshandlare samt av leveranser från en producent till flera slakterier kommer att behöva utföras i båda systemen.

4.4 Administrationskostnader och finansiering

Av administrativa skäl är det önskvärt att sätta gränsen för differentiering så högt som möjligt.

Kostnaderna för uppbörd och kontroll kan i ett system med differentierade slaktdjursavgifter finansieras av avgiftsmedel. Motsvarande sker f n i fråga om produktionsavgiften på ägg.

Finansiering av de administrativa kostnaderna i ett system med differentierade pristillägg enligt LRFs förslag måste ske på annat sätt, t ex med budgetmedel eller regleringsmedel.

4.5 Konsumentdelegationens uttalande

Konsumentdelegationen har i fråga om lämpligt system för styrning av fläskproduktionen uttalat:

"Konsumentdelegationen har tidigare deklarerat sin tveksamhet till differentiering av slaktdjursavgifterna med hänvisning till de negativa konsekvenserna för rationaliseringsutvecklingen. Invändningen gäller även LRFs förslag om differentierade pristillägg. Delegationen vill starkt understryka att, vilket system som än fastställs av statsmakterna, bör detta vara i funktion bara om pristryckande överskott föreligger. Detta krav är i linje med riksdagens beslut 1978/79 (prop 1978/79:208, JoU 1978/79:36)."

4.6 Beslut avseende systemen

Jordbruksnämnden har som tidigare nämnts fått statsmakternas principiella godkännande att genomföra ett avgiftssystem för styrning av storproduktion av fläsk (prop 1977/78:154, JoU 1977/78:34). Förslag till ett sådant system har redovisats i denna skrivelse.

Med hänsyn till att det av LRF föreslagna systemet ej synes primärt utgå från överskottsproblemet utan mera syftar till en permanent inkomstomfördelning från det större jordbruket till familjejordbruket, vill nämnden ånyo underställa regeringen frågan om val av system för prövning. Det bör enligt nämndens uppfattning ankomma på nämnden att efter hörande av delegationerna besluta om gränser och differentieringens storlek.

Nämnden vill i anslutning härtill nämna att den av lantbruksstyrelsen inhämtat synpunkter rörande den lämpliga omfattningen av en rationell fläskproduktion vid familjejordbruk. Härvid har framkommit att styrelsen förordar som riktlinje vid stöd till nyinvesteringar i fläskproduktion vid familjejordbruk ett högre antal producerade svin per år än de 1 500 svin som anges som gräns för erhållande av högre pristillägg i det av LRF föreslagna systemet.

Ikraftträdandet av endera av systemen anser nämnden kunna ske tre månader efter regeringens beslut i frågan, dock tidigast den 1 juli 1980.

— — —

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson, Lindfors och Tiberg efter fördragning av avdelningscheferna Olsson och Wenker samt byråcheferna Lebert, Sandqvist och Hansson, var och en för sitt sakområde.

Ingvar Lindström

Hans Lebert

Datum

Dnr

1980-01-24

409-85/80

Regeringen

Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisreglerande åtgärder
på jordbrukets område efter den 30 juni 1980, m m

2 bilagor¹

Regeringen uppdrog den 25 oktober 1979 åt jordbruksnämnden att efter överläggningar med företrädare för sockertillverkningen och nämndens konsumentdelegation före den 1 februari 1980 avge förslag om den närmare utformningen av prisregleringen för socker för tiden efter den 30 juni 1980.

Regeringen uppdrog samtidigt åt nämnden att efter överläggningar med företrädare för sockerbetsodlarna och sockertillverkningen samt konsumentdelegationen avge förslag om sockerbetsareal och arealbidrag för 1980 års odling samt kostnadskompensation till betodlarna för tiden den 1 juli 1980 - den 30 juni 1981.

Förslagen skulle enligt regeringens skrivelse utformas med utgångspunkt i riksdagens beslut med anledning av proposition om nya riktlinjer för jordbrukspolitiken, m m (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103) samt riksdagens beslut med anledning av proposition om reglering av priserna på jordbruksprodukter, m m (prop 1978/79:208, JoU 1978/79:36, rskr 1978/79:417).

Vid överläggningarna skulle beaktas det avtal som den 4 juli 1979 träffades mellan staten, Svenska Sockerfabriks AB (SSA) och Sveriges betodlares centralförening (SBC) angående

¹ Här uteslutna.

fortsatt drift vid sockerbruket i Karpalund.

Jordbruksnämnden har nu avslutat de föreskrivna överläggningarna och framlägger härmed resultatet därav.

Vid motsvarande överläggningar kring årsskiftet 1978/79 träffades en treårig överenskommelse med SBC gällande t o m den 30 juni 1982, vilken överenskommelse godkänkts av statsmakterna. Med SSA nåddes då ingen uppgörelse, varför nämnden och konsumentdelegationen lämnade ett förslag om utformningen av prisregleringen för socker för regleringsåret 1979/80. Också detta förslag godtogs av statsmakterna.

Genom beslut den 22 november 1979 medgav regeringen att SSA i enlighet med förslag från jordbruksnämnden erhöill kompensation under innevarande regleringsår med ca 9 milj kr för inträffade prishöjningar på eldningsolja.

Vid de nu avslutade överläggningarna har överenskommelse nåtts också med SSA för tiden t o m den 30 juni 1982.

Vid överläggningarna med SSA har jordbruksnämnden biträtts av expertis från Statens pris- och kartellnämnd (SPK).

I skrivelsen lämnas också en redogörelse för införselavgiftsmedel och dessas disposition.

2 INFÖRSELAVGIFTER M M

2.1 Införselavgiftsmedel m m för 1978/79

Jordbruksnämnden har i skrivelse den 8 juni 1979 beräknat de disponibla inkomsterna av införselavgifter till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen ¹ för regleringsåret 1978/79 till ca 505,1 milj kr, varav 166,0 milj kr för fodermedel.

De definitiva inkomsterna utgjorde totalt ca 617,3 milj kr, härav ca 519,4 milj kr införselavgifter till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen. Fodermedelsavgifterna, som ingår i det senare beloppet, utgjorde ca 171,5 milj kr. Härutöver har influtit införselavgifter för brödsäd med 5,9 milj kr, som enligt gällande regler har

¹ dvs totala summan av införselavgifter (minus restitutioner) exkl införselavgifter för sockerregleringsvaror, brödsäd och vissa livsmedelsindustriprodukter samt den del av influtna fettvaruavgifter som tillförts föreningen Sveriges oljeväxtintressenter men inkl räntor från föregående år.

I de fall införselavgiften satts lägre än normalavgiften (s k förhandsnedsättning) finns några belopp ej redovisade hos jordbruksnämnden. Restitutioner i form av återbetalning från jordbruksnämnden uppgick 1978/79 till 17,5 milj kr. Restitutioner av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost redovisas bland posterna under rubriken ändamål utanför fördelningsplanen och uppgick 1978/79 till 6,1 milj kr.

överförts till regleringsföreningen Svensk spannmålshandel för s k utbyteshandel. Vidare har i fettvaruavgifter influtit 77,3 milj kr, vilka hänför sig till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning och enligt gällande regler överförts till föreningen Sveriges oljeväxtintressenter. Införselavgifter på vissa livsmedelsindustriprodukter (blandvaror) har uppgått till 14,7 milj kr och har fördelats i förhållande till utbetalda exportbidrag. Således har till regleringsföreningarna Svensk spannmålshandel, Svensk Ägghandel, Föreningen för mejeriprodukter och Sveriges potatisintressenter överförts resp 6,0, 2,1, 4,2, och 1,7 milj kr. Vidare har av införselavgifter för blandvaror 0,7 milj kr avseende fettvaror fördelats i enlighet med gällande regler för disposition av fettvaruavgiftsmedel, varvid således den del som hänför sig till av statsmakterna beslutad avgiftshöjning överförts till föreningen Sveriges oljeväxtintressenter.

Av nedanstående sammanställning framgår de för fördelning disponibla avgiftsmedlen för de olika varuslagen (efter avdrag för restitutioner) för regleringsåret 1978/79.

(1 000 kr)

Ärtor och bönor (för människoföda)	1 074
Potatis	7 567
Stärkelse och stärkelseprodukter	5 083
Malt	15 736
Fettråvaror och fettvaror	27 027
Mjölk och mejeriprodukter	89 172
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	196 769
Ägg och äggprodukter m m	<u>1 334</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	343 762
Fodermedel	171 540
Räntor från föregående år	<u>4 125</u>
Summa	519 427

Fördelningsplanen för 1978/79 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr. Härtill skall läggas inflytande avgifter från fodermedelsimporten med 171,5 milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 438,7 milj kr. För ändamål utanför fördelningsplanen kan således disponeras (519,4-438,7=) 80,7 milj kr.

Av nedanstående sammanställning framgår närmare hur fördelningen till olika ändamål inom jordbruksregleringens ram har skett.

(1 000 kr)

Svensk spannmålshandel	24 900
Sveriges potatisintressenter	31 500
Sveriges oljeväxtintressenter	24 000
Föreningen för mejeriprodukter	178 252
Svensk kötthandel	53 588
Svensk ägghandel	75 500 ¹
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	5 000
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	5 000
Regionalt bidrag köttregleringen	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	24 000
Stöd till odling av konservväxter och andra köksväxter	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	<u>300</u>
Summa	438 740

¹ Härav 10 milj kr med återbetalningsskyldighet till senare års fördelningsplaner.

Fördelningen till regleringsföreningarna har skett i samförstånd med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

De definitiva kostnaderna för ändamål utanför fördelningsplanen inkl täckande av underskott från 1977/78 uppgick till ca 80,7 milj kr med fördelning enligt följande sammanställning. Samtliga underskott från tidigare regleringsår är nu täckta.

(1 000 kr)

Utbyteshandel nötkött, öststaterna	23 000
Utbyteshandel kött och fläsk	18 911
Pristillägg får- och lammkött	12 665
Svensk matpotatiskontroll	3 897
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 995
Sveriges potatisodlares riksförbund	1 950
Bidrag till Stiftelsen för ackordhäst- organisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	281
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Restitution av införselavgifter på stycknings- detaljer av kött och fläsk samt av införsel- avgifter på ost	6 143
Stöd till maltproduktionen	2 000
Täckning av underskott 1977/78	<u>1 070</u>
Summa	80 687

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1978/79 har sammanförts i tabell under avsnitt 2.4.

2.2 Införselavgiftsmedel m m för 1979/80

För 1979/80 kan f n inkomsterna av införselavgifter som går till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen ¹ beräknas till ca 539,2 milj kr - därav 160,0 milj kr för fodermedel - enligt nedanstående sammanställning.

(1 000 kr)

Ärter och bönor (för människoföda)	1 000
Potatis	9 000
Stärkelse och stärkelseprodukter	4 000
Malt	11 000
Fettråvaror och fettvaror	35 000
Mjök och mejeriprodukter m m	85 000
Slaktvaror (samt slaktdjur, ej fjäderfä)	230 000
Ägg och äggprodukter	<u>1 000</u>
Summa införselavgifter exkl fodermedel	376 000
Fodermedel	160 000
Räntor från föregående år	<u>3 166</u>
Summa	539 166

¹ dvs totala summan av införselavgifter (minus restitutioner) exkl införselavgifter för sockerregleringsvaror, brödsäd och vissa livsmedelsindustriprodukter samt den del av influtna fettvaruavgifter som tillförs föreningen Sveriges oljeväxtintressenter men inkl räntor från föregående år.

Fördelningsplanen för 1979/80 utgör enligt riksdagens beslut 267,2 milj kr samt inflytande avgifter för fodermedelsimporten, enligt ovan beräknade till 160,0 milj kr. Fördelningsplanen blir därmed 427,2 milj kr. Beräkningsmässigt föreligger sålunda (539,2-427,2=) 112,0 milj kr att använda för ändamål utanför fördelningsplanen.

Jordbruksnämnden föreslår i samförstånd med delegationerna och med utgångspunkt från det beräknade fördelningsbeloppet 427,2 milj kr följande preliminära fördelningsplan. Denna skiljer sig i vissa avseenden från den plan som redovisades av jordbruksnämnden i skrivelse den 8 juni 1979 (1 000 kr).

Svensk spannmålshandel	0
Sveriges potatisintressenter	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0
Föreningen för mejeriprodukter	199 700
Svensk kötthandel	10 000
Svensk ägghandel	47 500
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	12 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete m m	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000
Stöd till odling av konservväxter och andra köksväxter	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500
Reserv till förfogande	<u>95 800</u>
Summa	427 200

Definitiv fördelningsplan för 1979/80 kan fastställas först efter utgången av regleringsåret då de verkliga inkomsterna av införselavgifter för fodermedel är kända.

Medelsbehovet under regleringsåret 1979/80 för sådana ändamål utanför fördelningsplanen som får täckas av införselavgiftsmedel beräknas till ca 112,0 milj kr i enlighet med följande sammanställning.

(1 000 kr)

Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	44 846
Pristillägg får- och lammkött	14 500
Svensk matpotatiskontroll	5 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädd	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	3 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	9 000
Stöd till maltproduktionen	<u>2 000</u>
Summa	111 966

Ovanstående sammanställning skiljer sig på några punkter från de beräkningar som lagts fram i prop 1978/79:208. Sålunda har utbyteshandel nötkött, öststaterna höjts från 18 till 25 milj kr, utbyteshandel kött och fläsk, angivet till 50 milj kr, har tagits upp med beräknade tillgängliga medel, 44,8 milj kr, prisåterbäring till pälsdjursuppfödare har minskats med 1 milj kr till 3 milj kr, restitution av införselavgifter ökats med 2 milj kr till 9 milj kr samt stöd till maltproduktionen tagits upp med 2 milj kr enligt regleringsbrev den 13 december 1979 s 5.

Till utbyteshandel kött och fläsk har i ovanstående prognos avsatts 44,8 milj kr. Enligt regeringsbeslut (regleringsbrev den 21 juni 1979) skall, i den mån medel utanför fördelningsplanen inte räcker till för att medge utbetalning av 50 milj kr för

nämnda ändamål, resterande belopp, enligt prognosen 5,2 milj kr, upp till ett belopp på 15 milj kr kunna finansieras av en rörlig kredit hos riksgäldskontoret.

Beräknade tillgängliga medel 112,0 milj kr (jfr s 8) går helt åt till ändamål utanför fördelningsplanen. I den mån några överskott uppstår bör dessa i första hand användas till att betala utbyteshandel kött och fläsk upp till ett belopp på 50 milj kr. Till detta beräknas för 1979/80 åtgå 50 milj kr ./. 44,8 milj kr = 5,2 milj kr. Därefter ev kvarstående överskott bör användas till ändamål inom fördelningsplanen med hänsyn till att 31,1 milj kr för utbyteshandel kött och fläsk 1978/79 i brist på medel utom fördelningsplanen togs från detta års fördelningsplan (jfr prop 1978/79:208 s 20).

Dispositionen av införselavgiftsmedel regleringsåret 1979/80 har sammanförts i tabell under avsnitt 2.4.

2.3 Införselavgiftsmedel m m för 1980/81

Storleken av de medel som inflyter genom upptagande av införselavgifter m m för regleringsåret 1980/81 blir beroende av importens storlek och av de korrigeringar i avgiftssatserna som skall ske den 1 juli 1980 och den 1 januari 1981. Med utgångspunkt från de avgiftssatser som tillämpas f n kan inflytande medel till finansiering av fördelningsplanen och ändamål utanför fördelningsplanen inklusive räntor från föregående år nu beräknas till ca 560 milj kr, varav 160 milj kr för fodermedel. Det slutliga utfallet kan emellertid komma att avvika väsentligt från denna beräkning.

För stärkelseregleringen¹, dvs fabrikspotatissektionen inom föreningen Sveriges potatisintressenter, beräknas reglerings-

¹ Stärkelseregleringen utreds f n av råvarukostnadutjämningskommittén (RAK).

året 1980/81 vid normal skörd medföra ett underskott på ca 12 milj kr. Vid överläggningarna har båda delegationerna tillstyrkt att Sveriges potatisintressenter, sedan föreningen tilldelats normalt belopp inom fördelningsplanen, vid behov får låna högst 15 milj kr av den rörliga kredit om 120 milj kr som tidigare årligen ställts till jordbruksnämndens förfogande. Utnyttjad del av krediten skall - om ej annat överenskomms - återbetalas av medel inom fördelningsplanen.

Med hänsyn härtill och till ovissheten om utfallet av avgifts-
uppbörden föreslår jordbruksnämnden att denna kredit får kvarstå även under regleringsåret 1980/81. Krediten skall, i den mån inflytande införselavgifter inte står till förfogande, kunna användas för finansiering av ändamål inom och utom fördelningsplanen, för sockerregleringen samt för underskott i stärkelse-regleringen med högst 15 milj kr¹. Krediten torde ej utan regeringens särskilda medgivande få användas för finansiering av utbyteshandel med kött och fläsk.

Fördelningsplanen för 1980/81 föreslås uppta samma belopp som för 1979/80 eller 267,2 milj kr plus beloppet av inflytande avgifter för fodermedelsimporten, enligt ovan beräknade till 160 milj kr, alltså totalt 427 milj kr. Liksom hittills blir det definitiva beloppet beroende av de verkliga intäkterna av införselavgifter på fodermedel. Med hänsyn till ovissheten om den kommande utvecklingen av regleringsekonomi för de olika varuområdena har det inte ansetts möjligt att nu lägga fram någon fullständig plan för fördelning av det preliminärt beräknade beloppet.

Jordbruksnämnden avser att återkomma med ett utförligare förslag till preliminär fördelning i maj 1980. Ett sådant förslag kan då avges efter överläggningar med Lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen i samband med förslag till avgiftsändringar fr o m den 1 juli 1980. Det förutsätts härvid att jordbruksnämnden liksom hittills

¹ 1979/80 får krediten även användas för räntedifferens på lån för tillfällig lagring av smör och köttvaror samt för utbyteshandel kött och fläsk med högst 15 milj kr.

skall kunna, efter hörande av de båda delegationerna, jämka delbeloppen mellan de olika regleringsföreningarna och besluta om fördelning av det belopp som kan komma att stå till nämndens förfogande. Vidare förutsätts att, liksom hittills, Svensk spannmålshandel får tillföras införselavgifter för viss sk utbyteshandel av brödsäd, att Sveriges oljeväxtintressenter får tillföras de införselavgiftsmedel som inflyter till följd av höjningar av avgifter för fettvaror som har ägt rum per den 1 juli 1974 och senare samt att inflytande införselavgifter på vissa livsmedelsindustriprodukter (blandvaror) t o m regleringsåret 1980/81 får fördelas till resp produktområde i förhållande till utbetalda exportbidrag. Nämnden avser att senare - efter överläggningar med de båda delegationerna - framlägga förslag om användningen av sådana avgifter fr o m regleringsåret 1981/82.

Jordbruksnämnden har under nu löpande regleringsperiod årligen bemyndigats att använda införselavgifter som inflyter utanför fördelningsplanen till ett antal olika ändamål. Nämnden har förut redovisat de beräkningar som i detta avseende gäller för 1979/80. För 1980/81 föreslås medel få tas i anspråk enligt följande uppställning.

(1 000 kr)

Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000	
Utbyteshandel kött och fläsk	50 000	(+ 5 154)
Pristillägg får- och lammkött	15 500	(+ 1 000)
Svensk matpotatiskontroll	4 425	(- 1 000)
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 200	(+ 150)
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	300	
Prisåterbäring till pålsdjursuppfödare	4 000	(+ 1 000)
Stöd till odling av vallväxtfrö	6 000	(+ 2 000)
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	9 000	
Stöd till maltproduktionen	<u>2 000</u>	
	119 200	

Vid bedömningen av anslagskraven från Svensk matpotatiskontroll (SMAK) och Sveriges potatisodlares riksförbund har nämnden följt de anvisningar som gäller för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1980/81.

Till SMAK har för 1979/80 av medel utanför fördelningsplanen reserverats högst 1 015 000 kr för upplysningsverksamhet på matpotatisområdet. För 1980/81 har begärts en höjning av detta belopp till 1 100 000 kr p g a ökade kostnader (bilaga 1).

Fr o m regleringsåret 1977/78 har ersättning utgått till SMAK:s arbete med den officiella kvalitetskontrollen. År 1979/80 reserverades högst 4 410 000 kr för detta ändamål. För regleringsåret 1980/81 har SMAK begärt 3 650 000 kr. Minskningen beror enligt SMAK på gynnsam utveckling av kostnaderna för kontroll av kvalitetsmärkningen.

Nämnden föreslår efter samråd med lantbruksstyrelsen att SMAK av medel utanför fördelningsplanen tillförs erforderliga belopp för upplysningsarbete och för den officiella kontrollen med högst 1 050 000 kr resp högst 3 375 000 kr. I det senare beloppet ingår 100 000 kr för utvecklingsarbete. Vid beräkningen av beloppen har lönehöjningarna hösten 1979 p g a förtjänst - och löneutvecklingsgarantin inte kunnat beaktas eftersom överläggningarna härom inte är klara. Jordbruksnämnden avser att återkomma rörande löneökningar fr o m hösten 1979.

Sveriges potatisodlares riksförbund har för 1979/80 erhållit ett belopp om 2 050 000 kr för förbundets verksamhet med effektivering av matpotatisodlingen. För regleringsåret 1980/81 begärs en ökning av nämnda belopp med 350 000 kr med motivering att uppräkningskraven av anslaget under senare år ej motsvarar inflationstakten. Lantbruksstyrelsen tillstyrker framställningen (bilaga 2).

Av de tillförda medlen förbrukas normalt ca 45 procent för instruktörsverksamhet och 55 procent för forskningsändamål på matpotatisområdet. Nämnden tillstyrker en uppräknig av anslaget med 7,4 procent till 2 200 000 kr. I uppräknigen ingår pris- och lönehöjningar under 1979. Jordbruksnämnden avser att återkomma rörande lönehöjningar 1980.

Jordbruksnämnden har bemyndigande att ta i anspråk medel utanför fördelningsplanen för återbäring till pälsdjursuppfödare av den del av priset för inhemskt foder för pälsdjursuppfödning som är hänförlig till införselavgifterna på fodermedel. Jordbruksnämnden hemställer att 1980/81 få disponera högst 4 milj kr av medel utanför fördelningsplanen för ändamålet.

För stöd till vallfröodlingen har sedan 1974/75 utgått 4 milj kr per år av medel utanför fördelningsplanen. Utvecklingen på världsmarknaden har under de senaste åren medfört ökade möjligheter till billig import av frö, vilket försvårar möjligheterna att nå acceptabla odlarpriser för i synnerhet timotej. En förstärkning av resurserna för stödet erfordras därför. Parterna har enats om att föreslå att beloppet till vallfröstödet ökas till 8 milj kr samt att 2 milj kr tas av medel inom fördelningsplanen och 6 milj kr av medel utanför fördelningsplanen.

Till fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen har 1979/80 förts 800 000 kr, varav 300 000 kr utanför och 500 000 inom fördelningsplanen. Lantbruksstyrelsen har under hand föreslagit att fonden 1980/81 skall tillföras oförändrat 800 000 kr, vilket jordbruksnämnden tillstyrker.

För stöd till maltproduktionen har upptagits oförändrat högst 2 milj kr.

En preliminär disposition av införselavgiftsmedel regleringsåret 1980/81 har sammanförts i sammanställning nedan under 2.5.

2.4 Huvudsaklig medelsdisposition av införselavgiftsmedel m m regleringsåren 1978 och 1979/80

	1978/79 1 000-tal kr	1979/80 1 000-tal kr prel
Inkomster		
Från föregående regleringsår kvarstående införselavgifter	4 125 ¹	3 166 ¹
Under resp regleringsår influtna införselavgifter exkl fodermedel	343 762	376 000
fodermedel	171 540	160 000
Summa	519 427	539 166

¹Intäktsräntor från föregående år

Utgifter

a) Av medel inom resp regleringsårs fördelningsplan

Svensk spannmålshandel	24 900	-
Sveriges potatisintressenter	31 500	19 500
Sveriges oljevåxtintressenter	24 000	-
Föreningen för mejeriprodukter	178 252	199 700
Svensk kötthandel	53 588	10 000
Svensk ägghandel	75 500 ¹	47 500
Marknadsreglerande åtgärder för slaktkyckling	5 000	-
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	5 000	12 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	24 000	25 000
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700	700
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	500
Reserv till jordbruksnämndens förfogande	-	95 800
Summa	438 740	427 200

¹ Härav 10 milj kr med återbetalningsskyldighet.

b) Täckning av underskott från föregående år

	1 070	-
<u>Härefter kvarstående införselavgiftsmedel</u>	79 617	111 966

c) Utanför fördelningsplanen		
Utbyteshandel nötkött, öststaterna	23 000	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	18 911	44 846
Pristillägg får- och lammkött	12 665	14 500
Svensk matpotatiskontroll	3 897	5 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 995	1 070
Sveriges potatisodlares riksförbund	1 950	2 050
Bidrag till Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk och grädde	281	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	4 000	3 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000	4 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer av kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	6 143	9 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	79 617	111 966
Saldo vid utgången av resp regleringsår	0	0

2.5 Preliminär disposition av införselavgiftsmedel regleringsåret 1980/81 (1 000 kr)		
	1979/80	1980/81
Ärtor och bönor	1 000	1 000
Potatis	9 000	9 000
Stärkelse	4 000	4 000
Malt m m	11 000	11 000
Fettvaror (exkl del till SOI)	35 000	50 000
Mjölk m m	85 000	95 000
Slaktvaror	230 000	220 000
Ägg m m	1 000	1 000
Summa införselavgifter exkl fodermedel	376 000	391 000
Fodermedel	160 000	160 000
Överskott från föregående år	0	0
Räntor från föregående år	3 166	9 587
Summa	539 166	560 587

Fördelningsplan: 1979/80 267 200 + 160 000 = 427 200
1980/81 267 200 + 160 000 = 427 200

a) Preliminär fördelning inom fördelningsplanen

Svensk spannmålshandel	0	0
Sveriges potatisintressenter	19 500	19 500
Sveriges oljeväxtintressenter	0	0
Föreningen för mejeriprodukter	199 700	167 000
Svensk kötthandel	10 000	0
Svensk ägghandel	47 500	47 500
Kostnadskompensation mjölk, norra Sverige	12 500	7 500
Regionalt bidrag, köttregleringen	5 000	5 000
Upplysningsverksamhet och utvecklingsarbete	8 500	8 500
Djurhälsovård, kontrollverksamhet m m	25 000	25 000
Stöd till odling av konserverter och andra köksväxter	2 500	2 500
Stöd till odling av bruna bönor	700	700
Stöd till odling av vallväxtfrö	0	2 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	500	500
Reserv till förfogande	95 800	141 500
Summa	427 200	427 200

b) <u>Täckning av underskott från föregående år</u>	0	0
<u>Härefter kvarstående införselavgiftsmedel</u>	111 966	133 387

c) Beräknade kostnader för ändamål utanför fördelningsplan

Utbyteshandel nötkött, öststaterna	25 000	25 000
Utbyteshandel kött och fläsk	44 846	50 000
Pristillägg får- och lammkött	14 500	15 500
Svensk matpotatiskontroll	5 425	4 425
Sveriges utsädesförening, potatisförädling	1 070	0
Sveriges potatisodlares riksförbund	2 050	2 200
Ackorchästorganisationen	475	475
Bidrag till fraktkostnader för mjölk o grädde	300	300
Prisåterbäring till pälsdjursuppfödare	3 000	4 000
Stöd till odling av vallväxtfrö	4 000	6 000
Fonden för kollektiva åtgärder inom biodlingen	300	300
Restitution av införselavgifter på styckningsdetaljer kött och fläsk samt av införselavgifter på ost	9 000	9 000
Stöd till maltproduktionen	2 000	2 000
Summa	111 966	119 200

Saldo vid utgången av resp regleringsår. 0 + 14 187

3 SOCKERBETOR OCH SOCKER

3.1 Inledning

I enlighet med riksdagsbeslut angående jordbruksprisregleringen (prop 1977/78:19, JoU 1977/78:10, rskr 1977/78:103) gäller fr o m regleringsåret 1978/79 följande för prisregleringen på sockerbetor och socker:

1 Den direkta anpassningen av bet- och sockerpriserna till de förändringar som äger rum inom EG har upphört. Vid bestämningen av de svenska priserna skall dock förhållandena inom EG analyseras.

2 Betprisets nivå skall avvägas med beaktande av kostnadsutvecklingen inom den inhemska odlingen och priserna på övriga vegetabilier. Nivån på sockerindustrins ersättning för sockerframställningen bör av jordbruksnämnden analyseras med hjälp av särskild expertis.

3 Sockerbetsarealen skall fr o m 1978 års odling avpassas så att den vid normalskörd ger ett importutrymme av 10 - 15 procent av Sveriges totala sockerkonsumtion. Om detta på grund av ökande arealavkastning eller vikande konsumtion leder till en minskning av arealen, får denna minskning inte inskränka sockerbetsodlingen på Öland och Gotland, där odlingen bedöms ha störst betydelse ur sysselsättningssynpunkt.

Med hänsyn till dessa riktlinjer har nämnden dels analyserat kostnadsutvecklingen för betodlingen, dels med bistånd av särskild expertis från SPK granskat SSAs ekonomi och kostnadsutveckling. Vidare har konsumtionens storlek och utveckling analyserats. Utvecklingen inom EG har belysts.

Med SBC nåddes 1979 överenskommelse om en treårig prisregleringsperiod omfattande regleringsåren¹⁾ 1979/80 - 1981/82. Överenskommelsen har sedermera godkänts av statsmakterna (prop 1978/79:208, JoU 1978/79:36, rskr 1978/79:417). Enligt överenskommelsen skall sockerbetsodlarna få en årligen fastställd kompensation för ökningen av produktionsmedelspriserna samt i princip samma inkomstföljsamhet som tillerkänns jordbruket i övrigt. Erforderliga justeringar av betarealen skall göras i små steg.

Jordbruksnämnden har haft överläggningar med konsumentdelegationen och betodlarnas förhandlingsdelegation om kostnadskompensation och inkomstföljsamhet för betodlarna 1980/81. I samförstånd med delegationerna lägger nämnden härmed fram förslag angående kompensationen till betodlarna fr o m 1 juli 1980.

Efter överläggningar med SSA har överenskommelse nåtts om en två-årig prisregleringsperiod omfattande tiden 1 juli 1980 - 30 juni 1982. Även denna överenskommelse har biträtts av konsumentdelegationen.

3.2 Areal och arealbidrag

Sockerkonsumtionen beräknas i genomsnitt under 1970-talet ha varit 338 000 ton. Åren 1977 och 1978 minskade den till 331 000 resp 323 000 ton. År 1979 ökade den åter till 342 000 ton. Med hänsyn till nedgången av sockerkonsumtionen minskades den överenskomna betarealen 1978 från 53 000 ha till 52 000 ha och 1979 till 51 500 ha. Parterna har enats om att arealen 1980 bör hållas oförändrad vid 51 500 ha.

Beträffande sockerbetsarealen inom sockerbrukens på Öland och Gotland (öbruken) upptagningsområden kan konstateras att denna under de senaste åren har varit i stort sett konstant inom Mörbylångabrukets upptagningsområde. På Gotland har betarealen minskat alltsedan 1974. År 1979 höjdes arealbidraget till odlarna på Gotland till 500 kr/ha. Arealminskningen förbyttes samma år i en ökning med 75 ha. Mot bakgrund härav har parterna enats om att arealbidraget för 1980 års areal bör vara oförändrat

1) regleringsår = budgetår

400 kr per kontrakterad ha till odlarna inom Mörbylångabrukets upptagningsområde (exkl Östergötland) och 500 kr/ha till odlarna på Gotland. I de fall arealen vid arealkontrollen befinns vara mindre än den kontrakterade, bör bidraget utgå efter den uppmätta arealen.

3.3 Kompensation till betodlarna

Kompensationen till betodlarna för ökningen av produktionsmedelspriserna skall räknas fram med utgångspunkt från de delindex som ingår i produktionsmedelsprisindex (PM-index) för jordbruket i övrigt. Vid sammanvägningen av indextalen för de olika delposterna skall kostnadsandelarna enligt en av jordbruksnämnden upprättad normkalkyl för sockerbetsodlingen användas som vikter. Denna index multipliceras sedan med totala kostnadsvolymer för förnödenheter, tjänster, kapital och lejt arbete i sockerbetsodlingen. Index registrerar inte förändringar i kostnaderna för den lejda arbetskraften. Kostnadsökningen har enligt tillämplad index varit 12,8 procent mellan oktober 1978 och oktober 1979. Under samma tid har kostnaderna för lejd arbetskraft inom sockerbetsodlingen ökat med 8,6 procent. Eftersom skillnaden har ansetts vara markant, har kostnadskompensationen för lejt arbete beräknats separat. Kostnadskompensationen för regleringsåret 1980/81 blir då för lejt arbete 3 505 500 kr och för övriga kostnader 33 588 100 kr.

Som en avdragspost skall upptas den merintäkt som odlarna har erhållit under 1979 genom att SSA har höjt ersättningen för den melass som bolaget har köpt av odlarna. Parterna har enats om att härvid ta hänsyn även till värdeökningen på melass som odlarna har återtagit. Kompensationsbeloppet minskar då med 4 532 000 kr till 32 561 600 kr.

Upprättade bidragskalkyler visar att den relativa lönsamheten (mätt genom täckningsbidraget) är högre inom sockerbetsodlingen än inom annan jämförbar vegetabilieproduktion. De speciella omständigheter som finns är förknippade med sockerbetsodling motiverar emellertid en något högre lönsamhet för denna odling.

Betodlarna skall i princip ha lika stor procentuell ökning av arbets- och kapitalinkomsterna i betodlingen som tillerkänns jordbruket i övrigt.

Jordbruket i övrigt har under 1979 erhållit en ökning av inkomsterna för eget arbete och kapital med 4,3 procent. Tillämpat på betodlingen ger detta procenttal 3 705 600 kr. Totalt bör betodlarna således tillföras 36 267 200 kr enligt följande:

Kostnadskompensation	
för lejt arbete	3 505 500
övriga kostnader	33 588 100
Inkomstförstärkning	3 705 600
	<hr/>
Totalt	40 799 200
Avgår intäktsökningar för biprodukter	4 532 000
	<hr/>
Att tillföra betodlarna	36 267 200

Med utgångspunkt från det nyss anförda bör grundpriset höjas med 1,56 kr per 100 kg betor med en sockerhalt av 16 procent, vilket motsvarar en partiprishöjning för socker med 12,25 kr/100 kg.

3.4 Kompensation till sockerbolaget

3.4.1 Allmän översikt

Parterna är eniga om att prisregleringen bör avse endast strösocker.

Av verksamheten vid raffinaderiet i Arlöv ingår raffineringen av såväl inhemskt som importerat råsocker samt konsumentförpackningen av strösocker. Övrig verksamhet vid Arlöv lämnas utanför regleringen. Detta innebär att bl a bitsocker och sirapstillverkningen lämnas utanför regleringen. Även fodertillverkningen lämnas utanför sockerregleringen men nämnden förbehåller sig rätten att beakta utfallet av densamma. De varor som faller utanför sockerprisregleringen omfattas dock av SPKs prisövervakning.

Parterna har enats om att SSA bör kompenseras för inträffade kostnadsökningar. Beräkningen av kostnadsändringarna baseras så långt möjligt på en generell branschkalkyl i stället för på förhållandena vid SSA.

Alla beräkningar bygger på en normerad skördevolym och sockerhalt. För oljekostnaderna beräknas ändringen första gången för perioden oktober 1979 - maj/juni 1980 och därefter löpande med prisjusteringar när priset har ändrats med minst 160 kr/m³. Beträffande personalkostnaderna tas hänsyn till vid överläggningarna kring årsskiftet kända löneavtal. För övriga kostnader baseras beräkningarna på uppgifter för de närmast förflutna 12 månaderna med oktober som slutpunkt.

3.4.2 Korrigeri ng av sockerpriset p g a ändringar i oljepriset

3.4.2.1 A conto-justering

Den 1 juli 1980 justeras sockerpriset med hänsyn till oljeprisets ändring sedan oktober 1979. Härvid skall basen vara 827 kr/m³ (fobpris 687 kr/m³ + bikostnader 140 kr/m³). Basen skall jämföras med det ovä gda medeltalet av Rotterdamnoteringen under perioden 15 maj - 15 juni 1980 ökat med bikostnaderna per m³ den 15 juni. Prisändringen räknas fram i kr/m³ och multipliceras med den normala årsförbrukningen i den reglerade sektorn, 72 800 m³. Det så erhållna beloppet slås ut på den normala årsproduktionen socker, 295 000 ton. Därefter justeras sockerpriset under prisregleringsperioden så snart oljepriset enligt ett löpande 30-dagars-genomsnitt av Rotterdamnoteringen (inkl bikostnaderna) har ändrats med minst ± 160 kr/m³.

3.4.2.2 Årli g justering

En gång om året - vid utgången av jämförelseperioden - slutjusteras sockerpriset med hänsyn till förändringen av SSAs oljekostnader mellan två tolv månaders jämförelseperioder. Den första slutjusteringen baseras på en jämförelse av SSAs normerade faktiska kostnader för eldningsolja under perioder 1 november 1979 - 31 oktober 1980 och kostnadsnivån i oktober 1979 beräknad som 827 kr/m³ multiplicerad med normalvolymen. För efterföljande år jämförs perioderna 1 november - 31 oktober respektive år. Sockerpriset justeras för skillnaden mellan oljekostnaderna under de två perioderna uttryckt per kg socker och justerad för nettot av gjorda a conto prisändringar.

Justeringsbeloppet får påverka sockerpriset vid nästkommande sockerprisändring till följd av a conto-kompensationen eller ordinarie kostnadskompensation.

Om SSAs oljekostnader ökar väsentligt mer än utvecklingen på oljemarknaden motiverar, bör kostnadskompensationen enligt ovan kunna reduceras.

3.4.3 Korrigerig av sockerpriset p g a ändringar av övriga kostnader -----

Sockerpriset skall en gång om året (1/7 1980 resp 1/7 1981) justeras p g a ändringar i andra kostnader än oljekostnaderna enligt en överenskommen modell. Denna innebär att man första året utgår från en normerad kostnadsvolymer om totalt 320 694 000 kr. Andra året ökas volymen med erhållen kostnadskompensation första året om 28 612 000 kr minus 629 000 kr avseende engångsersättning enligt nedan och blir då 348 677 000 kr. Kostnadsändringen fastställs i procent genom jämförelse mellan produktionsmedelspriserna under oktober ett år och oktober ett år tidigare.. För personalkostnaderna beräknas emellertid ändringarna med utgångspunkt från tarifflöner och sociala kostnader inom den kemiska industrin och avser en vägd tidsjämförelse mellan två tolv-månadsperioder motsvarande SSAs verksamhetsår.

Ändringarna för de skilda kostnadsslagen vägs samman med respektive kostnadsvolymer som vikter. Vikterna behålls oförändrade under den aktuella tvåårsperioden. Den så beräknade genomsnittliga ändringen - uttryckt i procent - multipliceras med den totala kostnadsvolymer. För beräknad produktivitetsförbättring avdras 2 procent av kostnaderna för kollektivanställd personal. Det sålunda erhållna kompensationsbeloppet fördelas på den normerade sockerproduktionen. Kompensationen för kostnadsökningen oktober 1978 - oktober 1979 har - med undantag för oljekostnaderna - beräknats till 28 612 000 kr, vilket blir 9,7 öre/kg socker. Personalkostnaderna har i enlighet med ovanstående baserats på en jämförelse mellan vägda genomsnitt för SSAs verksamhetsår 1978/79 och 1979/80 med kostnadsnivån i januari 1980 som sista mätvärde. I kompensationsbeloppet ingår avskrivningar med 3 458 000 kr och i fråga om personalkostnaderna dels kompensation för engångsersättningen hösten 1979 om

629 000 kr, dels ersättning för en för SSA speciell arbetstidsförkortning, värderad till 930 000 kr.

3.4.4 Ersättning för merkostnaderna vid bruken på Öland och Gotland -----

För merkostnader vid öbruken tillerkänns SSA för regleringsåret 1980/81 dels 3,41 kr/100 kg socker, vilket vid normal produktionsvolym blir 10 060 000 kr, dels 4 300 000 kr ur sockerfonden. I kostnadskompensationen ingår således viss ökad ersättning för merkostnaderna vid öbruken.

3.4.5 Ersättning för raffinering av importerat råsocker

Ersättningen för raffinering och lagring av importerat råsocker höjs för inträffade kostnadsökningar med utgångspunkt från den genomsnittliga kostnadsutvecklingen för strösockertillverkningen vilket innebär att den tidigare anknypningen till EG upphör. För 1980/81 har höjningen beräknats till 6,60 kr/100 kg.

3.5 Sammanfattning av förslag till prisreglering på sockerbetor och socker för regleringsåret 1980/81 -----

Jordbruksnämndens förslag till sockerreglering för perioden 1 juli 1980-30 juni 1981 har till alla delar biträttats av konsumentdelegationen. SBC har godtagit förslaget i de delar det rör betodlarnas villkor och SSA i de delar som avser bolaget. Förslaget kan sammanfattas i följande punkter:

- 1 Sockerbetsarealen för 1980 års odling får uppgå till 51 500 ha. Erforderlig kvotering av odlingen får inte utan nämndens medgivande drabba de områden som normalt levererar betor till öbruken.
- 2 Priset på sockerbetor skall uppgå till 19,46 kr/100 kg betor med en sockerhalt av 16 procent
- 3 Till de odlare i Småland och Blekinge samt Öland som levererar betor till bruket i Mörbylånga skall liksom föregående år utgå ett arealbidrag om 400 kr/ha kontrakterad areal. Till odlare på Gotland skall utgå oförändrat 500 kr/ha. I de fall arealen vid arealkontrollen

befinns vara mindre än den kontrakterade, skall bidraget utgå efter den uppmätta arealen. Bidraget skall finansieras med medel ur sockerregleringen.

- 4 SSAs nettopris för baskvaliteten i sortimentet, strösocker K5 i säck om 50 kg, skall vid oljepriset 827 kr/m³ vara 293,50/100 kg. Priset justeras den 1 juli 1980 för oljeprisändringar under perioden oktober 1979 - maj/juni 1980 samt därefter när oljepriset har ändrats med ± 160 kr/m³.
- 5 Gränsskyddet för socker skall utgöras av en införselavgift som skall tas ut för importerade kvantiteter under perioder då världsmarknadspriset understiger det fastställda avräkningspriset på socker ur svenska betor. De uppburna medlen skall - liksom hittills - tillföras sockerregleringsfonden. Som världsmarknadspris på färdigt socker skall därvid gälla Parisbörsens spot-notering för vitsocker. Denna notering skall ökas med 8,10 kr/100 kg, motsvarande dels kostnader för frakt m m till svensk hamm och dels korrigeringar för kvalitetsskillnad mellan den svenska baskvaliteten och den kvalitet Paris-noteringen avser. Som mått på världsmarknadspriset på råsocker skall gälla den nominella London-noteringen på råsocker. Båda noteringarna skall omräknas till svensk valuta enligt den säljkurs som gäller noteringsdagen.

Införselavgiften för färdigt socker skall utgöra skillnaden mellan SSAs nettopris enligt punkt 4 och världsmarknadspriset på färdigt socker, mätt på nyss angivet sätt.

Införselavgiften för råsocker skall anpassas så att svensk raffineringindustri, som köper in råsocker till gällande London-notering och säljer den raffinerade varan till SSAs nettopris enligt punkt 4, erhåller en ersättning för raffineringen som inklusive ersättning för säckkostnader och viss utfrakt samt lagringsbidrag uppgår till 47,60 kr/100 kg raffinad. Raffineringen skall härvid förutsättas medföra ett svinn om 8 procent.

Införselavgiften för sirap, sockerlösningar och sockerkulör bör liksom hittills motsvara avgiften för färdigt socker, varvid hänsyn tas

till produktens sockerinnehåll.

Införelavgifterna skall utom vid prisändringar i princip justeras en gång varje månad samt dessutom vid större variationer i de utländska noteringarna.

- 6 Då världsmarknadspriset för färdigt socker överstiger SSAs nettopris enligt punkt 4 skall jordbruksnämnden få ta ut en försäljningsavgift på allt socker som säljs inom landet. Därvid kommer det inhemska partipriset att höjas med ett belopp som motsvarar försäljningsavgiften. De insamlade medlen skall användas för att subventionera sockerimporten. Under sådana perioder skall ersättningen för SSAs raffineringverksamhet regleras enligt den s k garantiregeln. Denna innebär att man halvårsvis i efterhand gör en avräkning som beaktar skillnaden mellan de genomsnittliga världsmarknadspriserna på färdigt socker enligt Paris-noteringen och råsocker enligt London-noteringen. Skillnaden mellan dessa noteringar skall i princip ge utrymme för raffineringssvinn, raffineringersättning och lagringsbidrag. Om den utvunna ersättningen för raffineringen avviker från den fastställda marginalen, bör avräkning kunna ske mellan SSA och regleringsfonden.
- 7 Sockerregleringsfonden skall, liksom hittills, bekosta dels fraktsubventioneringen till de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län med 1,2 mkr samt dels fältmätning i erforderlig utsträckning av sockerbetsarealen. Fonden skall dessutom finansiera dels arealbidraget till de odlare som i enlighet med punkt 3 ovan levererar betor till öbruket till en beräknad kostnad av 3,5 - 4,0 mkr, dels den ersättning om 4,3 mkr som skall utgå för SSAs merkostnader för driften vid dessa bruk. Dessutom skall 1980 utgå 3,3 mkr och 1981 3,7 mkr som ersättning för driften av Karpalunds bruk.
- 8 Föreslagna prisändringar skall i princip gälla fr o m ingången av ett regleringsår. När det gäller socker har erfarenheten visat att kännedom om prishöjningar resulterar i forcerade inköp under tiden närmast före höjningen och motsvarande stark nedgång i inköpen under tiden närmast därefter. Jordbruksnämnden bör därför bemyndigas att medge att prisändringarna fördelas i tiden på ett sådant sätt, att minsta möjliga störning uppstår på marknaden. Systemet bör utformas

så att varken SSA eller dess kunder kalkylmässigt gör någon vinst eller förlust.

- 9 På grund av främst höga skördar under de senaste åren har sockerregleringsfondens intäkter blivit otillräckliga. För närvarande har 12,9 milj kr av den rörliga krediten utnyttjats för att täcka underskott i fonden. Utvecklingen av skörd och världsmarknadspris kan bli sådan att ytterligare kredit erfordras. På grund härav föreslås att den rörliga kredit hos riksgäldskontoret som nämnden äger disponera får liksom hittills anlitas även för ifrågavarande ändamål.

4 BESLUTSMENING

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson, Lindfors och Tiberg samt personalföreträdarna Fallquist och Skavhellen efter föredragning av byråchefen Sandqvist i närvaro av avdelningscheferna Olsson och Wenker.

I ärendets beredning har även avdelningsdirektörerna Friedner och Wigstrand deltagit.

Ingvar Lindström

Eje Sandqvist

STATENS JORDBRUKSNÄMND

1980-02-26

LIVSMEDELSSUBVENTIONERNAS EFFEKTER

1 Inledning

I denna rapport redovisas en aktualisering av tidigare beräkningar av subventionernas effekter. Av tidigare publicerade rapporter motsvaras denna närmast av "Livsmedelssubventionernas effekter", 1979-01-09. I rapporten "Livsmedelssubventionernas effekter för jordbruket, staten och konsumenterna", 1977-11-02, redovisas såväl beräkningsteknik som beräkningsunderlag i detalj.

Avsikten är att en mera genomarbetad genomgång av problemområdet skall ske senare under året när mera definitiva uppgifter för 1979 kan erhållas. Vid denna genomgång kommer även underlaget för de statistiska analyserna att aktualiseras.

1.1 Bakgrund

Sedan lång tid tillbaka har priserna på jordbruksbaserade livsmedelsprodukter i stort sett bestämts med ledning av jordbrukets kostnader för produktionen samt för viss förädling och marknadsföring. Härigenom följer prisutvecklingen på jordbruksbaserade livsmedelsprodukter i stora drag den allmänna lönekostnads- och prisutvecklingen i samhället.

Den allmänna prisutvecklingen var under 1960-talet relativt lugn. Under 1969 och 1970 inträffade dock en förändring varefter en period följde med kraftiga prishöjningar. För att bemästra den kraftiga prisutvecklingen under de följande åren infördes särskilda åtgärder i form av tillfälliga prisstopp och en intensifierad prisövervakning. Trots dessa åtgärder blev prishöjningarna under andra halvåret 1972 dock större än väntat.

Mot denna bakgrund beslöt regeringen att med verkan fr o m den 1 januari 1973 införa subventioner och prisstopp på vissa s k baslivsmedel. Detta innebar att de beslutade prishöjningarna för dessa produkter helt eller delvis kom att betalas med statliga budgetmedel i stället för med konsumentprishöjningar.

Motivet för detta beslut var enligt prop 1973:96 "att en ytterligare höjning av livsmedelspriserna på de viktigaste livsmedlen inte kunde godtas, särskilt med hänsyn till barnfamiljer och låginkomsttagare".

Fr o m den 1 januari 1973 och t o m 1 juli 1978 har subventionerna successivt höjts för ett stort antal av de jordbruksprodukter som berörs av jordbruksregleringen. Således har prisstegringstakten för flera jordbruksbaserade livsmedelsprodukter kunnat dämpas genom att ersättning utgått till jordbruket i form av statliga medel.

De totala subventionerna uppgår idag till ca 20 % av jordbrukets totala intäkter från produkter som berörs av jordbruksregleringen. Detta medför i sin tur att konsumentpriserna på dessa produkter i genomsnitt ligger på en nivå ca 15 % under den prisnivå som skulle gällt i ett läge utan subventioner.

1.2 Utredningsarbetets inriktning

1972 års jordbruksutredning gjorde i en delutredning¹ en bedömning av framtida subventioners effekter för staten, konsumenterna och jordbruket. I denna rapport arbetade man med olika antaganden om kostnadsutvecklingen inom jordbruket och subventionernas storlek. Livsmedelssubventionernas effekter för staten bedömdes med ledning av de framtida subventionernas storlek enligt olika alternativ. En bedömning av konsumtionsutvecklingen för olika subventionsalternativ gjordes med ledning av vissa uppgifter om hur konsumtionen förändras vid prisändringar.

I detta sammanhang studerades även livsmedelssubventionernas ekonomiska effekter för olika hushållstyper och konsumentgrupper. I utredningen gjordes också försök att studera livsmedelssubventionernas effekter för jordbruket samt för livsmedelsindustrin och handeln. Rapporten omfattade slutligen en bedömning av de regleringstekniska konsekvenserna av en fortsatt livsmedelssubventionering

¹ "Livsmedelssubventioner". Promemoria avgiven av 1972 års jordbruksutredning (Ds Jo 1974:12).

SPK och JN gjorde i en gemensam PM¹ år 1975 en bedömning av livsmedelssubventionernas effekter. I denna PM berördes konsumtionseffekterna relativt översiktligt medan huvudvikten lades vid en utvärdering av de regleringstekniska konsekvenserna av subventioneringen.

Föreliggande studie är ett försök till utvärdering av i första hand subventionernas effekter för konsumenterna. Ur prop 1977/78:19 framgår att det är "angeläget att livsmedelssubventionernas effekter i olika avseenden blir kartlagda och analyserade, däribland deras inverkan på avsättningen för svenska jordbruksprodukter". De produkter som studeras är k-mjök, grädde, ost, fläsk, nö- och kalvkött, fjäderfä och brödsäd. De faktiska förhållandena avseende konsumtionen m m under 1973-1979 jämförs med ett tänkt läge utan livsmedelssubventioner.

2 Livsmedelssubventioner

Statliga budgetmedel till jordbruket utgår i olika former. I detta arbete har intresset koncentrerats till sådana budgetmedel som brukar benämnas livsmedelssubventioner. I utredningen studeras effekterna av statens kostnader för

- o beslutade prishöjningar på prisstoppade produkter inom jordbruksprisregleringen som kompenserats med budgetmedel,
- o regeringens stimulansåtgärder 1974,
- o ersättning för uteblivna prishöjningar inom ramen för de fastställda prisgränserna,
- o sänkning av partipris på mjök enligt beslut från 1967 samt
- o jordbrukets låginkomstsatsning.

¹ Subventioner och prisstopp på vissa baslivsmedel, november 1975. Statens jordbruksnämnd och statens pris- och kartellnämnd.

Det finns emellertid budgetmedel som utgår till jordbruket men som dock inte behandlas i detta sammanhang - pristillägg på får- och lammkött, Norrlandsstödet, medel till skördeskadskyddet och annat statligt ekonomiskt stöd till jordbruket.

De produkter som studeras är fläsk, nöt- och kalvkött, fjäderfä, k-mjölk, ost, grädd- och brödsäd. Andra produkter som subventionerats, men som inte studeras här är mjölkpulver (subventionerat från januari 1974) och hästkött (subventionerat från januari 1973). För potatis utgick importsubventioner under 1975/76.

Tabell 2.1 Statliga budgetmedel till jordbruket 1972-1978, Mkr

År	Studerade produkter			Övriga budgetmedel	Summa
	Subventioner	Ersättn. till följd av den internationella prisutveckl.	Summa		
1972	55		55	38	93
1973	323	102	425	102	527
1974	1 450	67	1 517	109	1 626
1975	2 398	120	2 518	182	2 700
1976	2 785	143	2 928	262	3 190
1977	3 290	57	3 347	197	3 544
1978	3 423	77	3 500	219	3 719

Subventionernas storlek för enskilda produkter år 1978 framgår av följande tabell.

Tabell 2.2. Subventioner¹ för studerade produkter år 1977, MKr

År	Subvention	Procent
K-mjök	1 818	57
Ost	247	7
Nöt- och kalvkött	486	15
Fläsk	505	16
Fjäderfä	20	1
Brödsäd	121	4
Summa	3 197	100

Som framgår utgår merparten (2/3) av subventionsmedlen till mejeriprodukterna medan ca 1/3 utgår till kött och fläsk.

3 Allmänt om sambandet mellan subventioner, konsumtion och produktion

Livsmedelssubventionerna och prisstoppet som infördes 1973 har medfört att prisnivån på subventionerade varor har stabiliserats eller sänkts. För statens del har subventionerna inneburit successivt ökade kostnader i form av subventionsmedel. Genom den lägre prisnivå som har förelegat jämfört med ett läge utan subventioner har staten också förlorat intäkter i form av mervärdeskatt.

I utredningen antas att statens medel för subventionerna inklusive förlorade intäkter av mervärdeskatt skulle tillfalla konsumenterna i ett läge utan subventioner i form av höjda disponibla inkomster (t ex lägre skatter, högre barnbidrag). Hur staten verkligen finansierat subventionerna kan dock ej fastställas. Förutom skattevägen kan den också tänkas ha skett genom en ökad upplåning.

Som regel medför en sänkning av den reala prisnivån för en produkt att denna blir mer attraktiv för konsumenterna jämfört med andra produkter. Konsumtionen av den subventionerade varan bör därför öka. Denna konsumtionsökning kan dock motverkas av att konsumenternas inkomster är lägre i ett läge med subventioner än i ett läge utan eftersom subventionsmedlen i ett läge utan subventioner skulle återföras till konsumenterna. I praktiken är det dock inte bara pris och

¹ Med subventioner avses här ersättning till följd av utehlivna prishöjningar + stimulanspaketet 1974 och ersättning till följd av den internationella prisutvecklingen.

inkomst som påverkar konsumtionens storlek utan ett stort antal faktorer spelar roll, t ex prisnivån för andra varor och förändringar i konsumtionsmönstret. Vid beräkning av priserna i ett läge utan subventioner har antagits att handelns öresmarginaler är oförändrade.

Förändrad konsumtion av en produkt kan medföra förändrad relation mellan export och import. I den mån exporten förändras påverkas jordbrukets exportkostnader och därmed regleringsföreningarnas ekonomi. Förändrad konsumtion av mejeriprodukter medför en viss omställning av produktionen vid mejerierna. Sådan omställning medför också att mejeriernas kostnader förändras. Under förutsättning att regleringsföreningarnas och förädlingsindustrins ekonomiska slutresultat skall vara detsamma såväl i ett läge med som i ett läge utan subventioner leder en förändring av konsumtionens och exportens storlek till förändrade avräkningspriser. Sådana förändringar kan inverka på produktionens storlek, varvid subventionernas effekter på avräkningspriserna eventuellt dämpas något.

Om produktionen av subventionerade varor har ökat medför detta dels ökade intäkter inte bara för jordbruket utan också för livsmedelsindustrin, handeln samt t ex de företag, som försörjer jordbruket och förädlingsindustrin med produktionsmedel, dels förbättrad sysselsättning i dessa branscher. I praktiken har livsmedelssubventionerna påverkat den allmänna prisnivån i samhället vilket kan ha fått återverkningar i hela den svenska ekonomin. Det framgår härav att en fullständig och rättvisande analys av livsmedelssubventionernas effekter berör ett vidsträckt område i samhället - och är i det närmaste omöjlig att genomföra.

4 Utvecklingen i stora drag

Under perioden 1972--1979 höjdes den allmänna prisnivån med i genomsnitt ca 9 % per år (mätt med KPI). Motsvarande för åren 1968--1972 var 4 %. För jordbruksreglerade varor var prisutvecklingen i genomsnitt 5 % per år för åren 1968--1972. Genom subvention-

erna kunde denna prisutveckling under åren 1972--1976 begränsas till 6 % per år medan utvecklingen för åren 1976--1979 uppgick till drygt 8 % per år.

De disponibla inkomsterna ökade under åren 1972--1976 med närmare 70 %. På grund av den kraftiga prisstegringen under dessa år begränsades den reala inkomstökningen till 18 %. Detta var dock en starkare inkomstutveckling än för åren 1968--1972 då den blev endast 5 % (realt). För åren 1976--1978 beräknas de reala disponibla inkomsterna ha minskat något.

Genom subventionerna har värdet av de subventionerade varorna i förhållande till den totala privata konsumtionen minskat från i genomsnitt 8,2 % för åren 1968--1972 till 7,5 % för åren 1975--1979.

För samtliga subventionerade varor har konsumtionen ökat under 1970-talet till följd av dels subventionerna, dels den allmänna standardstegringen. Samtidigt kan konstateras att konsumtionen av övriga livsmedelsvaror har ökat eller åtminstone varit relativt stabil under dessa år. Inte för någon större produkt har konsumtionen uppvisat markant minskning.

Den ökade konsumtionen av livsmedel har också påverkat kostans näringsinnehåll. Sålunda har under 1972--1979 intaget av energi per person ökat med ca 3 %, animaliskt protein med 17 %, vegetabiliskt protein med 4 % och fett med 6 %. Däremot har kostans innehåll av kolhydrater minskat med drygt 1 %.

5 Subventionernas effekter på prisutvecklingen

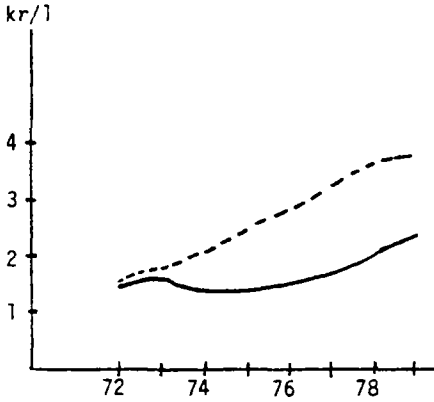
I följande diagram redovisas prisutvecklingen med och utan subventioner för k-mjölk, ost, fläsk, nöt- och kalvkött, fjäderfä och vetemjöl. Priserna i ett läge utan subventioner har beräknats med ledning av rådande priser med tillägg för subvention och mervärdesskatt på subventionen.

Diagram 5.1 Utveckling av löpande och fasta priser för k-mjök, ost och vetemjöl

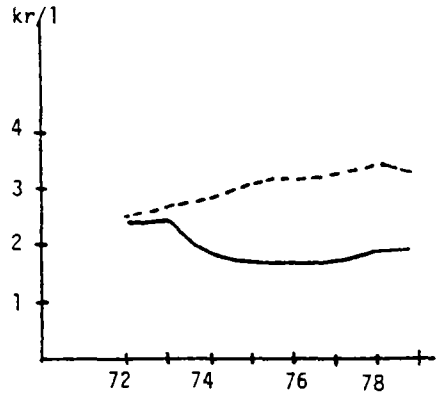
— = priser med subventioner
- - - = priser utan subventioner

Löpande priser

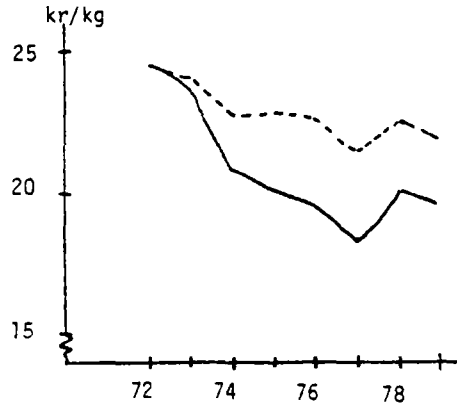
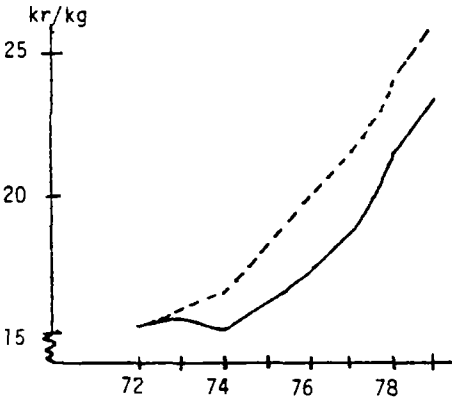
K-mjök

1977 års prisnivå

Ost

Vetemjöl

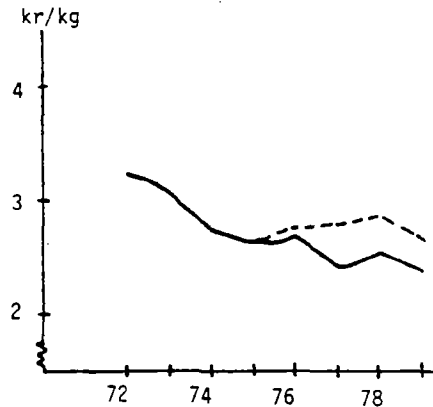
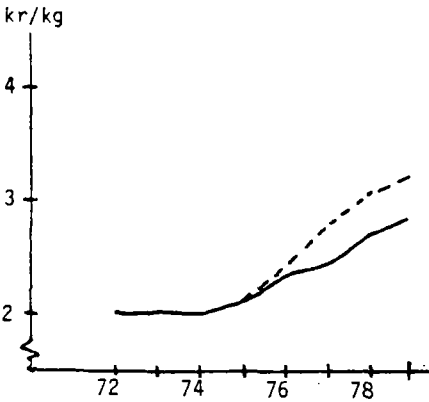
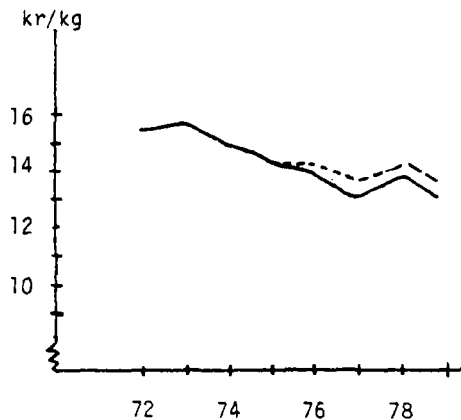
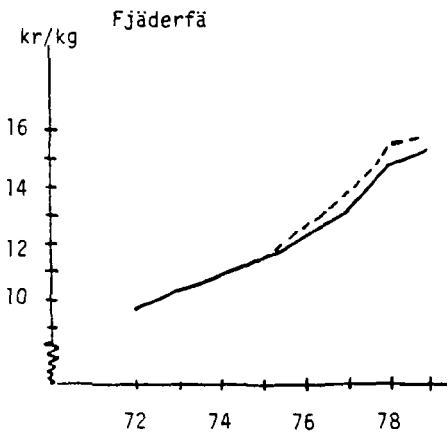
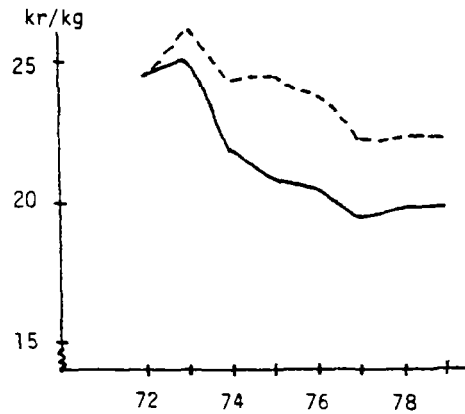
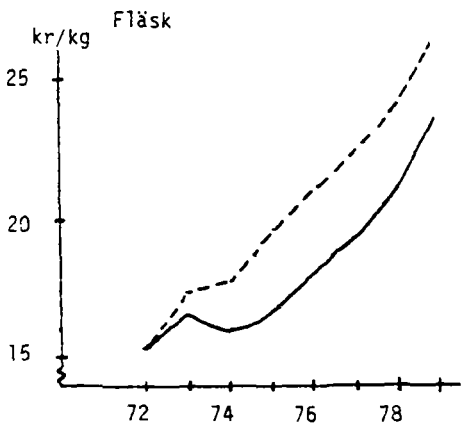
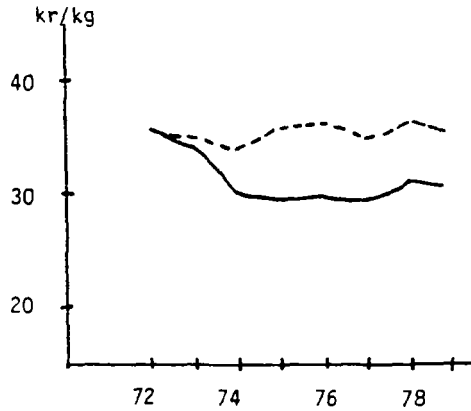
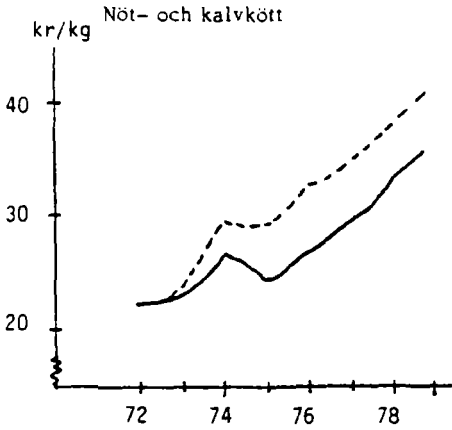

Diagram 5.2 Utveckling av löpande och fasta priser för nöt- och kalvkött, fläsk och fjäderfä

— = priser med subventioner
 - - - = priser utan subventioner

Löpande priser

1977 års prisnivå

Under antagandet att vägningstalen i konsumentprisindex är desamma i ett läge med resp utan subventioner, medför subventionerna att utvecklingen av konsumentprisindex inte har varit så kraftig som den skulle ha varit i ett läge utan subventioner.

Tabell 5.1. Utvecklingen av KPI och livsmedelskomponenten i KPI i ett läge med resp utan subventioner (1972=100)

	KPI		Livsmedelskomponenten	
	Faktisk med subventioner	Beräknad utan subventioner	Faktisk med subventioner	Beräknad utan subventioner
1972	100,0	100,0	100,0	100,0
1973	106,7	107,0	105,9	107,1
1974	117,3	118,9	112,5	118,7
1975	128,8	130,9	125,8	134,0
1976	142,0	144,5	141,8	151,9
1977	158,2	160,7	162,5	172,6
1978	173,9	176,4	177,9	188,0
1979	190,9	193,4	189,6	199,6

Som framgår beräknas konsumentprisindex varit ca 1,3 % högre år 1979 i ett läge utan subventioner. Motsvarande ökning för livsmedelskomponenten är ca 5,3 % år 1979.

6 Subventionernas effekter på konsumtionen

6.1 Konsumtionsmodeller

De viktigare faktorerna för konsumtionsutvecklingen sammanfattas nedan:

- o utvecklingen av konsumentpriset för produkten i fråga.
- o utvecklingen av konsumentpriserna för utbytbara (substituerbara) produkter,
- o prisutvecklingen för livsmedel jämfört med prisutvecklingen för andra produkter,
- o den disponibla inkomstens storlek och förändring (i viss mån ett uttryck för välståndsutvecklingen och befolkningens konsumtionsnivå),

- o befolkningens storlek, struktur och förändring samt
- o marknadsföringsåtgärder och andra former av påverkan.

I föreliggande arbete har det inte varit möjligt att beakta alla faktorerna utan subventionernas påverkan på konsumtionen har uppskattats med ledning av vissa modeller som tar hänsyn till bl a priset på varan ifråga, inkomstutvecklingen samt i vissa fall priserna på andra varor som kan stå i ett konkurrensförhållande till den studerade varan. De modeller som använts har anpassats till data över konsumtion, priser och inkomster för perioden 1960--1977. I modellerna har också beaktats befolkningens storlek och den allmänna prisutvecklingen. Modellernas utformning varierar från produkt till produkt.

Med ledning av beräknade pris- och inkomstelasticiteter har subventionernas inverkan på konsumtionen kunnat beräknas. En prissänkning för en produkt mätt i fasta priser medför att konsumtionen av ifrågavarande produkt ökar (negativ priselasticitet). I dessa beräkningar har antagits att i ett läge utan subventioner skulle de utbetalda subventionsmedlen påverkat konsumenternas ekonomi genom lägre direkta skatter vilket skulle medfört att den disponibla inkomsten skulle varit större¹. Enligt modellerna medför en inkomstsänkning att konsumtionen minskar (positiv inkomstelasticitet) och motverkar således i viss mån ovan nämnda pris-effekt. I dessa beräkningar redovisas endast beräkningar av subventionernas effekter för den totala konsumtionen. Uppdelningen efter hushållstyp eller inkomstklass kan inte göras eftersom aktuellt bakgrundsmaterial av detta slag saknas.

I modellerna har det inte varit möjligt att beakta subventionernas och prisstoppets effekter för t ex olika styckningsdetaljer för kött eller andra produkter som ryms inom de produktgrupper som här studeras. Det bör därför ytterligare understrykas att gjorda beräkningar resulterar i grova uppskattningar av subventionernas effekter på konsumtionen.

1. Om man istället antar att subventionerna helt eller delvis finansierats genom statlig upplåning blir resultaten något annorlunda.

6.2 Konsumtionseffekter

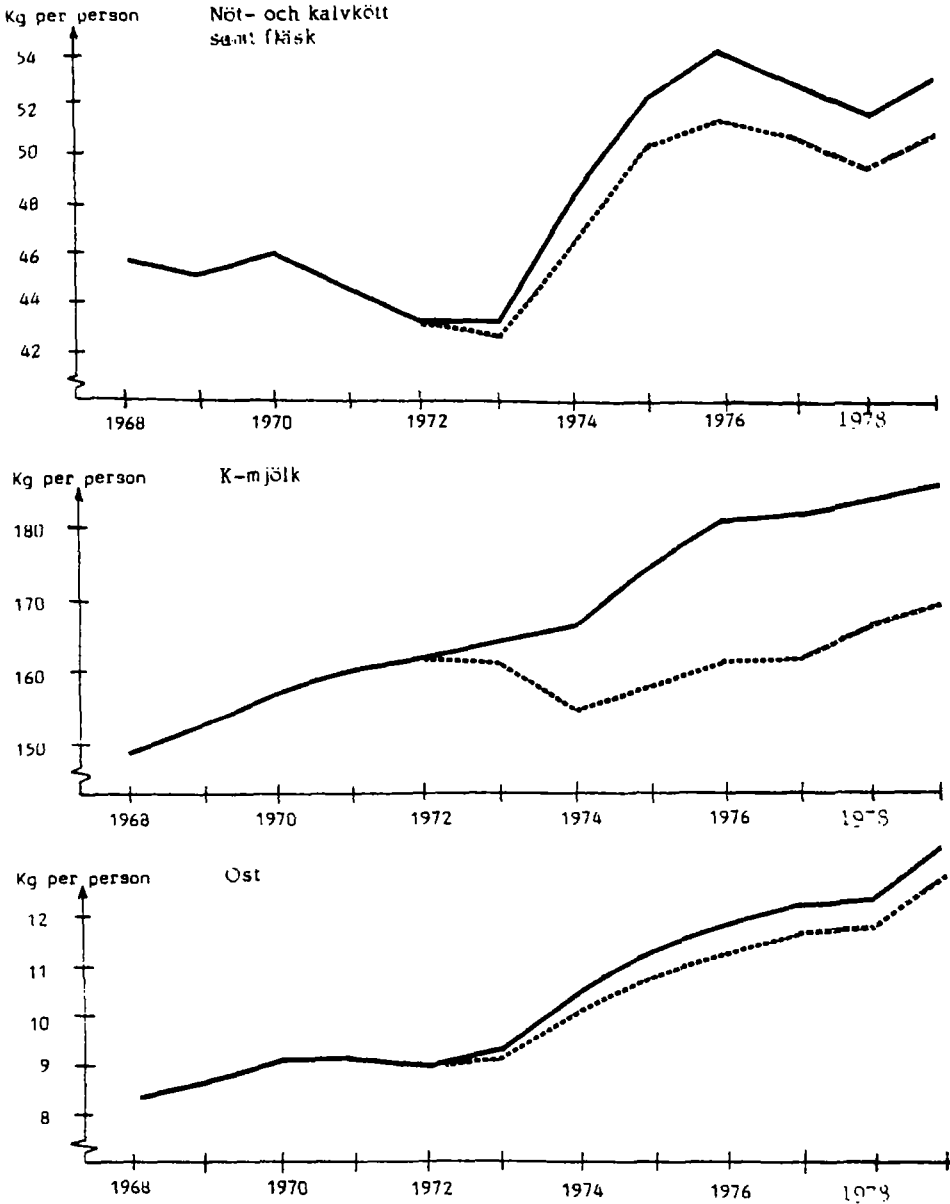
För fläsk har subventionerna medfört en sänkning av priset med ca 10 % 1979 jämfört med ett läge utan subventioner. Detta har enligt beräkningarna medfört en konsumtionsökning med knappt 3 %. För nöt- och kalvkött är prisändringen något större än för fläsk. Enligt beräkningarna tycks dessa produkter ha en större pris- och inkomstkänslighet än fläsk. Subventionerna bedöms ha medfört drygt 5 % ökning av konsumtionen av nöt- och kalvkött.

Fjäderfä var ej subventionerat under åren 1973 - 1975. Det reala priset sjönk med ca 9 % under denna period. Jämfört med t ex fläsk var prisutvecklingen ogynnsammare ur konsumentsynpunkt. När subventioner infördes på fjäderfä 1976 sjönk det reala priset ytterligare ca 3 %. Till följd av konkurrensen till annat kött har livsmedelssubventionerna i viss mån motverkat konsumtionsutvecklingen för fjäderfä. I ett läge utan subventioner beräknas konsumtionen ha varit ca 1 % högre mellan 1974 och 1978. Under 1979 beräknas ökningen i ett läge utan subventioner uppgå till ca 0,5 %.

Subventioneringen har för k-mjök medfört en sänkning av konsumentpriset med 40 % år 1979 jämfört med ett läge utan subventioner. Trots den kraftiga subventioneringen har - enligt beräkningarna - konsumtionen till följd av subventionerna ökat med endast drygt 9 %, vilket tyder på att mjök är nästan helt okänslig för prissförändringar. Detta gäller åtminstone vid de prisnivåer som här studerats. För ost har subventionerna lett till en 10 % prissänkning år 1979 jämfört med ett läge utan subventioner. Konsumtionseffekten har emellertid uppgått till endast knappt 4 %.

Diagram 6.1 Konsumtion per person och år av vissa subventionerade produkter

— faktisk konsumtion
- - - - beräknad konsumtion i ett läge utan subventioner

Tabell 6.1 Konsumtionseffekter. Procentuell förändring

Produkt	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979
K-mjök	3	8	11	11	11	10	9
Grädde	0	0	0	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Ost	1	3	4	5	5	5	4
Nöt- och kalvkött	0	5	7	7	6	6	5
Fläsk	2	4	5	4	3	3	3
Fjäderfä	0	-1	-1	-1	-1	-1	-0,5
Brödsäd	-1	-2	-3	-3	-3	-3	-3

Konsumtionseffekten för brödsäd har beräknats med ledning av en efterfrågemodell där konsumtionen förklaras av, förutom hushållens inkomster, av sammanvägda priser för dels bröd och spannmålsprodukter, dels övriga subventionerade produkter. Orsaken till att en negativ konsumtionseffekt erhålles är att prisförändringarna för subventionerade produkter jämfört med ett läge utan subventioner, enligt beräkningarna påverkar konsumtionen av brödsäd mera än subventionerna på brödsäd.

7 Subventionernas effekter för konsumenterna

7.1 Ekonomiska effekter för studerade produkter

Konsumenternas ekonomi har påverkats av livsmedelssubventionerna dels genom att priserna på de subventionerade varorna inte har ökat i den takt de skulle ha gjort i ett läge utan subventioner, dels genom att konsumtionen av subventionerade varor har ökat. Om subventionerna inte skulle ha påverkat konsumtionens storlek,

hade konsumenternas utgifter minskat med utbetalt subventionsbelopp uppräknat med mervärdeskatt. Som framgått av avsnitt 6 bedöms konsumtionen vara lägre i ett läge utan subventioner och härav blir utgiftsminskningen för de studerade varorna lägre än subventionsbeloppet (inkl mervärdeskatt).

Tabell 7.1 Konsumenternas utgifter för studerade produkter, Mkr

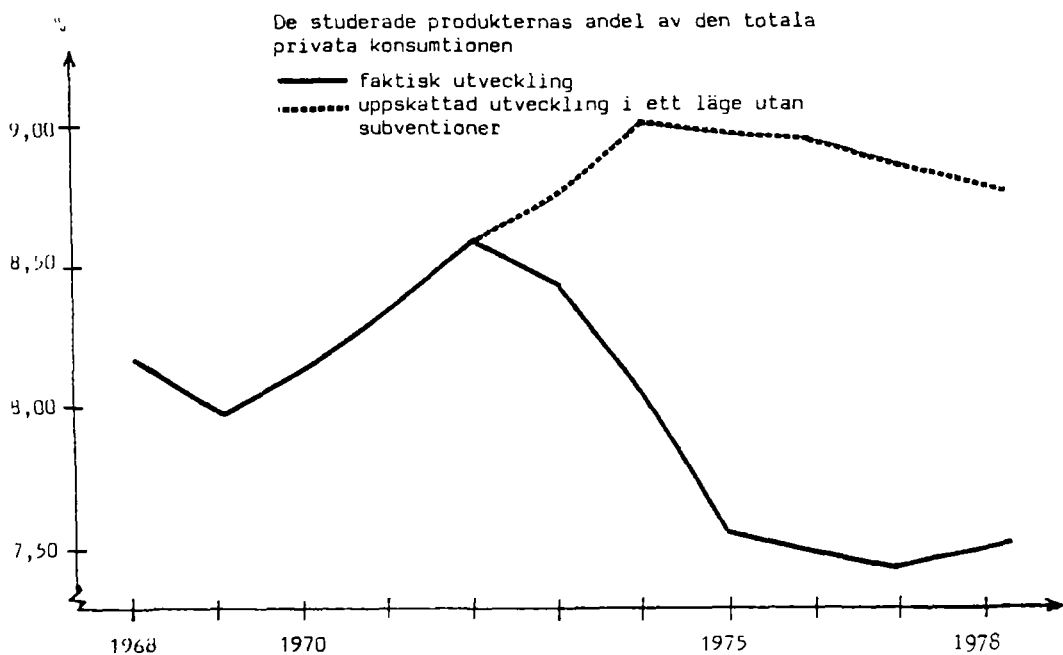
År	med subv	utan subv	Förändring	Utbetalda subventioner ¹ inkl mervärdeskatt
1973	9 672	10 007	335	500
1974	10 574	11 811	1 237	1 756
1975	11 285	13 392	2 107	2 962
1976	12 893	15 368	2 474	3 445
1977	14 039	16 756	2 717	3 995
1978	15 579	18 179	2 600	4 222
1979	17 293	19 994	2 701	..

Eftersom konsumtionen beräknas ha ökat till följd av subventionerna minskar konsumenternas utgifter för de studerade produkterna med mindre än utbetalat subventionsbelopp. Skillnaden mellan det totala subventionsbeloppet och konsumenternas utgiftsminskning har gått till tidigare led i marknadskedjan som ersättning för ökad inhemsk försäljning.

Under åren 1969-1972 ökade de studerade animalieprodukternas andel av den totala privata konsumtionen från 8,0 till 8,6 %. Under de år som subventionerna utgått har denna andel minskat varje år till 7,5 % 1978. Enligt beräkningarna över konsumtionen i ett läge utan subventioner, skulle de studerade produkternas andel av den totala privata konsumtionen varit på en tämligen konstant nivå vid omkring 9 %.

¹) Avser subventioner och ersättning till följd av den internationella prisutvecklingen för studerade produkter.

Diagram 7.1

7.2 Subventionernas effekter för olika hushållsgrupper

Jordbruksutredningen har i sin promemoria om "Livsmedelssubventioner"¹ i samverkan med finansdepartementets statistiska sekretariat gjort vissa uppskattningar av subventionernas effekter för olika hushållsgrupper. Beräkningarna bygger på subventionsnivån

¹ "Livsmedelssubventioner". Promemoria avgiven av 1972 års jordbruksutredning (Ds Jo 1974:12).

per den 16 september 1974, och de skatteskalor som använts avser år 1975. Vidare har beräkningarna baserats på konsumtionsmönstret inom olika hushållstyper enligt 1969 års hushållsbudgetundersökning. Eftersom det för närvarande inte föreligger någon ny hushållsbudgetundersökning har inte heller några nya beräkningar gjorts vad gäller subventionernas effekter för olika hushållsgrupper.

Inkomsteffekternas storlek för olika hushållsgrupper har beräknats för typhushåll med olika inkomstnivåer och barnantal. Bruttoinkomsteffektens storlek för ett hushåll beror på storleken och inriktningen av dess livsmedelskonsumtion. Nettoinkomsteffekten beräknas som skillnaden mellan bruttoinkomsteffekt och skattehöjning för resp hushåll. Den anger hur mycket resp hushållstyp skulle vinna eller förlora på subventionerna.

I nedanstående tabell redovisas såväl brutto- som nettoinkomsteffekterna för några olika hushållstyper. Vidare anges också nettoinkomsteffekten i förhållande till de beräknade totala årliga utgifterna för jordbruksbaserade livsmedelsvaror i ett läge utan subventioner.

Tabell 7.2 Bruttoinkomsteffekter och beräknade nettoinkomsteffekter för olika hushållstyper till följd av subventionerna. Kronor per hushåll och år.

inkomstnivå	inga barn			tre barn		
	låg	medel	hög	låg	medel	hög
Bruttoinkomsteffekt	+ 695	+ 650	+ 615	+1 395	+1 270	+1 295
Nettoinkomsteffekt (inkomstskattefinansiering)	+ 480	- 50	-1 350	+1 180	+ 570	- 670
Beräknade totala årliga utgifter för jordbruksbaserade livsmedel (1975)	4 960	4 900	4 780	8 280	8 030	8 460
-inkl subv belopp	5 653	5 530	5 395	9 675	9 300	8 755
Procentuell nettoeffekt	+ 8,5	- 0,9	-25,0	+12,2	+ 6,1	- 7,7

Det framgår att subventionerna har haft mycket varierande effekter för olika hushållstyper. Låginkomsttagare och barnfamiljer med medelinkomster kan uppvisa positiva nettoeffekter av subventionerna, medan huvudsakligen höginkomsttagare med och utan barn kan uppvisa negativa nettoeffekter. För låginkomsttagare med tre barn blev de totala årliga utgifterna för jordbruksbaserade livsmedel ca 12 % lägre med subventioner än utan. För en höginkomsttagare utan barn blev däremot motsvarande utgifter ca 25 % högre. Dessa resultat avser år 1974, men i stora drag torde de gälla även under senare år. Särskilt bör understrykas att subventionerna av k-mjök haft dessa effekter för barnfamiljerna.

Bedömningen av subventionernas effekter för olika hushållstyper är att de inte bara har haft en inkomstfördelande effekt mellan olika inkomstnivåer utan också en inkomstfördelande effekt mellan familjer med olika antal barn.

7.3 Effekter på kostens näringsinnehåll

Beräkningar av subventionernas effekter på de studerade produkternas näringsinnehåll framgår av nedanstående tabell. De beräkningar som redovisas i tabellen avser endast subventionernas effekter på k-mjök, ost, grädde, nötk- och kalvkött, fläsk, fjäderfä och mjöl. Beräkningar av subventionernas effekter på det totala näringsintaget har således inte gjorts.

Tabell 7.3. Subventionernas effekter för de studerade produkternas näringsvärde. (Index 1972=100)

Ar	Energi	Protein	Fett
<u>Faktisk utveckling</u>			
1970	99,5	98,2	99,5
1971	99,5	98,6	98,5
1972	100,0	100,0	100,0
1973	101,2	100,9	100,3
1974	105,7	107,3	108,0
1975	107,9	111,3	113,3
1976	111,8	116,2	117,3
1977	113,3	117,1	117,4
1978	111,1	115,2	117,2
1979	113,1	117,6	121,5
<u>I ett läge utan subventioner</u>			
1973	100,6	99,8	99,1
1974	104,0	104,0	103,8
1975	105,4	106,6	107,4
1976	109,2	111,2	110,9
1977	110,9	112,5	111,6
1978	109,0	110,9	111,5
1979	111,4	113,9	116,2

7.4 Effekter på andra produkter

Effekter av subventionerna på andra produkter än de subventionerade kan antas föreligga eftersom dels inkomsterna är högre i ett läge utan subventioner och dels att prisutvecklingen för subventionerade och andra produkter inte är densamma. I detta sammanhang har i princip endast effekten av de högre inkomsterna i ett läge utan subventioner studerats.

För andra livsmedelsprodukter än de studerade produkterna beräknas konsumtionen i ett läge utan subventioner öka med 1 - 2 % under 1976 och 1977. Detta motsvarar ett belopp om 300 - 600 Mkr.

Enligt dessa beräkningar skulle därför merparten av de ökade inkomster konsumenterna skulle få i ett läge utan subventioner användas för konsumtion av livsmedel med en förskjutning från de - idag - subventionerade produkterna till icke subventionerade varor.

8 Subventionernas effekter för jordbruket

Den annorlunda konsumtionsutveckling som skulle ha förelagat i ett läge utan subventioner skulle troligen ha påverkat handelsutbytet. För mejeriprodukter skulle en sänkt konsumtionsnivå ha påverkat produktionen vid mejerierna - mot ökad produktion av handelsvarorna smör och mjölkpulver. Den ökade exporten i ett läge utan subventioner skulle ha ökat jordbrukets exportkostnader, vilka i sin tur skulle ha fått negativ inverkan på jordbrukarnas avräkningspriser.

De lägre avräkningspriser som skulle ha gällt i ett läge utan subventioner skulle ha gjort produktionen i jordbruket mindre lönsam. Effekten skulle ha blivit minskad produktion.

I ett läge utan subventioner har bedömts att produktionen av mjölk skulle ha varit ca 138 Mkg (4 %) lägre under 1977 och för nöt- och kalvkött ca 1 milj kg lägre. För fläsk har inte några effekter på produktionen kunnat konstateras. En minskning av produktionen skulle ha medfört ett minskat bidrag till jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital.

Den totala nettoeffekten för jordbruket av ökade exportkostnader och minskad produktion i ett läge utan subventioner har beräknats leda till en minskning av jordbrukarnas inkomster av eget arbete och eget kapital som uppgår till ca 200 Mkr i genomsnitt per år under 1975-1977.

Bilaga 4

STATENS JORDBRUKSNÄMND

1979-12-06

Dnr 19-394/79

Till regeringen
Jordbruksdepartementet

Statens jordbruksnämnd angående prisstödet till jordbruket i
norra Sverige fr o m den 1 juli 1980

Regeringen har i beslut den 8 februari 1979 gett statens jordbruksnämnd i uppdrag att efter samråd med lantbruksstyrelsen inkomma med förslag med anledning av den i propositionen 1978/79:100 bil 13 nämnda treårsöversynen av prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Översynen skall även omfatta frågan om stöd till äggproduktionen. I uppdraget ingår också att se över prisstödet till rennäringen.

1. Inledning

1.1 Historik

De nuvarande formerna för prisstödet till jordbruket i norra Sverige tillkom efter beslut av 1971 års riksdag (prop 1971:74 Jou 1971:33, rskr 1971:149) och har tillämpats sedan den 1 juli 1971. Förslaget till riksdagen föregicks av en utredning "Jordbruket i norra Sverige" (SOU 1970:72). Enligt gällande bestämmelser (förordningen (1970:472) om prisstöd till vissa jordbruk, senast ändrad 1979:356) har jordbruksnämnden rätt att besluta om mindre ändringar i gränsdragningen mellan stödområdena. Detta får ses mot bakgrund av att utredningen fann det svårt att exakt bedöma var gränslinjen mellan stödområdena borde dras. Under tiden närmast efter det att stödet införts företog nämnden ett antal gränsjusteringar, vilka var föranledda av ett flertal framställningar. Nämnden har dock under de senaste åren ansett sig böra iaktta stor restriktivitet i fråga om gränsjusteringar och har inte sedan den 1 februari 1977 företagit några ändringar i områdesgränserna. Två församlingar i Västerbotten flyttades då upp till stödområde 1 i fråga om pristillägg på mjölk.

Enligt beslut av 1973 års riksdag utvidgades prisstödet fr o m den 1 juli 1973 att även omfatta ren.

En översyn av prisstödet företogs hösten 1973 och medförde vändringar beträffande stödområden och en uppräkningsbeloppet med tillämpning från den 1 juli 1974.

En ny översyn företogs våren 1977 som medförde en uppräkningsbeloppet från den 1 juli 1977 i princip innebärande komposition för kostnadsutvecklingen under den gångna treårsperioden.

I uppdraget till 1972 års jordbruksutredning ingick att pröva grunderna för utformningen av stödet till jordbruket i norra Sverige. Utredningen lämnade den 11 november 1976 en promemoranda (Ds Jo 1976:9) vari framhålls att utvecklingen tydde på att stödet hade haft avsedd effekt och varit väl avvägt i fråga om storlek, geografisk avgränsning och områdesindelning. Vidare föreslog utredningen att prisstödet skulle utvidgas till smågriskärlproduktion och getskötsel.

I proposition 1977/78:19 lämnade regeringen förslag om att stödet skulle införas för smågrisar och getter, vilket godkändes av riksdagen. Stödet trädde i kraft den 1 juli 1978. Regeringen uppmanade den 2 februari 1978 åt jordbruksnämnden att efter samråd med lantbruksstyrelsen och med beaktande av vad som anförts i proposition 1977/78:19 och förekommit under riksdagsbehandlingen över prisstödet till jordbruket i norra Sverige. Med anledning härav lämnade jordbruksnämnden i skrivelse den 2 juli 1978 förslag till vissa gränsjusteringar, vilka trädde i kraft den 1 juli 1979.

1.2 Stödets nuvarande omfattning och form

Prisstödet utgår i form av pristillägg på mjölk som levereras till mejeri samt på kött av nötkreatur, får eller svin som godkännts vid besiktning enligt lagen (1959:99) om köttbesiktning m m. Reststödet utgår i form av ett fast belopp per slaktad ren.

Stödet till getskötseln ges i form av ett årligt belopp per producerande get. Det regionala stödet till smågrisproduktionen utgår med olika årliga belopp per modersugga med hänsyn till produktionsbelägenhet.

De närmare bestämmelser som nu gäller återfinns i jordbruksnämndens kungörelser, för mjölk 1979:69, för kött och fläsk 1979:68, för rennäringen 1973:85, senast ändrad genom 1977:82, för getskötsel 1979:72 och för smågrisproduktionen i norra Sverige 1978:140.

Stödområden och stödbelopp framgår av nedanstående översikt.

1.2.1 Mjölk

<u>Område</u>	<u>öre/kg</u>
1) Norrbottens läns och Västerbottens läns inland, Jämtlands fjälltrakter, Härjedalen samt Särna och Idre församlingar i Kopparbergs län	27,2
2) Norrbottens läns och Västerbottens läns kustland, östra Jämtland, inre delen av Ångermanland	22,0
3) Kustområdet av Ångermanland, Åreelpad samt norra delen av Hälsingland	19,4
4) Södra delen av Hälsingland, mellersta Dalarna samt norra och västra Värmland	11,2
5) Gästrikland, södra delen av Dalarna, södra och sydöstra delen av Värmland, norra och nordvästra delen av Örebro län samt norra delen av Dalsland.	4,6

Dessutom utgår till det kalenderår då vederbörande fyller 67 år personligt pristillägg till fysisk person som vid utgången av juni 1978 bedrev jordbruk i Uppsala, Skaraborg eller Västmanlands län eller i de delar av Älvsborgs och Örebro län som inte ingår i stödområde 5 och som enligt äldre bestämmelser erhöll extra mjölkpristillägg.

1.2.2 Kött och fläsk

<u>Område</u>	<u>öre/kg</u>		
	<u>Kött av nötkreatur</u>	<u>Färkött</u>	<u>Fläsk</u>
1) Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län	175	175	39
2) Västernorrlands län	130	130	35

Område	öre/kg		
	Kött av nötkreatur	Farkött	Fläsk
3) Av Gävleborgs län: Hälsingland, Ockelbo kommun samt Hamrånge församling i Gävle kommun	71	71	13
4) Värmlands och Kopparbergs län samt av Gävleborgs län: den del som ej ingår i om- råde 3.	26	26	-

1.2.3 Rennäringen

Prisstödet till rennäringen utgår i form av ett pristillägg om 100 kr per slaktad ren som godkänts vid besiktning enligt lagen (1959:99) om köttbesiktning m m.

1.2.4 Getskötsein

Prisstödet till getskötsein utgår till företag med minst 10 mjölkproducerande getter i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs, Kopparbergs och Värmlands län. Stödet utgår med ett belopp om 130 kr per mjölkproducerande djur och år, dock för högst 50 djur per företag.

1.2.5 Smågrisproduktionen

Prisstödet utgår i form av olika stödbelopp per sugga och ar beroende på produktionens belägenhet. Stödet utgår med följande belopp.

Område	Stöd per sugga
1) Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län	300 kr
2) Västernorrlands län	200 "
3) Av Gävleborgs län: landskapet Hälsingland	150 "
4) Kopparbergs och Värmlands län samt den del av Gävleborgs län som inte ingår i område 3	75 "

Stöd utgår för högst 60 suggor per företag.

1.3 Kostnaderna för stödet under regleringsåret 1978/79 (tkr):Mjölk

Område 1	11 029	
2	53 244	
3	24 579	
4	10 916	
5	<u>9 276</u>	
	109 044	109 044

Personliga tillägg 1 162

Totalt 110 206

Kött

Område 1	16 178	
2	3 742	
3	1 880	
4	<u>2 168</u>	
	23 968	23 968

Fläsk

Område 1	2 252	
2	234	
3	<u>146</u>	
	2 632	<u>2 632</u>

Områdesbundna pristillägg 135 644

Personliga pristillägg 1 162

Smågrisstöd 1 887

Getstöd 340

Total kostnad för jordbruksprodukter 139 033

Prisstödet för ren uppgick till 3,1 Mkr.

De förändringar av områdesgränserna som skedde den 1 juli 1979 beräknas vid aktuell produktionsvolym ge en ökad kostnad på ca 1,1 - 1,2 Mkr.

1.4 Produktionsutvecklingen

Sedan 1975/76 har produktionsutvecklingen för de viktigaste produkterna utvecklats på följande sätt.

1.4.1 Mjölk (vid mejeriinvägd mjölk)

Område	75/76 Mkg	76/77 Mkg	76/77 /75/76 %	77/78 Mkg	77/78 /75/76 %	78/79 Mkg	78/79 /75/76 %
1	38,0	38,5	101,3	39,4	103,7	40,5	106,6
2	234,9	235,2	100,1	231,7	98,6	242,0	103,0
3	119,3	120,6	101,1	122,2	102,4	126,7	106,2
4	87,7	89,5	102,1	93,7	106,3	97,5	111,2
5	183,7	186,9	101,7	191,9	104,5	201,7	109,8
Totalt	663,6	670,7	101,7	678,9	102,3	708,4	106,3
Hela landet	3119,1	3087,7	99,0	3111,3	99,7	3215,6	103,1

1.4.2 Nötkreatur (besiktigad slakt)

Område	75/76 ton	76/77 ton	76/77 /75/76 %	77/78 ton	77/78 /75/76 %	78/79 ton	78/79 /75/76 %
1	8950	9306	104,0	9440	105,5	8895	99,4
2	2419	2699	111,6	2693	111,3	2675	110,6
3	2468	2542	103,0	2562	103,8	2526	102,4
4	7332	7249	98,9	7665	104,5	7958	108,5
Totalt	21169	21796	103,0	22360	105,6	22054	104,2
Hela* landet	148491	147384	99,3	148696	100,1	148759	100,2

* Inkluderar hemsakt

1.4.3 Får och lamm (besiktigad slakt)

Område	75/76 ton	76/77 ton	76/77/75/76 %	77/78 ton	77/78/75/76 %	78/79 ton	78/79/75/76 %
1	286	340	118,9	357	124,8	350	122,4
2	142	196	138,0	205	144,4	203	143,0
3	109	127	116,5	126	115,6	122	111,9
4	368	390	106,0	392	106,5	381	103,5
Totalt	905	1053	116,4	1080	119,3	1056	116,7
Hela landet	4194	4576	109,1	4759	113,5	4654	111,0

1.4.4 Fläsk (besiktigad slakt)

Område	75/76 ton	76/77 ton	76/77/75/76 %	77/78 ton	77/78/75/76 %	78/79 ton	78/79/75/76 %
1	4407	5583	126,7	5926	134,5	5775	131,0
2	753	773	102,7	867	115,1	901	119,7
3	1056	1085	102,7	1051	99,5	1125	106,5
4	-	-	-	-	-	-	-
Totalt	6215	7441	119,7	7844	126,2	7802	125,5
Hela * landet	287495	303030	105,4	303570	105,6	312682	108,9

* Inkluderar hemslacht

1.4.5 Av tabellerna under 1.4.1 - 1.4.4 framgår att produktionsutvecklingen med några undantag varit bättre och i några fall mycket bättre i stödområdena än i landet som helhet.

1.5 Extra regionala bidrag och kostnadstillägg

I detta sammanhang vill nämnden erinra om att medel inom reglerings ekonomin numera omfördelas för att kompensera vissa områden belägna huvudsakligen i norra Sverige, för en i förhållande till övriga delar av landet oförmånlig utveckling av frakt- och driftskostnader vid mejerier och slakterier.

Redan innan nuvarande stödformer infördes omfördelades vissa medel inom utjämningsystemet för mjölk så att utjämningsbidraget för invägd mjölk utgick med högre belopp i norra Sverige. Denna anordning har behållits även sedan de nya stödformerna infördes den 1 juli 1971. I de områden där prisstöd utgår för mjölk erhåller mejerierna till förstärkning av avräkningspriset sålunda ett utjämningsbidrag som är 2 öre högre per kilogram invägd mjölk än i övriga landet.

Fr o m den 1 februari 1975 infördes ett extra regionalt tillägg för mjölk och fr o m den 3 mars samma år infördes ett kostnadstillägg för kött. Dessa stödformer har därefter blivit föremål för höjningar.

Fr o m den 1 juli 1979 utgår det regionala tillägget för mjölk med 3 öre per kg för mjölk invägd inom Nedre Norrlands Producentförening, Ångermanlands Mejeriförening, Norrmejerier, Norrbottens läns Producentförening, med 1,5 öre/kg inom Södra Hälsinglands mejeriförening och med 0,5 öre/kg för den mjölk som erhåller statligt pristillägg inom Arla, Norra Dals mejeriförening, Västra Dals mejeriförening, Värmlandsmejerier, Dalarnas mejeriförening och Gefleortens Mejeriförening.

För nötkött utgår fr o m den 2 juli 1979 kostnadstillägget i Norrbottens län med 23 öre/kg för fläsk, med 50 öre/kg för kött av nötkreatur samt med 20 öre/kg för får- och lammkött. I Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands län samt Hälsingland utgör kostnadstillägget 18 öre/kg för fläsk, 20 öre/kg för kött av nötkreatur och 19 öre/kg för får- och lammkött. Kostnadstillägget utgår i Gästrikland samt Kopparbergs, Värmlands och Gotlands län med 12 öre/kg för fläsk och 14 öre för kött av nötkreatur, får och lamm. I övriga delar av Sverige med undantag av Skåne, Blekinge och Halland utgår kostnadstillägget med 4 öre/kg för fläsk och 5 öre/kg för kött av nötkreatur, får och lamm.

De medel som omfördelades genom extra regionala bidrag och kostnadstillägg uppgick under 1978/79 till 8 resp 15 Mkr. Fr o m den 1 juli 1979 omfördelas ytterligare 5 Mkr vardera för extra regionala bidrag och kostnadstillägg.

1.6 Till jordbruksnämnden inkomna förslag om ändringar av mjölkstödet

- 1975-04-28 från Norrbottens läns producentförening angående överföring av Haparanda och Kalix kommuner till högre prisstödsområde.
- 1978-01-17 från Lantbrukarnas länsförbund i Uppsala om att reglerna om särskilt stöd till lantbrukare inom C, U, P, R och I län bibehålls och utbygges så att samtliga brukare erhåller samma betalning.
- 1978-05-03 från Gefleortens mejerieförening angående norra Upplands stödområdestillhörighet.
- 1979-03-16 från länsstyrelsen i Uppsala län angående statligt stöd till jordbruket i Norduppland.
- 1979-08-15 från Gefleortens mejerieförening samt Lantbrukarnas länsförbund i Gävleborg, Uppsala och Västmanland om att ett nytt område inrättas för statligt mjölkristillägg i norra Uppland.
- 1979-03-15 från Värmlands mejerier angående höjd nivå och ändrade gränsdragningar inom Värmland.
- 1979-10-01 från lantbruksnämnden i Västernorrlands län om att jordbruksnämnden beaktar i skrivelsen framförda synpunkter i den förestående översynen av prisstödet till jordbruket i norra Sverige.
- 1979-10-10 från Norrbottens läns producentförening och Lantbrukarnas länsförbund i Norrbotten vari bl a yrkas att hela Norrbottens län förs till område 1 och att en fördubbling sker av stödbeloppen.
- 1979-11-16 från Lantbrukarnas provinsförbund i Ångermanland resp Medelpad vari bl a begärs att vissa församlingar förs till område 1 och att övriga delar av Västernorrlands län förs till område 2.

1.7 Till jordbruksnämnden inkomna förslag rörande övriga stödformer m.m.

I vissa av de framställningar som redovisas i avsnitt 1.6 framförs också synpunkter rörande stöd till äggproduktion och potatisodling. Vidare har bl a förslag lämnats om tätare uppräknings av norrlandsstödet.

2. Jämförande produktionskostnads kalkyler för mjölk- och köttproduktion i mellersta och norra Sverige 1979/80

1972 års jordbruksutredning utförde 1975/76 beräkningar för att belysa skillnader i produktionskostnader till följd av naturliga, produktionstekniska och marknadsmässiga olikheter mellan områden. Dessa beräkningar har av lantbruksstyrelsen förnyats hösten 1979. Samma beräkningsmetod har använts medan ingående data ändrats till gällande nivå för resp år.

Beräkningarna har utförts för ett antal typområden (2 till 4 i varje län samt ett referensområde i vardera R och T län) som har valts ut i samråd med resp lantbruksnämnd. Typområdena skall avspegla de olika länens varierande naturliga produktionsförutsättningar så som de lokalt kan avgränsas med resp lantbruksnämnds kännedom om dessa förhållanden.

2.1 Beräkningsmodellen

Beräkningarna utförs på så sätt att arbetsersättningen i kr/timme beräknas för referensområdet med det aktuella mjölkpriset. Denna timersättning hålls sedan konstant för alla företag och man räknar fram vilket mjölkpris som erfordras i respektive område för att arbetsersättningen skall bli lika stor räknat i kr/timme. Ett företag med större arbetsbehov får således en större total arbetskostnad och kräver därmed ett högre mjölkpris.

Prisrelationerna mellan mjölk och kött ansluter mycket nära till förhållandet 1:10. Det gäller såväl 1975/76 som 1979. I beräkningsmodellen har därför gjorts approximationen att 1 kg kött motsvarar 10 kg mjölk.

Beräkningsmodellen är konstruerad för att belysa skillnader mellan områden. Vid jämförelser mellan olika år måste man ta hänsyn till att det faktiska mjölkpriset i referensområdet styr arbetsersättningen. Ju högre mjölkpris och därmed arbetsersättning, desto större skillnader mellan områdena eftersom arbetsbehovet varierar.

2.2 Resultat

Beräkningarna visar, med de givna förutsättningarna, att produktionskostnadsskillnaderna är betydande och att skillnaderna har ökat med tiden. 1976 var merkostnaderna för de undersökta områdena lägst 11 och högst 40 öre per kg mjölk. 1979 är motsvarande tal 15 resp 49 öre per kg. Timersättningen i kalkylen var 17,78 kr 1976 och är 19,24 kr 1979.

Den genomsnittliga merkostnaden för tyngårdarna i varje område jämfört med referensområdet i R och T län för produktion av mjölk och kött 1976 och 1979 (förutsatt egen fodersäd) framgår av följande tabell.

Område	Merkostnad öre/kg mjölk, medeltal för respektive område		
	1976	1979	ökning 76 - 79
1	34	41	7
2	24	29	5
3	23	28	5
4	22	26	4
5	12	14	2

./. En mera ingående beskrivning av lantbruksstyrelsens beräkningar ges i bil 1.¹

¹ Här utesluten.

3. Förslag till ändringar av stödbelopp och områdesförändringar för nu befintliga stödformer

3.1 Mjök

3.1.1 Stödnivåer

Nämnden har i de förslag till nya stödnivåer som redovisas i det följande utgått från lantbruksstyrelsens beräkningar och den allmänna kostnadsstegringen i lantbruket, mätt med PM-index, samt tagit hänsyn till produktionsutvecklingen i de olika områdena. PM-index har under perioden oktober 1976 - oktober 1979 stigit med 29,8 procent. Vidare har nämnden ansett sig böra iakttaga försiktighet när det gäller uppräknig i de mest sydliga områdena, detta med hänsyn till de besvärliga gränsdragningsproblem som finns vid femte områdets sydgräns.

Nämndens förslag till nya stödnivåer inom respektive område framgår av nedanstående uppställning.

Område	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	27,2	39,0
2	22,0	27,6
3	19,4	24,0
4	11,2	16,0
5	4,6	6,8

Kostnaden för denna uppräknig baserad på mjölkinvägningen under 1978/79 beräknas till 33,3 Mkr.

3.1.2 Stödområdesindelning

Nämnden har i sitt förslag till gränsjusteringar i viss mån beaktat de framställningar som redovisats i avsnitt 1.6. Med utgångspunkt från produktionsförutsättningarna kan det sålunda vara motiverat att flytta församlingarna Ramsele, Edsele, Adalsliden, Junsele, Anundsjö, Björna, Trehörningsjö, Skorped, Gideå, Grundunda och Haverö i Västernorrlands län från område 3 till område 2.

Nämnden föreslår vidare att Norra och Södra Finnskoga samt Dalby församlingar i Värmlands län, Lima, Transtrands, Älvdalens, Våmhus och norra delarna av Mora församlingar i Kopparbergs län flyttas från område 4 till område 3. Härigenom undviks att område 4 kommer att gränsa direkt till område 1. Dessa uppflyttningar är motiverade även ur produktionsteknisk synpunkt.

Kostnaderna för de föreslagna områdesförändringarna kan beräknas till ca 1 Mkr per år.

3.2 Kött_och_fläsk_

Utgångspunkten för nämndens förslag har varit den allmänna kostnadsstegringen mätt med PM-index.

Förslag till nya stödnivåer inom respektive område framgår av nedanstående tablå.

Område	Kött av nötkreatur		Fårkött		Fläsk	
	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg	Nuvarande stödbelopp öre/kg	Förslag öre/kg
1	175	223	175	223	39	50
2	130	165	130	165	26	33
3	71	90	71	90	13	17
4	26	33	26	33	-	-

Kostnaderna för denna uppräknig baserade på slakten under 1978/79 beräknas till 7,2 Mkr per år.

3.3 Smågrisproduktionen

Nuvarande stödbelopp vilka utgår sedan den 1 juli 1978 grundar sig på kostnadsläget under hösten 1977. Nämnden anser sig därför böra föreslå en uppräknig i stort sett motsvarande den allmänna produktionskostnadsstegringen i lantbruket (PM-index) under perioden oktober 1977 - oktober 1979 vilken uppgår till 16,3 procent.

Förslag till nya stödbelopp framgår av nedanstående tabell:

Område	Nuvarande stödbelopp kr/sugga	Förslag kr/sugga
1	300	345
2	200	230
3	150	175
4	75	85

Kostnaden för stödet beräknas med oförändrat antal suggor öka med 0,3 Mkr.

3.4 Getskötseln

Då även denna stödform infördes fr o m den 1 juli 1978 föreslår nämnden här liksom för smågrisproduktionen en uppräknig i huvudsak motsvarande PM-index under den senaste tvåårsperioden. Stödbeloppet föreslås höjt från 130 kr till 150 kr per mjölkproducerande get. Kostnaden för stödet till getskötseln beräknas med oförändrat antal getter öka med 0,1 Mkr per år.

3.5 Rennäringen

Detta stöd har tidigare ansetts böra följa utvecklingen för nötköttstödet. I avvaktan på resultatet av den utredning som tillsatts rörande rennäringens ekonomiska förhållanden föreslår nämnden en uppräknig motsvarande PM-index innebärande att stödet bör höjas från 100 kr till 130 kr per slaktad ren. Kostnaden för stödet beräknas vid oförändrad slakt öka med 0,9 Mkr per år.

4. De s k personliga pristilläggen

I jordbruksnämndens skrivelse till regeringen den 2 juni 1978 angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige föreslog nämnden en avveckling av de s k personliga tilläggen. En plan för avvecklingen skulle utarbetas och förslag skulle senare lämnas till regeringen.

Nu gällande bestämmelser för de personliga pristilläggen redovisas på sid 3.

Antalet stödberättigade har sedan 1971 minskat från 937 till 538 st. Minskningen har skett genom att från början berättigade leverantörer har upphört med mjölkproduktion eller passerat 67-årsgränsen.

Kostnaden för de personliga tilläggen var under 1978/79 ca 1,2 Mkr.

För den mjölk för vilken det utgår statligt pristillägg på 3 öre/kg enligt bestämmelserna för personligt pristillägg betalas dessutom från Föreningen för mejeriprodukter ett med 2 öre förhöjt utjämningsbidrag enligt samma grunder som däller för de områden i norra Sverige där prisstöd utgår. Detta innebär att den faktiska skillnaden i avräkningsprishänseende kan uppgå till 5 öre. Det lär dock förekomma att mejerier fördelar tväringen på all invägd mjölk varför skillnaden i praktiken inte blir 5 öre utan ca 4 öre/kg.

En avveckling föreslås ske fr o m den 1 juli 1980 genom att det statliga pristillägget för 1980/81 minskas med 1 öre/kg och under 1981/82 med ytterligare 1 öre/kg för att fr o m den 1 juli 1982 helt upphöra att utgå.

Kostnaden över budgeten för de personliga tilläggen beräknas härigenom uppgå till ca 0,8 Mkr under 1980/81.

5. Äggproduktionen

5.1 Allmänt

Norrland är i fråga om äggförsörjningen ett underskottsområde. Antalet värphöns i norrlandsläna och Kopparbergs län uppgår enligt uppgifter från lantbruksräkningen 1978 till ca 390 000, varav 90 % finns i ca 150 besättningar med mer än 200 höns.

Produktionen av ägg i nämnda län beräknas under 1978 till ca 6 000 ton. Detta innebär att ca 1/3 av de i Norrland konsumerade äggen också produceras där. De mindre äggproducerande företagen d v s företag med färre än 200 höns beräknas producera ca 500 ton. Av den totala produktionen 1978 levererades 2 800 ton till runmärkesberättigade packerier inom området. För 1979 beräknas invägningen till packerierna bli ca 2 600 ton. Viss del av produktionen levereras till packerier som ligger söder om nämnda område. I huvudsak gäller detta för den produktion inom Kopparbergs och Gävleborgs län som levereras till Svenska Ägghandelsförbundets packeri i Kungsängen. Enligt uppgift från ägghandelsförbundet beräknas dessa leveranser från Kopparbergs och Gävleborgs län uppgå till ca 800 ton. Den totala invägningen till runmärkesberättigade packerier av ägg producerade inom norrlandsläna uppskattas för 1979 således till ca 3 400 ton.

Slakten av värphöns sker i huvudsak vid Kronfågels slakteri i Örnsköldsvik. Antalet slaktade höns uppgick 1978 till 149 000.

5.2 Produktionskostnadsskillnader och alternativa former av stöd

I likhet med andra produktionsgrenar inom jordbruket är produktionskostnaden för ägg högre i norra Sverige. Enligt beräkningar utförda av Lantbrukets Utredningsinstitut (LUI) uppgår kostnadsdifferensen i jämförelse med mellersta Sverige till 44 öre/kg i Norrbottens och Västerbottens län, till 32 öre/kg i Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län samt till 16 öre/kg i Kopparbergs län.

Skillnaden i produktionskostnad är främst betingad av ett högre foderpris men är också beroende av byggnads- och uppvärmningskostnader. I första hand torde följande former för ett stöd till äggproduktionen kunna diskuteras:

- 1) Ett särskilt packeribidrag för ägg invägda vid runmärkesberättigade packerier.
- 2) Bidrag direkt till producenten i relation till produktionens storlek.
- 3) Fraktbidrag för foder.
- 4) Helt eller delvis täckande av merkostnader som är regionalt betingade vid Kronfågels slakteri i Örnsköldsvik. Stödet kan utformas antingen som ett fast driftsbidrag eller göras beroende av den slaktade kvantiteten.

Nämnden har studerat de olika alternativen bl a ur administrativ synpunkt. Nämnden har därvid funnit att om ett stöd skall införas bör detta utgå enligt 1 och 4 ovan.

5.3 Stödets storlek

Med beaktande av de kostnadsskillnader som föreligger i jämförelse med mellersta Sverige och med hänsyn tagen till norrlandsstödet för andra produktionsgrenar skulle ett stöd till äggproduktionen i norra Sverige av ca 1 Mkr per år vara motiverat.

5.4 Packeribidrag

Om ett packeribidrag anses böra införas bör det lämpligen utgå med följande belopp för ägg som producerats inom resp områden.

<u>Område</u>	<u>öre/kg</u>
1 Norrbottens och Västerbotten län	35
2 Västernorrlands, Jämtlands och Gävleborgs län	25
3 Kopparbergs län	10

Kostnaden kan vid en volym motsvarande 1978 års invägning beräknas till ca 455 tkr i område 1, ca 325 tkr i område 2 och ca 80 tkr i område 3. Totalt således ca 860 tkr per år.

Produktionsutvecklingen inom äggnäringen har emellertid sedan några år tillbaka medfört betydande avsättningsproblem. Härigenom har regleringsföreningen Svensk ägghandel tvingats att vidta särskilda stödåtgärder, vilka tagit i anspråk regleringsmedel i en storleksordning som inte kan anses vara normalt för näringen.

Med hänsyn till föreliggande överskottssituation och då äggproduktionen inte är särskilt arbetsintensiv har nämndens majoritet därför ställt sig tveksam till att nu införa ett särskilt packeribidrag för norra Sverige.

5.5 Stöd till Kronfågels slakteri i Örnsköldsvik

Kronfågels slakteri i Örnsköldsvik är det enda fjäderfäslakteriet i Norrland och drivs sedan några år med förlust, vilken under 1978 var 204 000 kr.

Slakteriet tillförs sedan den 1 juli 1977 ett driftsbidrag på 150 000 per år av regleringsmedel under förutsättning att ingen ersättning utgår för de inlevererade slakthönsen. Detta driftsbidrag motsvarar i stort sett skillnaden i intransportkostnader i jämförelse med mellersta Sverige.

Om de medel som nu utgår som driftsbidrag i stället skulle ha tillförts slakteriet som ett bidrag per slaktad nöna, skulle detta bidrag ha utgjort ca en krona per nöna. Utslaget på äggproduktionen motsvarar detta ca fem öre per kg ägg. Nämnden vill emellertid förordna att stöd från om den 1 juli 1980 t v får utgå i form av ett driftsbidrag om 150 tkr per år att bestridas med budgetmedel. Det är dock enligt nämnden angeläget att man söker finna alternativa former för omhändertagande av slakthönsen i Norrland.

6. Stöd till potatisodlingen i Norrland

LRF har i skrivelse den 19 oktober 1979 till jordbruksnämnden aktualiserat frågan om ett stöd till potatisodlingen och hemställt om att nämnden skulle ta upp frågan vid sin översyn. I skrivelsen ././ har förbundet bifogat en utredning (bil 2¹) vari föreslås att stödet bör utgå som ett arealbidrag med 500 kr/ha i Gävleborgs län, med 1 000 kr/ha i Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län samt med 1 500 kr/ha i Norrbottens län. Enligt förslaget skall något stöd inte utgå för det första halva hektaret. För areal överstigande 15 ha föreslås stödet utgå med 60 procent.

Mot bakgrunden av den minskning som arealen för potatisodling i Norrland undergått på 1970-talet anser nämnden att det finns skäl för att genom särskilda stödåtgärder söka motverka en ytterligare nedgång i odlingen. Nämnden vill därför föreslå att ett arealbaserat stöd införs på försök fr o m den 1 juli 1980. Härvid bör man kunna utgå från LRF:s förslag men detta bör modifieras något och likaså bör en mindre reduktion i de föreslagna stödbeloppen företas. Nämnden föreslår att stödet utformas på följande sätt.

Arealbidrag bör utgå med 400 kr/ha i Gävleborgs län, 800 kr/ha i Västernorrland, Jämtlands och Västerbottens län och med 1 200 kr/ha i Norrbottens län. Nämnden anser emellertid att man bör undvika att potatisodlarna i Norrland måste erlägga den arealavgift som uttas vid odling av potatis genom en särskild inbetalning. Avgiften utgör f n 300 kr/ha. Vid odlingar understigande 0,5 ha utgår ingen avgift.

I likhet med LRF föreslår nämnden att något arealbidrag inte skall utgå för det första halva hektaret. Arealavgiften bör dock alltid kvittas mot utgående bidrag varför detta bör vara lägst lika med avgiften. Nämnden föreslår vidare att avtrappningsgränsen sänks från 15 till 10 ha samtidigt som stöoprocenten sänks från 60 till 40 procent för den del av arealen som överstiger 10 ha.

Kostnaderna för det föreslagna stödet blir givetvis beroende på produktionsutvecklingen men beräknas vid 1978 års arealfördeining medföra en kostnad av ca 2,3 Mkr/år.

¹ Här utesluten.

7. Anslagsberäkning för budgetåret 1980/81

I regleringsbrevet för budgetåret 1979/80 har anvisats ett förslagsanslag av 141 Mkr för stöd till jordbruket i norra Sverige. I anslagsframställningen för budgetåret 1980/81 har nämnden räknat upp utgifterna för stödet under 1979/80 till 146 Mkr med hänsyn till bl a den beräknade produktionsutvecklingen.

I årets anslagsframställning har nämnden beräknat medelbehovet 1980/81 för stödet till 149 Mkr. Nämnden har därvid inte tagit hänsyn till de kostnadsökningar som föreliggande översyn kommer att leda till.

De i denna redovisning angivna förslagen till förändringar beräknas leda till följande ökning av medelsbehovet för budgetåret 1980/81.

<u>Animalieområdet</u>	<u>Mkr</u>
Mjök	+ 33,3
" , områdesändring	+ 1,0
" , personliga tillägg	./ 0,4
Kött	+ 6,5
Fläsk	+ 0,7
Smågrisar	+ 0,3
Getter	+ 0,1
Ägg	+ 0,2
Ren	+ 3,3
<u>Vegetabilieområdet</u>	<u>Mkr</u>
Potatis	+ 2,3
S:a	+ 44,9
Kostnadsökning med hänsyn till beräknad produktions- utveckling 1980/81	+ 5,0
Totalt	+ 49,9

Detta innebär att medelsbehovet för budgetåret 1980/81 med hänsyn till föreslagna förändringar och förväntad produktionsutveckling kan beräknas till 195,9 Mkr enligt följande.

	<u>Mkr</u>
Anvisat anslag för 1979/80	141,0
Kostnadsökning för 1979/80 med hänsyn till beräknad produktionsutveckling och de områdesförändringar som genomfördes fr o m den 1 juli 1979.	+ 5,0
Ökat medelsbehov för nu föreslagna ändringar av stödet	+ 44,9
Kostnadsökning för 1980/81 med hänsyn till produktionsutvecklingen	+ 5,0
<hr/> Medelsbehov för 1980/81	<hr/> 195,9

8. Tätare översyner

I framställningar till jordbruksnämnden har vissa av LRF:s länsförbund påtalat att stödet till jordbruket i norra Sverige urholkas genom att uppräknig med hänsyn till kostnadsutvecklingen görs vart tredje år. Beträffande denna fråga vill nämnden framhålla att om kostnadsutvecklingen inom jordbruket fortsätter på samma sätt som under senare delen av 1970-talet, torde detta medföra att stödets realvärde sjunker hastigare än vad riksdagen ursprungligen torde ha tänkt sig när man uttalade sig för treåriga översyner.

Av administrativa skäl anser nämnden det emellertid olämpligt att göra alltför täta justeringar. Frågan har också en kostnadsaspekt. En årlig uppräknig skulle således med en kostnadsökning om 10 % per år och oförändrad produktion för den närmaste treårsperioden ge en ökad kostnad på 55 - 60 Mkr. Om kostnaden för jordbruksproduktionen fortsättningsvis utvecklas i samma takt som under de senaste åren, anser nämnden emellertid att nästa översyn bör ske inom två år.

Detta ärende har avgjorts av generaldirektören och ledamöterna Brangmo, Hillbom, Kristiansson, Lindfors och Tiberg efter föredragning av avdelningschefen Olsson och i närvaro av avdelningschefen Wenker och byråcheferna Hansson och Sandqvist.

Ledamöterna Kristiansson och Tiberg förklarade att de avsåg att senare inkomma med skriftlig reservation i fråga om vissa delar av beslutet. Reservationen bifogas i direkt anslutning till denna skrivelse.

Ingvar Lindström

Bengt Olsson

RESERVATION

till statens jordbruksnämnds skrivelse angående
översynen av prisstödet i norra Sverige

Enligt 1977 års jordbrukspolitiska beslut bör ett huvudsyfte med denna politik vara att tillförsäkra dem som är sysselsatta inom jordbruket i alla delar av landet en ekonomisk och social standard, som är likvärdig med den som jämförbara grupper uppnår. Utformningen av 1977 års beslut innebär också, att jordbrukets regionalpolitiska betydelse starkare än tidigare beaktats.

Vi har velat erinra om detta som bakgrund till att vi i vissa delar reserverar oss mot nämndmajoritetens ståndpunkt i vad gäller den översyn av prisstödet till jordbruket i norra Sverige som nämnden på regeringens uppdrag nu företagit.

Prisstödet överses f n vart tredje år, vilket vi anser vara helt otillfredsställande. Den bekymmersamma ekonomiska situation i vilket jordbruket i norra Sverige nu befinner sig beror till stor del på att prisstödet inte uppräknats fortlöpande utan successivt urholkats. Nämndmajoriteten har också funnit sig böra förordna, att i fortsättningen uppräknings sker efter två år. För vår del anser vi att skäl finns att justera prisstödet i norra Sverige halvårsvis. Av praktiska skäl synes dock en sådan justering kunna begränsas till en gång om året.

Nämndmajoritetens förslag innebär, att de totala kostnaderna för norrlandsprisstödet ökar med ca 50 mkr inkl antagen volymökning under 1980/81 som uppskattats öka kostnaderna med ca 5 mkr.

Under återopande av 1977 års jordbrukspolitiska beslut om det norrländska jordbrukets stora regionalpolitiska betydelse och det svåra ekonomiska läget för näringsutövarna i norra Sverige vill vi för vår del föreslå, att nuvarande pristillägg uppräknas kraftigare än vad majoriteten i nämnden förordat eller med ytterligare 10 mkr. I detta sammanhang må anmärkas, att det norrländska jordbruket kan beräknas ha gått förlustigt ett belopp av storleksordningen 50 mkr under innevarande treårsperiod jämfört med om pristilläggen mera kontinuerligt justerats uppåt i enlighet med PM-index utveckling.

Vi har funnit de föreslagna ändringarna av områdesindelningen för mjölkpristilläggen välmotiverade. Vi har vidare funnit, att skäl föreligger för ytterligare områdesjusteringar. Det gäller här områdesändringar, som har förhållandevis små budgetmässiga konsekvenser. Vi förutsätter att sådana ändringar även i fortsättningen ligger inom nämndens befogenheter.

I nämndens skrivelse redovisas den tekniska utformningen av ett packeribidrag för ägg i norra Sverige. Nämndens majoritet ställer sig emellertid tveksam till att nu införa ett särskilt packeribidrag i norra Sverige med hänvisning till bl a föreliggande överskottssituation inom äggproduktionen.

Enligt vår uppfattning måste riksdagens beslut i denna fråga tolkas som om ett prisstöd för äggproduktionen i norra Sverige skall införas. Vi vill också framhålla att norrlandsprisstödet ej bör vara avhängigt variationer i den totala produktionen utan bör syfta till att eliminera kostnadsskillnader inom densamma. Vi förordar därför att, vid sidan om det särskilda stödet till slakteriet i Örnsköldsvik som statens jordbruksnämnd förordar, ett packeribidrag med den utformning som statens jordbruksnämnd presenterar i sin skrivelse genomförs fr o m 1 juli 1980.

Vad gäller stöd till potatisodlingen i Norrland anser vi att de arealbidrag som LRF föreslagit är väl underbyggda och bör utgå fr o m 1 juli 1980. Vi kan däremot ansluta oss till nämndens förslag beträffande avtrappningsregler vid stigande areal och att bidraget skall lägst motsvara utgående arealavgift.

Nämnden föreslår vidare att de s k personliga pristilläggen för mjölk avvecklas med 1 öre under 1980/81 och med ytterligare 1 öre 1981/82 för att helt upphöra att utgå fr o m 1 juli 1982.

Om en avveckling av de personliga pristilläggen skall ske bör enligt vår uppfattning de härigenom friställda beloppen tillföras norrlandsprisstödet.

I jämförelse med nämndens majoritetsbeslut innebär vårt förslag ökade kostnader för stödet till äggproduktionen och potatisodlingen med sammanlagt 1-2 mkr. Vi föreslår vidare att ett mindre belopp avsätts för vissa begränsade områdesjusteringar, som bör kunna handläggas av statens jordbruksnämnd. Resterande belopp upp till 10 mkr bör fördelas i

första hand på mjölk-, smågris-, kött- och fläskproduktionen. Härigenom bör möjliggöras att nämnda produkter inom samtliga områden erhåller en uppräkning motsvarande lägst PM-index.

Stockholm den 13 december 1979

Axel Kristiansson

Lennart Tiberg

Sammanställning av remissyttranden över statens jordbruksnämnds förslag angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige fr. o. m. den 1 juli 1980

Nästan alla remissinstanser föreslår vissa ändringar i statens jordbruksnämnds förslag i fråga om stödnivåer, gränser för stödområden och utvidgning av stödet till flera produkter. Flertalet remissinstanser förordar tätare översyner av stödet. Ändringarna motiveras bl. a. av regionalpolitiska skäl, sociala skäl, de naturliga förutsättningarna för jordbruk, lönsamhets- och strukturförhållandena inom jordbruket, produktionsutvecklingen inom jordbruket, möjligheterna till sysselsättning inom andra näringar, kostnadsökningarna i norra Sverige samt problemen med de personliga pristilläggen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att även om jordbruksnämndens förslag innebär en påtaglig förbättring för område 1 är det ytterst tveksamt om det föreslagna prisstödet medför en lönsamhet jämförbar med det mellansvenska jordbrukets.

Införandet av ett särskilt packeribidrag för ägg skulle enligt länsstyrelsen knappast medföra att överskottssituationen i landet förstärks genom tillkomsten av ny kapacitet. Även här bör gälla att de norrländska företagen kompenseras för produktionsmerkostnader.

Länsstyrelsen anser att Kalix och Haparanda kommuner bör föras till område 1.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anser att ytterligare medel bör ställas till förfogande för prisstödet och att de i första hand bör utgå till mjölk- och köttproducenterna.

Statens jordbruksnämnds förslag innebär enligt länsstyrelsen att mjölkproducenterna inte helt kompenseras och att dessutom ingen hänsyn tas till de kostnadsökningar som ägt rum efter beräkningarnas utförande. Länsstyrelsen förordar därför en ytterligare höjning med minst 2 öre/kg mjölk inom stödområde 2. Mot bakgrund av bl. a. kostnadsrelationerna mellan mjölk och kött anser länsstyrelsen att prisstödet till kött inom område 1 bör höjas väsentligt utöver statens jordbruksnämnds förslag.

Länsstyrelsen framhåller vidare att ett stöd till äggproduktionen är motiverat från regional synpunkt och förordar ett stöd till packerierna.

Länsstyrelsen understryker vikten av att ett arealbundet prisstöd bör utgå till potatisodlingen i Norrland. Enligt länsstyrelsen är emellertid lönsamhetsskillnaderna inte sådana att de motiverar att Västerbottens län kommer i ett område med lägre prisstöd än Norrbotten. Norrbotten och Västerbotten bör därför, i likhet med förhållandena inom animalieproduktionsgrenarna, ingå i samma prisstödområde.

Länsstyrelsen i Jämtlands län anför vad gäller den föreslagna stödnivån för mjölk att det inte är möjligt att fastställa i hur stor omfattning den allmänna kostnadsstegringen och produktionsutvecklingen var för sig påverkat jordbruksnämndens förslag till prisstöd. Enligt länsstyrelsen borde de jämförande produktionskostnadsberäkningarna direkt påverka prisstödetets storlek.

Beträffande det föreslagna prisstödet till kött och fläsk samt smågrisproduktionen framför länsstyrelsen liknande invändningar.

Vad gäller det föreslagna stödet till getskötseln anser länsstyrelsen att det är uppenbart att stödet till getskötseln är mycket lågt i förhållande till det som utgår till mjölkföretag. En analys av getskötselns lönsamhet i förhållande till mjölkproduktionens lönsamhet anses därför angelägen. I avvaktan på en sådan utredning om getskötselns ekonomiska förhållande kan enligt länsstyrelsen uppräknigen ske med ledning av PM-index.

Beträffande äggproduktionen anför länsstyrelsen att enligt beräkningar utgör kostnadsdifferensen för länets del 32 öre/kg. Med denna utgångspunkt borde därför prisstödet i första hand utgå med detta belopp. I andra hand förordar länsstyrelsen att prisstödet uppgår till de belopp som jordbruksnämnden anger.

Vad gäller potatisodlingen förordar länsstyrelsen att ett stöd i form av arealbidrag införs uppgående till minst 1 000 kr./ha för Jämtlands län.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län föreslår vissa justeringar i områdesindelningen och förordar att Ramsele, Junsele och Haverö församlingar ingår i stödområde 1. När det gäller övriga delar av länet anser länsstyrelsen att länet bör tillhöra stödområde 2 för mjölk och stödområde 1 för kött och fläsk. För den händelse det av kostnadsskäl bedöms ogenomförbart att överföra hela länet till stödområde 2 avseende mjölkproduktion anser länsstyrelsen att, utöver de församlingar som av statens jordbruksnämnd föreslås ingå i detta område, åtminstone församlingarna Helgum, Gränge, Viksjö, Holm, Liden och Borgsjö hänförs till stödområde 2.

Länsstyrelsen ifrågasätter vidare riktigheten av att koppla samman överskottssituationen av ägg med frågan om prisstöd.

Beträffande potatisodlingen hälsar länsstyrelsen med tillfredsställelse jordbruksnämndens förslag att ett arealbidrag införs.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anser att jordbruksnämndens förslag missgynnar länet. Det är enligt länsstyrelsens uppfattning framför allt angeläget att mjölkproduktionen lämnas ett stöd som står i bättre relation till de verkliga produktionskostnaderna. Beträffande de mer utpräglade glesbygderna i länet bör speciell hänsyn tas. Länsstyrelsen föreslår att skördeområde 932, delen belägen inom Gävleborgs län, och Voxna församling förs till område 2 samt att prisstöd för mjölk utgår med 20 öre för område 4 och med 10 öre för område 5. Vad avser kött föreslås för område 3 ett prisstöd utgå med 120 öre och för område 4 med 50 öre. Prisstöd för fläsk föreslås utgå med 25 öre i område 3 och med 10 öre i område 4. Prisstödet för smågrisuppfödning bör enligt länsstyrelsen uppräknas i proportion till vad som gäller för kött och fläsk.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län kräver att kompensationen för merkostnaderna för mjölk höjs i främst områdena 4 och 5 så att lika ersättning relativt sett utgår i de fem stödområdena. Därefter bör en uppräkning ske efter produktionskostnadsutvecklingen de senaste åren enligt förslaget.

Vad gäller stödområdesindelningen för mjölk tillstyrker länsstyrelsen att de norra delarna av Kopparbergs län får ett högre prisstöd för mjölk än f. n. Länsstyrelsen föreslår dock vissa justeringar så att område 3 kommer att omfatta även Ore församling samt Mora och Malungs kommuner i sin helhet. Vidare föreslås att Ludvika kommun och Norrbärke församling i Smedjebackens kommun förs från område 5 till område 4. Länsstyrelsen anser slutligen att ett införande av ett sjätte prisområde bör övervägas.

Beträffande områdesindelningen för kött anser länsstyrelsen att en uppdelning av Kopparbergs län bör ske så att den norra och mellersta delen av länet förs från stödområde 4 till stödområde 3. Områdesindelningen bör enligt länsstyrelsen i princip följa den som gäller för prisstödet till mjölk. Länsstyrelsen förordar vidare att stöd till fläskproduktionen utgår även i Kopparbergs län och att områdesindelningen i princip följer den för prisstöd till mjölk.

Vad gäller äggproduktionen anför länsstyrelsen att den har förståelse för utredningens tveksamhet på denna punkt men yrkar ändå på att packeribidraget införs. En överproduktion i södra Sverige riskerar annars att ytterligare slå ut äggproduktionen i norr.

Länsstyrelsen i Värmlands län föreslår att även församlingarna Nyskoga, Norra Ny, Lekvattnet och Bogen överförs till område 3 för mjölk eftersom det inte föreligger någon skillnad från odlings- och näringslivssynpunkt mellan dessa och de tre församlingar som enligt jordbruksnämndens förslag bör överföras till prisområde 3. Vidare bör församlingarna Råmen, Gåsborn, Nordmark, Värmskog och Munkfors överföras från område 5 till område 4.

Enligt länsstyrelsen måste även prisstödet till kött differentieras inom länet. Ett område som motsvarar mjölkens prisområde 3 och 4 bör ingå i det tredje köttprisområdet. Enligt länsstyrelsens mening bör vidare stöd utgå även till fläskproduktion utanför mjölkprisområde 5. Vad gäller stödets storlek ansluter sig länsstyrelsen till jordbruksnämndens förslag.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län anser att hela Färgelanda kommun bör ingå i område 5. Under alla omständigheter är det enligt länsstyrelsens mening oacceptabelt att de som redan har personligt prisstillägg skulle förlora det. Alternativt föreslår därför länsstyrelsen att det personliga pristillägget i norra delen av Färgelanda kommun bibehålls. Länsstyrelsen föreslår vidare att socknarna Nössemark och Håbol i Dals Eds kommun och Torsskog, Värvik, Laxarby och Ärtemark i Bengtsfors kommun överföres från område 5 till område 4.

Länsstyrelsen i Örebro län ifrågasätter om inte prisstödet även i område 5 borde kunna höjas så att det täcker en större del av den beräknade merkostnaden för mjölkproduktion.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser att flera skäl motiverar att ett generellt pristillägg för mjölk av samma storleksordning som i södra Dalarna och Gästrikland utgår även i norra delen av Västmanlands län. Bl. a. växtodlingssynpunkter och krav på jämnare och bättre sysselsättning för de i jordbruket sysselsatta talar enligt länsstyrelsen för önskvärdheten av en utökad och effektivare mjölkproduktion i länet och i synnerhet i norra länsdelen. Enligt länsstyrelsen bör stödområdet utökas med i första hand de områden av länet där pristillägg för mjölk utgick före den 1 juli 1971 och därutöver med Skinnskattebergs och Fagersta kommuner, Möklinta församling av Sala kommun samt Enåkers församling av Heby kommun.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser förslaget om avveckling av de personliga pristilläggen för mjölk mycket otillfredsställande. En avveckling av det personliga pristillägget är enligt länsstyrelsen i och för sig befogad, men enbart under förutsättning att det ersätts med generellt pristillägg. Läns-

styrelsen föreslår att ett generellt pristillägg för mjölk och viss övrig animalieproduktion utgår till jordbrukare i ett område i den norra delen av Uppsala län omfattande skördeområdena 13, 43, 44 och 53 dvs. hela Älvkarleby kommun, Västlands, Österlövsta, Hållnäs och Tegelsmora församlingar samt östra delen av Tierps församling och norra delen av Vendels församling i Tierps kommun, Forsmarks, Valö, Films, Danne-mora, Börstils, Öregrund, Gräsö och Hargs församlingar i Östhammars kommun samt norra delen av Tensta församling i Uppsala kommun.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län framhåller att endast förslaget om avveckling av de personliga pristilläggen för mjölk berör länet och beträffande detta har länsstyrelsen inget att erinra mot förslaget om successiv avveckling.

Lantbrukarnas riksförbund anser att ett beslut i enlighet med reservanternas förslag innebär ett minimiprogram för den aktuella översynen av prisstödet i norra Sverige. LRF framhåller att en ökning av jordbruksproduktionen i norra Sverige är ett av huvudsyftena med det regionalpolitiskt motiverade prisstödet i norra Sverige. Det är därför inte hållbart enligt LRF att begränsa höjningarna av pristilläggen under återopande av att produktionen av mjölk samt kött och fläsk sedan mitten av 1970-talet ökat mer i norra Sverige än i landet i dess helhet.

LRF har beträffande de utförda produktionskostnadskalkylerna som sådana inga erinringar att göra. Emellertid vill LRF starkt ifrågasätta det principiellt riktiga i att som nu sker jämföra ett företag med 15 kor i mellersta Sverige med ett företag med samma antal kor i norra Sverige. Medelkoantalet i besättningar i norrlandslänen är i allmänhet mindre än längre söderut i landet. Enligt LRF borde som underlag för ett regionalpolitiskt motiverat stöd jämförelse göras för i olika bygder typiska familjejordbruk, så att jämförelserna med utgångspunkt i de mellansvenska företagen med 15 kor kommer att avse företag med ett mindre koantal ju längre norrut man kommer.

LRF förordar att mjölkpristilläggen ytterligare förstärks i enlighet med vad som föreslagits i reservationen och inom den ekonomiska ram som där angetts. Enligt LRF kan det inte för något pristilläggsområde accepteras att uppräkningsbeloppet blir procentuellt mindre än vad som betingas av 'PM-index' uppgång.

LRF föreslår också en del ytterligare ändringar i områdesindelningen för mjölk i flertalet län utöver vad jordbruksnämnden föreslagit. Vidare föreslår LRF att mjölkpristillägget bör utgå per kg mjölk i stället för per kg mjölkfett.

Beträffande kött och fläsk samt smågrisproduktion förutsätter LRF att uppräkningsbeloppet för pristilläggen lägst sker med utgång från den allmänna kostnadsutvecklingen. Vad gäller pristilläggen för kött och fläsk anser LRF att såväl uppfödning som slakt måste ske inom stödområdet för att pristilläggen skall utgå. I fråga om getskötseln föreslår LRF att stödbeloppet fördubblas.

Beträffande de personliga pristilläggen för mjölk anser LRF att, om dessa pristillägg avvecklas, viss engångsersättning bör lämnas till berörda mjölkproducenter. LRF påpekar även att en avveckling av de personliga pristilläggen även påverkar utjämningsbidraget för mjölk.

Vad avser äggproduktionen förordar LRF att, förutom det stöd till fjäderfäslakteriet i Örnsköldsvik som föreslagits, även ett packeribidrag får

utgå. LRF anser att frågan om ett stöd till äggproduktionen inte får sammankopplas med den aktuella marknadssituationen i landet för ägg. Enligt LRF kan riksdagens beslut inte tolkas på annat sätt än att stöd till äggproduktionen skall införas, om detta är tekniskt möjligt. LRF anser att jordbruksnämndens framställning inte kan tydas på annat sätt än att det inte bereder tekniska svårigheter att införa ett packeribidrag för ägg.

För stöd till potatisodlingen föreslår LRF att högre arealbelopp tillämpas i enlighet med LRF:s tidigare förslag till jordbruksnämnden. Härvid bör emellertid beaktas att inte i något fall arealavgift uttas i stödområdet. Merkostnaderna för denna ökning av prisstödet kvittas mot att stödet avtrappas redan från 10 ha och att reduceringen för större odling sker med 60 %.

LRF föreslår en ökning av stödbeloppet utöver vad jordbruksnämnden förordat med 10 milj. kr. Höjda kostnader för stödet till äggproduktionen och potatisodlingen beräknas uppgå till sammanlagt 1–2 milj. kr. Resterande belopp bör i första hand fördelas på mjölk, smägris- och kött- och fläskproduktionen. Härigenom borde enligt LRF möjliggöras att nämnda produkter inom samtliga områden erhåller en uppräknings motsvarande lägst PM-index' uppgång.

LRF understryker att en tätare översyn av prisstödet är utomordentligt viktig och föreslår att prisstödet i fortsättningen uppräknas åtminstone en gång om året. De enligt jordbruksnämnden beräknade kostnaderna för en årlig översyn, 55–60 milj. kr., utgör enligt LRF ett mått på storleken av den inkomstefterläpning jordbruket i norra Sverige kan väntas bli drabbat av, om översynen av prisstödet inte sker åtminstone en gång om året.

Svenska samernas riksförbund finner det inte möjligt att helt mekaniskt tillämpa PM-index inom jordbruket till grund för en höjning av prisstödet inom rennäringen. När det gäller att finna mätbara faktorer och jämförelsegrunder för en uppräknings av prisstödet ser SSR det rimligt att göra vissa allmänna jämförelser med den ökning av stöd i annan form som tillförts jordbruket i norra Sverige. SSR erinrar om det kostnadstillägg som sedan år 1975 utgår för produktionen av bl. a. nötkött i norra Sverige. Med hänsyn till den av riksdagen beträffande prisstödet till rennäringen angivna medelslaktvikten skulle ett motsvarande stöd till renköttet enligt SSR innebära en uppräknings med ca 25 kr./ren. Eftersom det samtidigt är nödvändigt att utgå från att någon speciell ändring av stödformer riktade till rennäringen inte kommer att genomföras under perioden finner SSR det skäligt att prisstödet uppräknas utöver jordbruksnämndens förslag med lägst 25 kr. till totalt 155 kr./ren.

Sveriges getavelsförbund framhåller att getmjölksproduktionen erhåller knappt 25 % av vad komjölksproduktionen erhåller i stöd och kräver att stödet räknas upp så att det blir jämförbart med vad koägarna erhåller.

Sveriges slakteriförbund hemställer att halva den höjning av norrlandsstödet för nötkreatur och får som föreslås ske den 1 juli 1980 får utbetalas fr. o. m. den 2 juni och resterande del fr. o. m. den 4 augusti 1980 i syfte att utjämna tillförseln till slakterierna.

Innehåll

Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område	2
1 Inledning	3
2 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område den 1 juli 1979—den 30 juni 1980	5
2.1 Justering av införelavgifter, m. m. den 1 juli 1979	5
2.2 Justering av införelavgifter, m. m. den 1 januari 1980	7
2.3 Sammanfattning av mittpriser, subventioner, m. m. fr. o. m. den 1 januari 1980	8
3 Föredragandens överväganden	10
3.1 Prisregleringen på jordbruksprodukter utom sockerbetor och socker	10
3.2 Sockerregleringen	17
3.3 Prisstödet till jordbruket i norra Sverige	19
3.4 Kreditgarantier till trädgårdsnäringens rationalisering m. m. ...	22
4 Hemställan	25
5 Anslagsfrågor för budgetåret 1980/81	26
6 Beslut	29
Bilaga 1 Transumt ur statens jordbruksnämnds skrivelse angående kompensation till jordbruket och viss livsmedelsindustri fr. o. m. den 1 januari 1980 till följd av kostnadsutvecklingen, m. m.	30
Bilaga 2 Statens jordbruksnämnds skrivelse angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område efter den 30 juni 1980, m. m.	41
Bilaga 3 Statens jordbruksnämnds rapport angående livsmedelssubventionernas effekter	69
Bilaga 4 Statens jordbruksnämnds förslag angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige fr. o. m. den 1 juli 1980	90
Bilaga 5 Sammanställning av remissyttrandena över statens jordbruksnämnds förslag angående prisstödet till jordbruket i norra Sverige fr. o. m. den 1 juli 1980	115